LOCARNO DİLENCİSİ Kleist

Kleist

LOCARNO DİLENCİSİ

CAN

Türkçesi
ALEV YALNIZ

Kleist

LOCARNO DİLENCİSİ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi.
Özal Basımevi'nde basıldı. (1993)

Kleist
LOCARNO DİLENCİSİ

ÖYKÜLER

Almancadan çeviren
ALEV YALNIZ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Bâbıâli Caddesi No. 19 Kat 2, 34410 Cağaloğlu, İstanbul
Tel: 528 61 13 Fax: 513 51 88

Özgün adı:
Sämtliche Erzählungen

ISBN 975-510-462-3
©Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (1992)

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7
Kleist'in Öykücülüğü 12
O... Markizi 16
Şili'de Deprem 56
San Domingo'da Nişan 73
Locarno Dilencisi 104
Yetim 107
Kutsal Cecilie ya da Müziğin Gücü 122
Düello 134

KLEIST ÜZERİNE
(EVREN VE VAROLUŞ)

Yalnızca kendi ortamımda mutlu olabilirim, çünkü ancak o zaman gerçeğin ta kendisiyim.

(Bir mektuptan)
Stefan Zweig

Kleist, salt gerçekten daha çok varlığın bilincindeydi: Sürekli olarak yabanıl yaşadı; hatta kendi çağına ve çevresine bile düşmandı. Öteki insanların tutarsızlığını ve bağımlılığını hiçbir zaman tam olarak anlayamadı. İnsanlar da Kleist'ın o anlaşılmaz katılığını, fanatik abartıcılığını kavrayamadı. Alışılmış, sıradan ölçütlere ve insanlara karşı her zaman kayıtsız kaldı; bir bakıma onları görmezlikten geldi: Ancak insanları kendi istediği boyutlara yükseltebildiği ve duyguları abartabildiği sürece Kleist'ın gerçek duyarlılığı ortaya çıkıyordu. Yalnızca ölçüsüz tutkular içindeyken dış dünyaya bağlanıyordu; evet, yalnızca doğanın insanları hiç beklenmedik bir şekilde çok derinden etkilediği anlarda canlanıyor ve yalnızlığından sıyrılıyordu. Tıpkı ışıkta açık seçik göremeyen hayvanlara benziyordu. Duygularının ve yüreğinin alacakaranlığı ya da gecesi içinde canlanıyor, yaşamaya başlıyordu. İnsan doğasının içerdiği volkanik derinlik Kleist'ın asıl varlığını oluşturuyordu. Çevresinde olup bitenleri sakin bir tavırla izleyemeyecek kadar sabırsızdı; dolayısıyla olayların sürecini gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendiremiyordu; sonuçta aşırı zorlamayla, olayların gelişimini doruk noktasına çıkararak beklenmedik bir yönelim (tropizm) yaratıyordu. Kızgın, içi kaynayan ve tutkulu insanı sergilemek onun tek amacıydı. Bir bakıma yapıtlarında insanları anlatmıyor; insanların, biçimlerin ve doğanın şeytansı yanını gözler önüne seriyordu.

Dolayısıyla yapıtlarındaki tüm kahramanlar dengesiz ve tutarsız kişilerdi: Hepsi de varlıklarının bir yanıyla sıradan yaşamın dışına taşıyorlardı. Her bir kahraman, tutkularının abartısı

içinde sıkışıp kalmıştı. Goethe'nin Penthesilea hakkında söylediği gibi, Kleist'ın aşırıya varan düş gücünün ürünü olan bu kahramanlar, 'çok özel türden insanlar'dı ve hepsi kendi öz varlığının niteliklerini taşımaktaydı. Geçimsizlik, acı ve sertlik, inatçılık ve etkilenmezlik: İlk bakışta, doğalarında gizli olan yok etme ve yok olma dürtüsü hemen belli olmaktadır. Sıcaklık ve soğukluk, çokluk ve azlık, kızgınlık ve utanç, taşkınlık ve dinginlik ve şimşek çaktıracak kadar elektrik yüklü bir gerilim, yapıtlarındaki kahramanların ortak nitelikler karışımıdır. Bu karışım, tıpkı Kleist'ın kendi dostlarından uzaklaşması gibi kahramanları sevdiklerinden uzaklaştırmaktadır. Dolayısıyla Kleist'ın kahramanları Alman halkı için hiçbir zaman popüler ve anlaşılır olamadı. Okul kitaplarında bile onun kahramanlarına yer verilmedi. Daha sıradan tipler olan Gretchen ve Luise'e oldukça benzeyen Käthchen yine de hastalıklı bir ruh yapısına sahiptir. Akıl almayacak ölçüde özverili olan bu kahramanı anlayabilmek oldukça zordur. Kleist'ın bir başka tipi olan Hermann, aslında ulusal bir kahramandır. Ancak gereğinden fazla politika ve aldatmaca kokan becerisi onu örnek bir kişilik olmaktan uzaklaştırmaktadır. İdealizmin içine belli belirsiz şeytansı bir öğe karışmaktadır ve bu, kahramanı okurdan koparmaktadır. Örneğin, Prusya Prensi Homburg (aslında dürüst, ama Nimbus için dayanılmaz biri) ölümden çok korkmaktadır. Yunan Penthesilea'nin, Bakkhos'a taş çıkartan hırsı, Thusnelda'nın aptallığı ve süse düşkünlüğü gibi. Bütün bu tipler ideal olmaktan çıkarak yalın, çıplak, adeta ilkel insan görünümünü vermektedirler. Hepsinde bir farklılık, bir bilinmezlik, dengesizlik ve iticilik göze batmaktadır. Her kahraman tıpkı Shakespeare'deki gibi, görünümün derinliklerinden çekip çıkarılmıştır (yalnızca drama türü bir yapıtında yer alan Kunigunde ve asker tipleri bunların dışındadır). Aslında Kleist iyi bir drama yazarı değildir; dolayısıyla tiplemeleri bilinçsizdir ve ideal tipler değildir; çünkü hiç düşünmeden yaptığı düzeltmelerle ya da yalnızca yüzeysel, dar görüşlü öğelerle tiplerini idealleştirmeye çalışmıştır. Ancak Kleist genelde her zaman açık seçik görmeye çalışmış ve sıradan duygulardan hep nefret etmiştir. Kleist'ı tanımlamak çok zordur. O hep bayağıdan çok zevksiz, tatlı bir yumuşaklıktan çok katı ve abartılı olmuştur. Acının, sorumluluğun ve gerçek acının karşı-

sında dokunaklı duyarlılık Kleist'a göre gereksiz ve itici bir öğedir. Sonuçta Kleist duyarsız bir yaklaşımla, yapıtlarındaki romantik öğeleri ve sevgi anlatımlarını çekingen ve kuru bir havaya sokmuştur. Örneğin, hafifçe yüz kızarmaları, bir iç çekme ya da son bir susuş. Kahramanlarının kendilerini küçük düşürmelerine ve aşağılanmalarına asla izin vermedi. Dolayısıyla — açık konuşmak gerekirse Kleist'ın tipleri Alman okurlarına ya da başka okurlara yalnızca yazınsal bir esinti vermekten öteye gidemedi. Tiyatro sahnesinden seyirciye uzanan bir yakınlaşma ve kaynaşma Kleist'ın yapıtlarında yoktur. Onun tipleri ancak *'düşsel bir tiyatroda'* ulusal ve teatral olarak kabul edilebilir. Kleist, birçok kez bu 'düşsel tiyatro'dan Goethe'ye de söz etmiştir. Tiyatro yapıtlarında edebiyat ve onun kendine özgü öğeleriyle yakından uzaktan hiç bağlantılı değildir. Belli bir biçimselliği kabullenmeyen, buna karşılık kendinden de yeni öğeler üretmeyen birer olgudur onun dramaları. Kleist çok özel ve benzersiz bir yazardır. Sonuç olarak, yapıtları benzerleriyle kıyaslanamaz.

Evet, özel bir yazar: Ne tam anlamıyla 1790 ile 1807 arasındaki döneme, ne de Brandenburg ya da Almanya sınırlarına bağlı kalmıştır. Kleist, ne klasik dönemin etkisinde kalmıştır, ne de romantizmin Katolik ruhunu taşımaktadır. Kleist'ın sanatı ve yapıtları kendi çağının dışına taşmaktadır; sanki güneşten çok uzakta bulunan ve ışıktan yoksun Satürn gezegeni gibidir. Kleist için belirginliğin ve tüm yaşam sınırlarının ötesindeki o bilinmezlik tek amaç olmuştur. Bu, yapıtlarına da yansımıştır. Daha da ileri giderek şunu da söyleyebilirim ki, yaşamın karanlık yanı onun varlığının temelini oluşturmuştur. Yapıtlarında yalnızca kahramanlar değil, aynı zamanda ele aldığı olaylar da doğaüstüdür. Kısacası tüm kuralların ötesinde, bir anlamda alışılmışın dışında bir kurguyla yazmıştır. (*O.. Markizi, Locarno Dilencisi* ve *Şili'de Deprem*'de olduğu gibi.) Bu yapıtlarında hep doğaüstü bir çıkış ve karşı koyma eğilimi hissedilir. Kleist, Schubart'ın, *'Doğanın Karanlık Yüzü'* adlı yapıtını yutarcasına okumuştur. Uyurgezerlik, etki altına almak ve şeytansı çekicilik onun abartılı düş gücünü besleyen kaynaklardır. Kozmosun gizli güçleri ve insanlığın karanlık yanları, Kleist'ın bütün yaşamı boyunca peşinde koştuğu amaç olmuştur. Onu, hem yapıtlarındaki olay-

ların karışıklığı ve çelişkileri, hem de içini kaplayan duygular etkilemektedir. Olağanüstü olan her şey Kleist'a özgüdür. Şeytansı öğeler ve karanlık olaylar Kleist'ın sürekli arayıp ortaya çıkardığı ve abartılı bir dille gözler önüne serdiği alanlardır. Duygu ve madde dünyasındaki en üst noktayı hedeflemiştir hep.

Açık seçik olandan sapma eğilimi Kleist'ı ilk bakışta çağdaşları olan romantiklere yakınlaştırmaktadır; ancak, boş inançlara, masalımsı olaylara, fantastik olana ve anlaşılmazlığa olan aşırı düşkünlüğü, öteki romantiklerle arasında derin bir duygu uçurumu oluşturmuştur. Romantikler, 'tansıklı' olanı bir türlü dindarlık olarak gösterirken; Kleist 'olağanüstü' olanı doğanın hastalıklı yanı olarak gözler önüne seriyordu. Oysa çağdışı Novalis, doğaya inanıyordu; Eichendorff ile Tieck, yaşamın ve doğanın çelişkilerini, acımasızlığını bir müzikli oyun haline dönüştürüp görmezlikten geldiler — Kleist ise, hiç durmadan ve yetinmeden yaşamın gizemleri peşinde koşup durdu. Katı, hırslı ve sürekli araştıran beyni yaşam gizeminin ta derinliklerine kadar indi. Karşılaştığı her olağanüstü olgu onu daha da kamçıladı, en son noktaya kadar uzanıp ardında yatan gerçeği çözmeye ve ortaya çıkarmaya çabaladı. Doyumsuz zekâsıyla bir vida gibi kıvrıla kıvrıla en derinlere, en dip katmana kadar indi. Ve sonunda Kleist doğanın büyülü yanıyla insanın şeytansı yanının birleştiği o uyum noktasını buldu. Bu yönüyle Dostoyevski'ye en çok yaklaşan tek Alman yazarıdır. Tıpkı Dostoyevski'de olduğu gibi, Kleist'ın da tüm kahramanları hastalıklı, gerilimlidir ve bu şöyle ya da böyle doğanın şeytansı özünden kaynaklanmaktadır. Kleist'ın duygu dünyası, ayrıksı bir atmosferin egemen olduğu bir gökyüzüne benzemektedir. Mantıksal ve fantastik akımlar birbirine karışmıştır. Onunki, kesinlikle çok ender rastlanan bir ruh dünyasıydı. Hiçbir Alman yazarında olmayan, yalnızca Kleist'a özgü bir ruh çalkantısı. Ama dayanılması zor bir insan; hiç kimsenin uzun süre katlanamayacağı bunalımlı ve çalkantılı bir dünya (zaten o da kendine daha fazla katlanamadı ve çok erken yaşta intihar etti). Kleist'a yaşamı süresince hâkim olan bu ruh hali çok gergin, adeta atmosferik olaylarla doluydu. Çok dar bir mekânda, ışığın delici aydınlığı ile güneşsiz bir sıcaklık içinde yaşamak gibi bir şeydi bu. Sanatçı olarak da sonsuz bir

bölünmüşlüğün ortasında yersiz yurtsuz yaşadı. Her an her yerdeydi; ama kendini asla evinde hissedemedi. İnanmadığı doğaüstüyle birlikte yaşadı, sevmediği gerçeği biçimlendirdi.

KLEIST'IN ÖYKÜCÜLÜĞÜ

Asıl gerçek şudur ki, ruhun, kendi yetersizliği içinde boğulurken yine de dolaysız olarak bir anda ortaya çıkıp bize kendinden başka hiçbir şeyi anımsatmamasıdır.

(Bir yazarın mektubundan)

Kleist'ın ruh dünyası iki ayrı parçaya bölünmüştü; tropik yakıcılıktaki fantastik dünya ile donuk, soğuk, çözümsel madde dünyası — dolayısıyla, sanatı da bu ikilemin etkisindeydi ve en uç noktaya kadar uzanmaktaydı. Kleist'ı sınırlı ve kısır bir drama yazarı olarak tanımlayan eleştirmenler, öykücülüğünü önemsemişlerdir. Aslında tiyatro yazarlığı ile öykücülük iki farklı edebiyat türüdür. Tiyatro yazarının benliği oyunu ile özdeşleşir; Kleist öykücü olarak anlatısına asla kendi ruhunu katmadı, yazdıklarına olabildiğince katı ve uzak kaldı. Drama türü yapıtlarında Kleist olayların içine kendini katarak oyunu kendi de yaşardı, yani yapıtını hissederek yaratırdı. Öykülerindeyse, kendisinden hiçbir iz yoktur; amacı okuru heyecanlandırmak ve dürtülemektir. Özetle söylersek, Kleist drama yapıtlarında kendisini de yansıtmıştır; buna karşılık öykülerinde varlığı ve düşünceleri hissedilmez. Her iki şekilde de sanatını sonuna kadar zorlamıştır. Dolayısıyla Kleist, Alman tiyatrosuna en öznel ve en içten dramalarını vermiştir. Buna karşın öyküler Alman epik türünün en kısır, donuk ve en özlü örnekleridir. Sanatında her zaman en uç noktaya ulaşmayı amaçlamıştır. Kleist, öykülerinde kendi benliğini bütünüyle devreden çıkarır; tutkularını bastırır; bir başka deyişle, onları başka bir yöne kaydırır. Yazar olarak kendini bütünüyle silikleştirip (çok büyük bir beceriyle) yalnızca katılımsız bir gözlemci olur. Doğal olarak bu da sanatın tehlikeli bir yanı sayılabilir. Alman edebiyatında onun öyküleri kadar gözlemci, donuk, ama o oranda da ustaca bir maddecilik sergilenmemiştir. Bu yetkin maddeciliği bütünleyici son bir parça eksik kalmıştır: O da doğallıktır. Duyduğu gerilim ve acı

karşısında okurun dudaklarını ısırdığını adeta görebiliriz. Öyle ki okur, okuduklarından kendini uzak tutmak istercesine kasılmaktadır. Cervantes'in *Novelas Ejemplares* adlı öykü kitabı da Kleist'ınkilere benzer bir örnektir. Kleist'ın gerilimli, dolaysız ve heyecan yüklü taşkın yöntemi okuru her zaman etkiler. Kleist, soğuk olmak isterken dondurucu olmakta, alçak sesle konuşurken sesi kısılmaktadır; ciddi olmak isterken dili zorlanmakta, bir anlamda anlatısının tutuklaşmasına neden olmaktadır. Alman dili şimdiye kadar hiç bu denli metalik, parıltısız ve donuk bir yöntemle kullanılmadı. Dili adeta bir arp gibi kullanan Hölderlin, Novalis ve Goethe'ye hiç benzemeyen Kleist, onu bir silâh ya da alet gibi hoyratça kullandı. Ve çelişkiler ustası Kleist, adı geçen yazarların sahip olduğu yumuşaklıktan yoksun, bronz gibi sert, tutuk ve aynı zamanda çok belirgin bir anlatımla fantastik ve gerçekdışı en etkileyici ve sürükleyici öykülerini anlattı. Okurlara öykülerini bilinçli olarak bir bilmece kurgusu içinde sundu. Amacı insanları korkutmak, etkilemek ve sarsmaktı. Ancak, olaylar çıkmaza girdiği anda ipleri çekerek beklenen düşüşü engelliyordu. Kleist, öykücü olarak aslında kendi ruhundaki şeytansı dürtüyü sergiliyordu. Kendisiyle birlikte okuru da o karanlık, bilinmez, fantastik ortama sürüklüyordu. Bunu da özellikle yapıyordu. Kleist'ta iyi olmayan, gizli ve itici olan her şey onun kendini dünyadan ve insanlardan uzak tutmasından kaynaklanıyordu; çünkü onun öz benliğini huzur, güvence ve başarı oluşturuyordu. Çok özlemini çektiği iç huzurunu engelleyen kendi doğasının olumsuz yanı sanatçı özgürlüğünü de baltalıyordu.

Ama yine de ne çok şeyi zorluyordu o şeytansı istem; adeta çelik sertliğiyle sızıyordu dilin ve öykülerin içine. Kendi çıkardığı gazetesi için yazdığı küçük öykülerde ve anlatılarda bu yanı özellikle ortaya çıkıyordu. Örneğin, yirmi satırlık bir polisiye haberde ya da Yedi Yıl Savaşları'ndan alınma bir askerlik öyküsünde. Anlatısının duru, berrak kurgusu içine düşsel olgular katmadan saydam bir maddecilikle yazmıştır yazılarını. Daha kapsamlı anlatılarında gözlemciliği hemen hissedilir. Kleist'a özgü çelişki ve irdeleme tutkusu, gizemler dünyasıyla adeta oyun oynaması, sonuçta öykülerini sanatın yumuşaklığından uzaklaştırıp yapay bir havaya sokmaktadır. Öyleki, *O... Markizi* (Montaigne'

nin sekiz satırlık bir kısa öyküsü) gerilim dolu bir bilmece olup çıkmıştır; *Locarno Dilencisi* adlı öyküsü ise tüyler ürperten bir karabasanı andırmaktadır. Kleist'ın ikilemli varlığı bu öykülerde çok açık seçik görülmektedir. Stendhal de Kleist'a benzer bir yazardı; katı, duygusallıktan yoksun yapıtlar vermiştir. Ancak Stendhal'in belli bir yöntemi vardı. Oysa dürtülerinin insanı olan Kleist tam bir aşırılık içindedir. Kendi varlığına hâkim olan abartılı gerginlik okura da yansımaktadır. Önüne geçilemeyen ve bütün benliğini saran aşırılık Kleist'ın en belirgin niteliğidir. Öyküleri arasında, onun tüm sanatsal ve kişisel niteliklerini en iyi sergileyeni hiç kuşkusuz *Michael Kohlhaas* adlı öyküsüdür. Kleist'ın yarattığı en anlamlı ve yetkin kahramandır. Tam anlamıyla Kleist'a özgü bir tip. Gücünü sonuna kadar zorlayıp sonunda yok oluşu hazırlayan Michael tipi, olumlu olan her şeyi bilinçsizce en uç noktaya kadar götürerek tehlikeli boyutlara ulaşır. Kleist'ın eğitim, yönetim ve lüks hayat konularında da abartılı bir tutumu vardır.

Pek sanatsal ağırlıklı olmayan ve amaçsızca kaleme aldığı küçük öyküleri ve mektup türü yazılarında bu tutumunu gözlemleyebiliriz. Bir dizi halindeki mektuplarında, Kleist hiçbir Alman yazarının yapmadığı biçimde dünyaya meydan okumaktadır. Bence, bu mektuplar Goethe ile Schiller'in psikolojik öğretileriyle kıyaslanamaz; çünkü Kleist'ın gerçekçiliği gereğinden çok donuk, sınırsız ve derinlemesinedir. Klasiklerin hepsinde görülen estetik bağımlılığı Kleist'ta hiç yoktur. O doğası gereği bilinirliği gözardı etmektedir. Ona göre insanların acı çekmesi aslında gizli bir hazdır. Gerçeğe duyduğu özlemli sevgide aynı zamanda bir parça öfke de saklıdır. Sonsuz acı onu her zaman kendine çekmiştir. Yüreğinden yükselen haykırışlar aslında kendi içindeki sonsuz cehennemden gelmektedir. Tıpkı can evinden vurulan vahşi bir kuş gibi çırpınır durur kendi yalnızlığı içinde. Sevdiklerinden uzakta, kendi ruhunun oluşturduğu o yalnızlık adasında Tanrılarla savaşan efsane kahramanı Philoktet'in dinmeyen acısını Kleist da aynen yaşamaktadır. Kleist, benliğinin bilincine varmanın acısıyla, ardına gizlendiği her şeyden arınarak çırılçıplak, kanayan, yanan ve yenik düşen bir savaşçı gibidir. Ama yine de ruhundaki amansız ışığın gücüyle okurlarının yüzüne korkunç gerçeği haykırmaktan vazgeçmez. Mektupların-

da, kendini hiçbir alanda olmadığı kadar açıkça ortaya koymuştur. *Ruhumun Öyküsü* adlı elyazmasında, ikiye bölünmüşlüğünü, yetersizliğini ve tutkularını hiç çekinmeden dile getirmiştir. Ancak bu elyazması ne yazık ki kaybolmuştur. Bu yazısı, *Edebiyat ve Gerçek* adlı yapıtta olduğu gibi bir uzlaşma değildir; tam tersine gerçek tutkunun ta kendisidir. Yazgısı Kleist'a yine oyun oynadı; kendi gizemlerini anlatmaya çalıştığı bu özel elyazmasını bizlerden çekip aldı.

O... MARKİZİ

(Kuzey ile Güney arasında uzanan bir ülkede yaşanan gerçek bir olay)

Yukarı İtalya'nın önemli bir kenti olan M...'de, saygın ve iyi yetişmiş iki çocuk annesi dul O... Markizi, gazeteye bir ilan verdi: Kendi isteğinin dışında hamile kaldığını, bebeğin babasının yüzünü anımsamadığını, bu kimsenin en kısa zamanda ortaya çıkmasını beklediğini ve ailesine olan saygısından dolayı onunla evlenmeye hazır olduğunu bildirdi. Herkesin dikkatini çeken, aynı zamanda da söylentilere yol açan bu genç bayan kentin eski Komutanı Bay G...'nin kızıydı. Üç yıl önce, O... Markisi olan kocasını, iş gezisi için gittiği Paris'te bir kazada yitirmişti. Kocasının ölümünden sonra da, sevgili annesi Bayan G...'nin isteğine uyarak V...'deki malikânesinden ayrılmış, iki çocuğu ile birlikte Komutan babasının evine yerleşmişti. Günlerini sanat, edebiyat ve doğal olarak çocuklarının eğitimiyle uğraşarak geçirmekteydi. Çok düzenli ve sade bir yaşam sürmekteydi. Ama bir süre sonra patlak veren savaş, tüm yörenin askerlerle dolmasına yol açmıştı. Kentin Komutanı Bay G..., kenti savunmakla görevliydi. Kızışan savaşın olumsuz etkilerinden ailesini korumak isteyen Komutan, karısını, kızını ve torunlarını ya taşradaki çiftliğe ya da V... kentinde yaşayan oğlunun yanına gönderme kararı almıştı. Kadınlar, nerede daha güven içinde olacaklarını tartışırlarken, Rus birlikleri kente girdi. Komutan G...'yi teslim olmaya zorladı. Komutan G..., sanki ailesi yanında değilmiş gibi Rus birliklerine karşı direnişe geçti. Buna karşılık düşman askerleri de kentin kalesini topa tuttu, ambarları ateşe verdi, bu da yetmiyormuş gibi, kuşatma yaparak Komutanı bir kez daha teslim olmaya çağırdı.

Komutan G... teslim olmaya yanaşmayınca, gece bir baskın yaparak kaleyi ele geçirdiler. Saldırı sırasında, kalenin içinde bulunan Komutanın evi de yanmaya başladı. Kadınlar, beklediklerinden daha çabuk gelişen düşman saldırısı karşısında ne yapacaklarını şaşırdılar. Evden hemen ayrılmaları gerekiyordu. Yoksa alevler içinde kalacaklardı. Bayan G..., kızı ve torunlarıyla bodrum katına inip saklanmayı düşündü. Kızına, birbirlerinden ayrılmamalarını, birlikte hareket etmelerini söylediği sırada evin içinde bir patlama oldu. Can havliyle herkes bir yana kaçıştı. O... Markizi ve çocukları ne yaptıklarını bilmeden sağa sola koşuşmaya başladılar. Ateş ve kurşun yağmuru arasında kalmışlardı. Çaresizlik içinde cayır cayır yanan eve kaçtılar tekrar. Talihsizliğe bakın ki, birden düşman askerleriyle karşılaştılar. Genç kadını gören askerler durdu; kadını alıcı gözlerle süzdükten sonra zorla sürükleyip götürmeye başladılar. Zavallı Markiz boşuna çırpınıp duruyordu; bağırdı, ama kimse ona yardıma gelemezdi. Evin içindeki öteki insanlar korkularından bir yerlere sinip kalmışlardı. Askerler Markiz'i arka avluya doğru sürüklüyordu. Gücü tükenen, yerde yuvarlanan genç kadın kendini korumaya çabalarken, birden bir subayın askerlerin üzerine yürüdüğünü gördü. Gözü dönmüş askerleri kırbaçlayarak kadından uzaklaştırdı. Sonra eğilip genç kadını yerden kaldırdı. Bu bir Rus subayıydı; ama o anda genç kadının kurtarıcı meleği olmuştu. Subay son askeri de kılıcıyla yaralayıp kaçırdıktan sonra genç Markiz'e dönerek kolunu uzattı. Genç kadınla Fransızca konuşuyordu. Dehşet içinde titreyen ve konuşamayan Markiz'i, evin henüz alevlerden uzak kalmış bir bölümüne götürdü. Genç kadın burada artık daha fazla dayanamayıp kendinden geçti. Daha sonra, evdekiler onu orada buldular. Hemen doktor çağrıldı. Genç Markiz'in görünürde bir şeyiyoktu. Geçirdiği şokun etkisi azalınca normale dönecekti. Doktor, Markiz'in yanında daha fazla oyalanmadı. Savaşmak için Komutanın yanına dön-

dü. Yapılacak çok iş vardı. Komutan ve adamları hâlâ pes etmemişlerdi; Rus askerleriyle savaşa devam ediyorlardı. Ancak Komutanın gücü giderek azalmaktaydı. Sonunda çok az sayıda kalan askerleriyle geri çekilmek zorunda kaldı. Hemen ardından Rus subayı eve girdi ve Komutana, son kez teslim olma çağrısı yaptı. Sonunda gerçeği kabul eden Komutan, kılıcını Rus subayına uzattı ve evine girip ailesiyle ilgilenmek istediğini söyledi. Görünüşe göre, saldırıyı yönetenlerden olan genç subay, Komutan G...'nin yanına bir nöbetçi vererek onu ailesinin yanına gönderttti. Genç Rus subayı, kalenin içindeki duruma hâkim olmak amacıyla, son gelişmeleri denetlemeye gitti. Savaşın hâlâ devam ettiği avluya çıktı. Daha sonra, Rus askerlerinin teslim alma sırasında topladıkları silâhları gözden geçirdi. Her yanı sarmış olan yangını bir an önce söndürmek gerekiyordu. Hortumu alarak alevlere su sıkmaya başladı. Bir yandan da askerlerine buyruklar vererek işi hızlandırmaya çalışıyordu. Kargaşaya bir son vermek arzusundaydı. Komutan G... ise, eve girer girmez kızının başına gelenleri öğrenmiş, derin bir üzüntüye kapılmıştı. Markiz, doktorun da dediği gibi kendiliğinden ayılmıştı. Çevresindekiler ve annesi sevinç içindeydi. Genç kadın hemen yatağına yatırıldı. OysaMarkiz, kendisini kurtaran o Rus subayına gönül borcunu belirtmek istiyordu. Rus subayının birkaç birliğin Komutanı ve aynı zamanda da bir Rus Kontu olduğunu öğrenmişlerdi. Markiz, babasından onu kaleden ayrılmadan önce bulmasını istedi. Minnet duygusunu kendisine söylemeden, o subayın kaleden ayrılmasını istemiyordu. Kızının bu soylu duygularına saygı gösteren yenik Komutan, dışarıda son hazırlıkları yöneten genç Rus subayını buldu ve yanına yaklaşarak kızının dileğini iletti. Genç adam bu isteği içtenlikle kabul etti; hatta genç Markiz'in sağlık durumunu bile sormayı unutmadı. Ancak hemen o anda gelemeyeceğini söyleyerek özür dilediği sırada, birkaçRus subayı yanına yaklaşıp onu aceleyle dışarı sürükle-

diler. Ortalık aydınlanmaya başlamıştı. General denetime geliyordu. Teslim işleminin tamamlanıp tamamlanmadığını denetleyecekti. Rus generali, Komutan G...'yi yanına çağırtıp onun cesaretini övdü; ailesi ve diğerlerine zor kullanmayacaklarını, verdikleri sözü tutacaklarını bildirdi. Kısacası Komutan ve ailesi tutsak alınmayacaktı. Dahası, özgürce diledikleri yere gidebileceklerdi. Komutan G..., bu davranış karşısında duygulandı. Kendisine ve ailesine yakın ilgi gösteren Kont F 'ye çok şey borçlu olduklarını bildirdi. Rus generali olayı bilmediği için neden bu kadar müteşekkir olduğunu sordu Komutana. Saldırı sırasında Rus askerlerinin kızına çok kötü davrandıklarını ve soylu Kont F...'nin, Markiz'i onların elinden kurtardığını açıkladı. Rus Generali bu duruma çok şaşırdı ve üzüldü. Hemen genç Kont F...'yi yanına çağırttı; olanları bir kez de onun ağzından dinledikten sonra, genç subayı övgü dolu bir konuşmayla ödüllendirdi. Daha sonra da adlarını kötüye çıkartan bu adamları cezalandırmak istediğini belirterek, onların kim olduklarını söylemesini istedi Konttan. Genç subay, bir an şaşırdı ve kızardı; sonra hemen toparlandı ve Markiz'e saldıran, onu aşağılayan askerlerin adlarını söyleyemeyeceğini, çünkü olay anında çevrenin çok karanlık olduğunu ve yüzlerini iyice göremediğini açıkladı. Oysa, evin alevler içinde yandığını öğrenmiş olan General, bu yanıta bir anlam veremedi. Aslında insanların karanlıkta da olsalar, seslerinden tanınabileceğini ileri sürdü. Daha sonra bu konuyu aydınlığa çıkarması için Kontu görevlendirdi. Tam o sırada ortaya çıkan biri yanlarına gelerek Markiz'e saldıran ve Kont F... tarafından yaralanan saldırganın ele geçtiğini ve Komutanın adamları tarafından sıkıca bağlandığını bildirdi. General hemen askeri yanına getirtti. Adamı konuşturduktan ve öteki saldırganların da adını öğrendikten sonra hepsini kurşuna dizdirtti. General, küçük bir birliği geride bıraktıktan sonra, öteki birliklerin harekete geçmeleri buyruğunu verdi. Bütün subay-

lar askerlerinin başına döndü. Rus birlikleri hareket için hazırlıkları tamamlarken, genç Kont, Komutan G...'ye yaklaştı ve sevgili Markiz'i ziyaret edemeyeceğini, çok üzgün olduğunu bildirdi. Hemen yola çıkmaları buyruğunu vermişti General. Bir saat sonra bütün Rus birlikleri gitmişti. Komutan ve ailesi, acele gitmek zorunda kalan Rus Kontuna şükranlarını nasıl bildireceklerini düşünmeye başladı. Kısa bir süre sonra önce düş kırıklığına ve daha sonra da üzüntüye boğuldular. Kaleden ayrıldıktan kısa bir süre sonra karşılaştıkları düşman askerleriyle savaşırken genç Kontun ağır yaralanarak öldüğünü öğrendiler. Haberi M... kentine getiren ulak, onu göğsünden vurulmuş ve kanlar içinde P...'ye taşınırken gördüğünü söyledi. Kont sedyeden indirilirken son nefesini vermişti. Bu haberi çok güvenilir bir kaynaktan almıştı haberci. Komutan haberin doğruluğunu bizzat araştırmaya karar vererek, soruşturma yaptırdı. Gerçekten de, kurşun göğsüne saplanırken genç Kontun şöyle haykırdığı duyulmuştu: "Julietta... bu kurşun senin öcünü alıyor." Sonra da ruhunu teslim etmişti. Markiz onun yanında bulunamadığı ve minnet duygularını iletemediği için çok üzgündü. Keşke kendisi onu aramaya çıksaydı. Ayrıldıktan sonra Kontu avluda bulabilirdi pekâlâ. Kontun ölürken söylediği adın sahibini bulmak ve onunla bu acıyı paylaşmak istiyordu. Ne garip bir rastlantıydı bu, kendisiyle aynı adı taşıyordu. Aradan aylar geçti; zaman içinde Markiz olanların etkisinden giderek kurtuldu. Ama geç kurtarıcısını tamamen unutmuş değildi henüz.

Rus generaline karargâh hazırlamak amacıyla Komutan G...'nin evi boşaltılmıştı. Komutanın taşradaki evine taşınmayı düşündüler önce. Genç Markiz de aynı düşüncedeydi. Bunca olaydan sonra artık sakin ve huzurlu yaşamak istiyordu. Ne var ki Komutan taşra yaşamından hiç hoşlanmıyordu. Sonuçta tüm aile kent içinde bir eve taşındı. Zaman geçtikçe her şey eski durumuna dönüyordu.

Boş vakitlerinde çocuklarının eğitimiyle ilgilenmeye başladı. Bir yandan da el işleri ve kitaplar genç kadını oyalamaya yetiyordu. Ancak sağlığı pek yerinde değildi. Son günlerde garip değişiklikler başlamıştı. Nedenini kendisi de pek iyi bilemiyordu. Ama kesin olan bir şey vardı ki kendini iyi hissetmiyordu. Baş dönmesi, birden ortaya çıkan mide bulantıları genç Markiz'i oldukça rahatsız ediyordu. Bir sabah bütün aile kahvaltı masasında oturduğu sırada, Komutan kısa bir süre için dışarı çıktı. Markiz dalgın bir ifadeyle annesine dönerek, haftalardır duyduğu rahatsızlıktan söz etti. Bu rahatsızlıklar, aslında doğal koşullarda hamilelik belirtisi olarak kabul edilebilirdi. Bayan G..., kızının söylediklerinden bir anlam çıkaramadı. Markiz, ikinci kızına hamileyken de benzeri rahatsızlıklar duyumsadığını açıkladı annesine. Bayan G... ise, kızının tüm anlattıklarının bir düş olduğunu söyleyerek güldü geçti. Genç Markiz de kuşkularına bir açıklama bulamadığı için kendi durumuna gülmeye başladı sonunda. Komutan içeri girince, ana kızın konuşması yarım kaldı. Markiz'in son günlerde yaşadığı bu garip rahatsızlıktan bir daha söz edilmedi.

Aradan kısa bir süre geçti. Komutanın orman korucusu olan oğlu o günlerde evde misafirdi. Bir gün oda hizmetçisi içeri girip Kont F... adında birinin geldiğini haber verdi. Kont F...! Olanaksızdı bu. Markiz ve Komutan aynı anda ayağa fırladılar. Hizmetçi ise doğru söylediğinde ısrar ederek, Kontun bekleme odasında olduğunu bildirdi. Komutan, bizzat Kontu karşılamak için dışarı çıktı. Aynı anda da, biraz solgun bir yüzle, genç bir Tanrı gibi içeri girdi genç adam. İlk şaşkınlık anı geçtikten sonra, Kont öldüğü haberinin doğru olmadığını söyleyerek aileden özür diledi. Sonra genç Markiz'e dönerek, biraz geç de olsa, söz verdiği gibi geldiğini anımsattı. Hemen ardından genç kadının sağlık durumunu sordu. Markiz, çok iyi olduğunu, ama Kontun nasıl sağ kalabildiğini çok merak ettiğini belirtti. Kont ise, kendinden söz etmeden önce Markiz'e şöyle bir

bakıp genç kadını doğruyu söylememekle suçladı. Çünkü oldukça solgun ve yorgun görünüyordu. Genç Markiz, Kontun yakın ilgisinden etkilenmişti. Son haftalarda biraz rahatsızlık duyduğunu açıklamaktan kaçınmadı. Çok önemli bir şey olduğunu pek sanmıyordu. Kont da aynı dilekte bulunduktan sonra, hiç beklenmedik bir anda genç kadının önünde diz çöküp kendisiyle evlenmek istediğini söyleyiverdi. Markiz bu öneri karşısında ne diyeceğini bilemedi, şaşırdı kaldı. Yüzü kızarmaya başladı. Çaresizlikle annesine baktı. Bayan G... de ne diyeceğini bilemiyordu bu ani öneri karşısında. Sonra kocasına ve oğluna dönerek yardım istercesine baktı. Bu arada Kont, Markiz'in elini tuttu ve öpmek istercesine uzandı. Evlenme önerisini yineledi. Komutan G..., Konta yaklaşarak onu bir koltuğa buyur etti. Oldukça ciddi görünüyordu. Markiz'in annesi, Konta dönerek nasıl sağ kaldığını anlatmasa onun bir hayalet olduğunu düşüneceklerini söyleyerek bir an için havayı değiştirmek istedi; herkesin düşünmeye gereksinimi vardı şu anda. P... kenti yakınlarında gömüldüğünü haber almışlardı. Nasıl olup da şu anda burada bulunabiliyordu. Kont, gösterilen yere yavaşça oturdu, biraz soluklanmak istedi; çok heyecanlanmıştı. Evet, gerçekten de göğsünden kurşunlanmış olarak P...'ye getirilmişti. Aylarca ölümle pençeleşmiş, yaşamından umut kesilmişti. Ama ölmemek için direnmişti. Bu süre içinde onu yaşama bağlayan tek şey Markiz'in varlığı olmuştu. Sonunda hiç beklenmedik bir şekilde iyileşmiş, tekrar orduya katılmıştı. İlk fırsatta Komutana ve Markiz'e bir mektup göndermeyi tasarladığı sırada Napoli'ye haberci olarak gitmesi buyrulmuştu. Oradan İstanbul'a, hatta belki de St. Petersburg'a geçmesi gerekebilirdi. Bu kadar uzak bir yolu sağ salim dolaşabileceğine kendisi de inanmadığından, Markiz'e yaşadığını bildirmek için bir süre karar verememişti. Ama şimdi, yolu tekrar M...'ye düşmüştü ve Markiz'le konuşmasını gerektiren çok önemli bir nedeni vardı. Bunu gerçekleştir-

mek istiyordu. Gitmeden önce, Markiz'le evlenmek tek amacıydı şu anda. Komutan bir an sessiz kaldıktan sonra konuşmaya başladı; bu öneri oldukça ciddi bir durumdu, üzerinde düşünülmesi gerekiyordu. Genç Markiz, O... Markisi olan eşinin ölümünden sonra bir daha evlenmemeye karar vermişti. Ne var ki bu kadar içten ve ısrarlı bir sevgi karşısında kızının eski kararına bağlı kalıp kalmaması o kadar çabuk çözümlenecek bir sorun değildi. Her şeyi bütün ayrıntılarıyla düşünmek için belli bir süreye gerek vardı. Kont bu yanıtla yetinebileceğini ve umut içinde bekleyeceğini belirtti. En kısa zamanda Napoli'ye gitmek için yola çıkması gerektiğini, atlarının kapıda hazır beklediğini de ekledi sözlerine. Markiz'e bakarak onun olumlu yanıtını bekleyeceğini, ondan sonra yola çıkacağını bildirdi. Kont F... bir an durup genç kadına sevgiyle baktı. Eğer Kontu mutlu kılacak kararı verecekse, şimdiden ona bir umut ışığı belirtisi gösterebilirdi. İçi rahat ve mutlu olarak o uzun yolculuğa çıkmak istiyordu genç adam. Komutanın karısı Bayan G..., bu ısrar üzerine biraz duraladı, etkilenmiş görünüyordu. Markiz'in, Konta duyduğu minnet ile sevgiyi birbirine karıştırmamak gerekiyordu. Kızının gelecekteki mutluluğu akılcı davranmasına ve acele etmemesine bağlıydı. Kontun iş gezisi tamamlandıktan sonra M... kentine geri dönmesini beklemek en iyisi olacaktı. Özellikle, Kontu eve davet ediyorlardı. Bir süre, evde aile ile birlikte kalması ve birbirlerini daha yakından tanımaları bu kararı daha olumlu etkileyecekti. Markiz bu süre içinde Kontla mutlu olabileceğine inanırsa, genç adamın önerisine 'evet' diyecekti. Kont biraz alınmıştı ailenin bu kararından. Tüm yolculuğunu, yazgısının kendisine yardımcı olmasını dileyerek geçireceğini söyledi; bu konuda ne kadar kararlı ve sabırsız olduğunu bir kez daha göstermek istedi. Yolculuk sırasında aklının hep Markiz'de olacağını ve bunun ona hüzün vereceğini sözlerine ekledi. Zaten bu yolculuğu kabul etmek leyaşamının en anlamsız işi-

ni yapmıştı. Oysa geleceği Markiz'in yanıtına bağlıydı. Komutan biraz alaycı ve sıkılmış bir ifadeyle gülümseyerek, onun bu konudaki sabırsızlığını kızının dikkate alacağını belirterek Kontu rahatlatmak istedi. Şimdiye dek bu kadar kısa bir sürede, tüm iç dünyasını, kişilik özelliklerini ortaya koyan bir adamla hiç karşılaşmadığını söyleyen Komutan, Kontu tanımaktan hoşnut olduğunu da ekledi. Kızının ve kendisinin istediği bu düşünme süresinin tüm kaygıları, kararsızlıkları sileceğine inanıyordu. Üstelik Kontun ailesinin de bu konuda ne düşündükleri önemli değil miydi? Kont, ailesi olmadığını, kararlarını özgürce kendisinin verebileceğini açıklayarak, işi yeniden kolaylaştırmayı, böylelikle bir sorunu daha ortadan kaldırmayı umdu. General K... amcasıydı. Yalnızca ona karşı sorumluluk duyuyordu. Ayrıca oldukça büyük bir servetin sahibiydi, ileride İtalya'ya yerleşip burayı vatanı kabul etmek düşüncesindeydi. Komutan onu dinledikten sonra, bu konuyu yolculuk bitip de Kont geri döndükten sonra görüşmeleri gerektiğini anımsatıp konuşmalara son vermek istedi. Kont bir süre çok huzursuz bir ifadeyle oturdu; sonra Markiz'in annesine dönerek bu yolculuğa çıkmamak için elinden geleni yaptığını, ancak general olan amcasının ve öteki üstlerinin bu yolculuğun onun geleceğini etkileyeceği konusunda ısrarlı olduklarını anlatmaya koyuldu. Geçirdiği o korkunç olayın etkisinden kurtulması için kendisini zorla gönderdiklerini söyleyen Kont, sanki burada kalabilmek için yardım ister gibiydi. Komutan ve ailesi ne diyeceklerini bilemiyorlardı. Beklediği yanıtı alacaksa, belki son bir kez daha, gitmemek ya da birkaç gün geç gitmek için girişimde bulunacaktı. Sonra sustu ve odadakilerin yüzlerine birer birer baktı. Komutan başını önüne eğdi, Kontu yanıtlamak istemiyordu artık. Sessizliği bozmak isteyen Bayan G..., hemen söze atıldı: "Sayın Kont, şimdi Napoli'ye gidin! Geri döndüğünüzde dosdoğru bize gelin; sizi bekleyeceğiz. Ve zamanı gelince de her şey ayarlana-

cak... kuşkunuz olmasın!.. Kont bir an öylece oturdu; ne yapması gerektiğini bilemiyordu sanki. Sonra yavaşça ayağa kalktı ve sandalyesini geri itti. Bu eve gelirken beslediği umutlar, şimdilik tam olmasa da, gerçekleşeceğe benziyordu. Aile ile daha yakın ilişkiye girmesi gerektiği açıkça ortadaydı. Kapıda onu bekleyen atlı arabasını Z... kentinde bulunan karargâh merkezine geri göndertip birkaç hafta ailenin konuğu olmaya karar verdiğini açıkladı. Bir yandan da sessizce oturan Komutana bakıyordu. Komutan ise, genç adamın, kızına duyduğu isteğin ileride sorunlar çıkarabileceğini, ama istiyorsa, yine de aileyle birlikte kalabileceğini belirtti. Bu sözler üzerine Kontun yüzü kızardı, hiç konuşmadan Bayan G...'nin elini öptü; ötekileri selâmladı ve Markiz'e son bir kez baktıktan sonra odadan fırlayıp çıktı.

Kont odadan ayrıldıktan sonra içeride bulunan herkes bir an öylece kaldı. Kimse konuşmuyordu. Ne söyleyeceklerini bilemiyorlardı. Kontun Napoli'ye gideceği yerde, yanındaki askerleri karargâh merkezine geri göndermesi doğru olmayacaktı. Hiç tanımadığı bir kadına evlenme önerisinde bulunmak ve hemen 'evet' yanıtı almayı ummak, bir erkek için belki olasıydı. Ama bir kadın bu kadar çabuk karar veremezdi. Sonuçta yaşamsal bir konuydu bu; Markiz'in erkek kardeşinin, Kontun bu isteğinin çok yersiz olduğunu, dahası oldukça sorumsuz ve düşüncesizce davrandığını söylemesi üzerine Komutan da kendi hoşnutsuzluğunu daha fazla gizlemedi. Komutan olarak, Kontun mesleği açısından çok tutarsız davrandığını, görev duygusundan yoksun olduğunu düşünüyordu. Kontun son anda hatasını anlayıp birliklerini geri göndermekten vazgeçmesini istiyor ve bekliyordu. Bayan G... ise, genç Kontun çok heyecanlı ve atak bir kişiliğe sahip olması sonucu böyle davrandığını söyleyerek, sanki onu korumak ister gibiydi. Ancak kendisi de, genç adamın bu hareketiyle sorun yaratmasından ve üstleri tarafından cezalandırılma-

sından çekiniyordu. Hemen kocasına dönüp Kontun peşinden giderek onu uyarmasını istedi. Ancak Komutanın oğlu bu hareketin ters etki yapacağını, onu daha da kamçılayacağını anımsattı. Markiz de, erkek kardeşinin düşüncesini paylaşıyordu. Onu mutsuz da olsa Napoli'ye zorla göndermenin bir yolunu bulmak gerekiyordu. Yoksa başı derde girecekti. Bütün bunlar ailenin kafasını karıştırmıştı; Kontun davranışlarını eleştirmekten kendilerini alıkoyamadılar. Anlaşılan Kont kadın kalbini fethetmeyi iyi biliyordu. Bu sırada Komutan, Kontun arabasının kapının önünde hazır beklediğini gördü. Odadakilerin hepsi pencereye koşarak aşağıda bekleyen Kontun uşağına seslendiler: "Kont şu anda nerede? Evden çıkmadı mı?" Uşak, onun evin alt katında yaverine bazı belgeler yazdırıp mühürlediğini söyledi. Komutan sakin olmaya çalışarak hemen aşağı kata koştu. Konta, kendi odasına girip biraz düşünmesini rica etti. Oysa genç adam işini çoktan bitirmişti. Son talimatı da yaverine bildirdikten sonra saati sordu; iyi yolculuklar dileyerek adamı arabaya götürdü. Komutan, Kontun peşinden koştu. Ona engel olmak istiyordu; ama genç Kont çok kararlı görünüyordu. Kendisi gitmeyeceğine göre, birlikleri yalnız başına Napoli'ye gönderemezdi. Zaten durumu açıklayan mektubu amcasına gönderiyordu. Son anda yaverine dönerek mektubu amcasına hemen vermesini sıkı sıkı tembih etti. Araba hareket ettikten sonra, Kont, Komutana dönerek hangi odada konuk edileceğini sordu. Konta odasını göstermek için öne geçen Komutan, donuk bir sesle uşaklara Kontun eşyasını taşımalarını buyurdu. Odasına çıkan Kont üstünü değiştirdi; evden ayrıldı ve kentin yetkili valisini görmeye gitti. Gün boyunca dışarıda kaldı. Ancak akşam yemeği saatinden biraz önce geri döndü.

Bu arada Komutan ve ailesinin huzuru kaçmış, Kontun eve dönmesini merakla bekliyorlardı. Herkes ne yapacağını bilemez durumdaydı. Komutanın oğlu, Kont ile ba-

basının arasında geçen konuşmayı öğrenmek isteyince, Komutan sıkıntılı bir sesle onu susturdu ve bir daha bu konudan söz etmemesini istedi. Bayan G... ise, sürekli olarak pencereden bakıyor, Kontun gelip gelmediğini denetliyordu. İçinden bir ses ona, son anda Kontun aklının başına geleceğini ve yanlış kararını düzelteceğini söylüyordu. Hava kararmıştı. Yorgun düşen Bayan G..., kızının yanına gelip oturdu; genç Markiz ise olup bitenler hakkında hiç konuşmuyordu. Çok sessizdi, yalnızca elindeki işlemeyle ilgileniyordu. Yaşlı kadın sesini alçaltarak kızına bu işin ne olacağını sordu; Markiz babasına ürkekçe bakarak annesini yanıtladı: "Babam, onu Napoli'ye gitmesi gerektiğine inandırıp ikna edebilseydi... çok iyi olacaktı..." Komutan, "Napoli'ye mi?" diye haykırdı kızını duyunca, "Ne yapsaydım yani, onu yaka paça zorla mı gönderseydim... yoksa papazı çağırıp seni hemen evlendirse miydim?" "Hayır..." dedi genç kadın. Biraz neşelenmiş gibiydi. Sonra babasını daha fazla kızdırmamak için sustu ve el işini sürdürdü. Neden sonra Kont F... çıkageldi. Tüm aile birlik olup onu vazgeçirmeye, bu yanlış davranış yüzünden başına işler açacağına inandırmaya karar verdi. Akşam yemeği boyunca konuyu açmak için fırsat kolladılar. Ancak çabalara karşın Kontun dikkatini çekemediler. Komutan ve oğlunu savaş ve av konularıyla oyalayıp durdu genç adam. P... kenti yakınlarında yaralandığı savaştan söz ederken, anne araya girip merak ettiği şeyleri ona sorma fırsatını buldu. Kont bu merakı kendi yararına kullanarak, ateşler içinde yatarken genç Markiz'in hayaliyle avunduğunu, genç kadının güzel yüzünün gözlerinin önünden hiç gitmediğini anlatmaya koyuldu. Anlattıkça düşlemler kuruyor, sözcüklerle sanki bir tablo çiziyordu. Küçüklüğünde amcasının çiftliğinde havuzda yüzen kuğuya benzetiyordu Markiz'i. Kuğuyla olan serüvenlerini ballandıra ballandıra anlatmaya koyuldu. Birinde kuğuya nasıl çamur fırlattığını, hayvanın sessizce suya dalıp temizlenerek tekrar yüzeye çıktığı-

nı da ekledi öyküsüne. Kuğunun adı Thinka idi. Bütün bu anlattıklarıyla aileyi ve genç Markiz'i etkilemek istiyordu genç adam. Sonra birden utangaç bir tavır takınarak sustu, başını tabağına eğdi. Çok konuştuğunun farkındaydı. Saatler ilerlemiş, masadan kalkma zamanı gelmişti. Kont, Bayan G... ile kısa bir söyleşiden sonra ailenin öteki üyelerine dönerek onları selâmladı ve odasına çıktı. Kontun arkasından bakakalan aile, çaresizlik içindeydi. Amaçladıkları konuşma ortamını bir türlü hazırlayamamışlardı. Sonunda Komutan olayı kendi akışına bırakmaya karar verdi. Belki amcası mektubu alınca onunla bağlantı kurup gerekli uyarıyı yapardı. Yoksa askeri mahkemeye verileceği kesindi. Bayan G... kızına Kont hakkında neler düşündüğünü sordu. Bu genç Kontla mutlu olabilme şansı var mıydı? Genç kadın bir an düşündükten sonra annesini şöyle yanıtladı: "Sevgili anneciğim; bence bu olanaksız. Konta duyduğum minnettarlığın beni bu denli zor bir seçimle karşı karşıya bırakmasına çok üzüldüm. Oysa bir daha hiç evlenmeme kararı almıştım. Çok acele karar verip ileride-ki yaşamımı ve mutluluğumu tehlikeye atmak istemiyorum." Komutanın oğlu, kızkardeşinin kararsızlığını ve isteksizliğini göz önünde bulundurarak yapılacak en doğru şeyin, gerektiğinde Konta bir şekilde gerçeği açıklamak olduğunu savundu. Bayan G... ise, bu genç adamın önerisini kabul etmeden önce kendisini sınamanın daha akıllıca olduğunu öne sürdü. Gelip kızkardeşinin önünde duran ağabey, ona Kontu beğenip beğenmediğini sordu. Genç Markiz'in yanıtı oldukça ilginçti: Hem hoşlanıyor, hem de hoşlanmıyordu bu adamdan! Kont her şeyden önce Napoli'ye gitmeliydi. Kesin bir sonuca varmak için zamana gereksinimi vardı. Tüm aile onunla ilgili araştırma yapacak ve sonra düşüncelerini Markiz'e açıklayacaktı. Ve hepsi aynı kanıyı paylaşırsa, Kont da önerisinde direnirse son söz Markiz'in olacaktı. Markiz, Kontun kendisiyle evlenmekte direnmesi durumunda, ona olan minnet borcunun

etkisiyle önünde sonunda 'Evet,' diyeceğini açıkladı. Kızının ikinci kez evlenmesini hep istemiş olan Bayan G... sevincini belli etmemek için çaba sarfediyordu. Olayların en iyi şekilde gelişmesi için duaya bile başladı. Oturduğu yerden biraz huzursuz kalkan Komutanın oğlu, Kontun delicesine bir hata yapmaması ve görevinden kaçmaması için belki de ona kesin söz vermenin daha doğru olacağını belirtti. Bayan G... de oğlu gibi düşünüyordu. Bu akşamki davranışlarına bakılırsa, ileride ortak bir yaşam kurmak o kadar olanaksız görünmüyordu. Markiz ise önüne bakmayı sürdürerek bir süre konuşmadı. Ancak oldukça huzursuz ve tedirgin görülüyordu. Kızının ruh halini çok iyi anlayan anne, uzanıp elini tuttu ve yapılacak en iyi şeyin, Napoli'den dönünceye kadar başka hiçbir kimse ile ciddi bir bağlantıya girmeyeceği üzerine Konta söz vermesi olduğunu kızına anlatmaya çalıştı. Markiz bu sözü verebileceğini, ancak bunun Kontu rahatlatmaya yeterli olmayacağını söyledi. Üstelik daha zor bir durumda da kalabilirdi. İyice çaresiz kalan Bayan G... dönüp Komutana baktı ve "Lorenzo! Sen ne düşünüyorsun?" diye sorarak oturduğu yerden kalktı. Anne ile kızı arasındaki konuşmayı dinlemiş olan Komutan, pencereye yaklaştı ve dışarıyı seyre koyuldu. Karısının sorusunu yanıtsız bıraktı. Aileyi saran huzursuzluk giderek büyüyordu. Ağabey araya girerek, böyle bir umut vermenin belki de Rus Kontunu evden uzaklaştırmaya yeterli olacağını söyleyerek, sanki düşüncesinde direniyormuş gibi kızkardeşine baktı. Birden pencereden ayrılıp odaya doğru dönen Komutan: "Tamam artık... istediğinizi yapın. Ben karışmıyorum. Bu Rus ikinci kez ailemizi pes ettiriyor... diye öfkeyle söylendi. Kocasının kızgınlığını anlayan Bayan G... ayağa fırladı, gidip onu öptü; sonra kızına dönerek onu da yanağından öptükten sonra, şimdi Konta bu kararı açıklamanın en uygun biçimini tasarlamaya koyuldu. Kont henüz yatmadıysa, onu aşağı çağırtıp ailenin kararını hemen söylemenin kesin çözüm ol-

duğu düşüncesinde birleştiler. Konta haber gönderildi. Hemen geleceğini bildiren Kont birkaç dakika içinde aşağıya indi ve ailenin hep birlikte oturduğu salona girdi. Heyecandan uçar gibiydi. İçeri girer girmez genç Markiz'in önünde diz çöktü ve ona olan saygı ve sevgisini dile getirdi. Komutan söze başlamak için ağzını açınca, Kont her şeyi anladığını belirterek ayağa fırladı; Komutanın, Bayan G...'nin ve erkek kardeşin ellerini öpmeye başladı. Sonra hemen yola çıkacağını, kendisini arabaya kadar geçirmelerini rica etti. Markiz ise korku içinde yerinden doğruldu ve "Sayın Kont... sanırım tahmininizde çok ileri gittiniz. Ben yine de tam olarak bir söz vermiş sayılmam... ama şimdilik sizi bekleyeceğime dair söz veriyorum... diye kekeledi. Komutan bütün bu konuşmalara son vermek istercesine Kontu birden kucakladı. Markiz'in kardeşi de kendi arabasını Konta vermeyi önererek onun bir an önce birliğinin başına dönmesine yardımcı olmak istedi. Yola hemen bir öncü çıkartılıp ulak olarak gerekli haberi iletmesi sağlandı. Kontun yolcu edilmesi, gelişinden daha sevinçli bir hava içinde oldu. Kont, B... kentine kadar hızla gidebilirse, birliklerine yetişebilecekti. Oradan da Napoli'ye geçebilirdi. Daha sonra İstanbul'a gitmemek için gerekli girişimleri yapacaktı. Eğer istediği sonucu elde edemezse, hasta olduğunu ileri sürerek kesin dönüş yapacaktı. Bütün bu işlerin çözümlenmesi, eğer beklenmedik bir aksilik olmazsa, dört ya da beş hafta içinde tamamlanacaktı. Ve Kont M...'ye geri dönecekti. Arabasının hazır olduğunu öğrenince, dönüp aileyi bir kez daha selâmladı; şapkasını başından çıkarıp Markiz'in önünde durdu bir an. Sonra yavaşça genç kadının elini tuttu ve "Julietta... aslında bu yolculuğa çıkmadan önce sizinle evlenmeyi çok istemiştim..." dedi. Tüm aile, bu kadar çabuk evlenmek mi? diye hayretle birbirlerine bakıştılar. Bu adamın neden bu denli üstelediğini bir türlü anlayamıyorlardı. Kont arabaya binmeden önce son bir kez daha dönüp Markiz'e baktı ve "Bu konu-

da neden bu kadar ısrar ettiğimi günü gelince anlayacaksınız, diye mırıldandı. Artık herkesin sabrı taşmaya başlıyordu. Kont durumu daha da güçleştirmemek için aceleyle arabaya bindi ve hareket etti.

Kontun gitmesiyle aile haftalarca olayların nasıl geliştiği konusunda varsayımlar yürüttü. Komutan, bir süre sonra Kontun amcası General K...'dan bir mektup aldı. Kont Napoli'den yazdığı mektubu amcası eliyle Komutana göndertmişti. Her şeyin yolunda gittiği belliydi. General, iki ailenin onayı alındığına göre nişan hazırlıklarına başlanabileceği kanısındaydı. Ne var ki, Markiz'in son haftalarda bozulan sağlığı olayların akışına değiştirmeye yetti. Genç kadın, bedeninde değişmelerin giderek kendini hissettirmesinden yakınmaya başlamıştı. Çok huzursuzdu genç Markiz ve bir türlü olanları anlayamıyordu. Annesine akıl danışıyor, ancak yaşlı kadın ona pek yardımcı olamıyordu. Sonunda bir doktora görünmesinin yararlı olacağına karar veren aile, Markiz'i bu konuda zorladı. Oysa Markiz doktora görünmemekte inat ediyordu. Birkaç gün daha bedenini rahatsız eden sıkıntılarla savaştı. Giderek içini kemiren korku ve kaygıyla başa çıkamayacak duruma gelince direnci azaldı ve doktora görünmeye razı oldu. Babasının çok güvendiği bir doktoru çağırttı. Annesi evde yokken kendini muayene ettirdi. Nesi olduğunu öğrenmek isteyince doktor bir süre düşünceli bir yüzle onu süzdü ve Markiz'e açıklama yapmaktan kaçındı. Sonra, genç kadına sağlığının yerinde olduğunu ve doktora gereksinimi olmadığını söyleyerek şapka ve bastonunu aldı, odadan çıktı. Markiz doktorun garip davranışı karşısında çok tedirgin olmuştu; adam odadan çıkar çıkmaz doğru babasının yanına gitmek istedi. Öfkeden kan beynine sıçramıştı. Ancak doktorun birden çok ciddileşmesi ve hiçbir açıklama yapmamasını anımsayınca korkuya kapılarak olduğu yerde kaldı.

Geri dönüp kendini divanın üzerine bıraktı. Demek

ki kuşkuları doğruydu! Son bir yıldır yaşamında neler olup bittiğini sırayla aklına getirmeye çalıştı. Delice şeyler geliyordu aklına. Annesi içeri girdiğinde kızının çok mutsuz ve ağlamaklı olduğunu hemen fark etti, nedenini sordu. Markiz, doktorun kendisine ima etmeye çalıştığı şeyi söylediğinde, Bayan G... öfkeyle doğruldu ve adamı küstahlıkla suçladı. Çok güvendikleri aile doktorunun bu saygısızca davranışını Komutana aktarmaya karar verdi. Markiz de, gerekirse doktorun her sözünü hiç çekinmeden babasınaaktarmaya hazır olduğunu açıkladı. Bayan G..., birden panik içinde kızınadönerek, doktorun iddiasına kendisinin de inanıp inanmadığını sordu. Böyle bir şeyin olabilmesi için toprak altında yatan ölü kadınların da aynı durumda olmaları gerektiğini haykırdı genç Markiz. Bayan G... kızını kucaklayarak, "Peki öyleyse, benim güzel kızım... nedir seni bu denli tedirgin eden?.. diye sordu. "Sen belleğine bu kadar güveniyorsan ve kendinden eminsen, o zaman bırakalım doktorlar kendi hatalarını kendileri düzeltsin. Sen ne diye kaygılanıyorsun? Ayrıca bu konuyu babana açmazsak bence daha iyi olacak." "Tanrım! Nedir bu başıma gelenler... neden bir türlü rahatlayamıyorum peki... içimi kemiren duyguyu neden yok edemiyorum? Kendimi aşağılanmış hissediyorum. Bu doktor nasıl cüret edebiliyor böyle bir şeyi ima etmeye. Beni incitmeye nasıl cesaret edebildi? Oysa ona çok güveniyordum..." Bayan G..., bir an düşündükten sonra biraz donuk bir sesle, en sıradan bir doktorun bile bu konuda yanılmasının olanaksız olduğunu belirtti. Genç kadın biraz gücenmiş bir ifadeyle annesine baktı; yüzü kızarmıştı. Eğilip annesinin elini öptükten sonra, iki çocuğunun doğumundan bu yana bilinçli olarak kendini sakındığını açıkça belirtti. Ancak şu anda yüz yüze bulunduğu bu anlaşılmaz olayın aydınlığa çıkması için en son çare bir ebenin gelip onu muayene etmesiydi. "Bir ebe mi?" diye haykırdı Bayan G... Yüzü buruştu, sesi titremeye başladı. Nasıl olur da kızı bir ebeye

güvenebilirdi. Hem sonra kendinden bu denli emin olduğunu ileri sürerken, bu istek çok anlamsızdı. İçini kaplayan derin kuşku artık kesinlik kazanıyordu. "Evet... bir ebe gerekli, anneciğim... diyen genç Markiz yorgun bir yüzle kendini annesinin dizlerinin dibine bıraktı. Eğer çıldırmamı istemiyorsanız... bana bir ebe çağırın. Ancak o, bana gerçeği söyleyecektir..." "Ah, evet! Anlıyorum. İstediğin gibi olsun bakalım... ancak senden ricam, düşündüğüm gibiyse... lohusalık dönemini benim evimde geçirmemendir..." Bu sözleri söyledikten sonra ayağa kalkan Bayan G... odadan çıkmak istedi. Markiz kollarını açarak onun peşinden koştu; sonra ayaklarına kapandı. "Anne... suçsuzluğumu kanıtlayıncaya kadar bana inanmanı istiyorum senden... annelik sevgini esirgeyemezsin benden... hele şu anda... asla... yapmamalısın bana bunu... şu anda sana ihtiyacım varken bana sırt çevirme. Beni yalnız bırakma yazgımla... diye inledi. "Doktorun davranışı seni neden bu kadar tedirgin ediyor? Neden bu denli korkuyorsun? Yoksa sen kendinden emin değil misin?" diyen Bayan G... kızını sert bakışlarla süzüyordu. Markiz elini göğsüne bastırarak, "Ah anne... o doktorun davranışından çok etkilendim sadece... yoksa başka bir nedeni yok bu üzüntümün... diyerek annesini yatıştırmak istedi. "Hayır... Julietta böyle yapma! İyice düşün bakalım. Yanlış bir adım atmış olmayasın. Ne olursa olsun bana gerçeği söylemeni istiyorum senden. Söyleyeceğin beni perişan etse de razıyım. Yeter ki bana yalan söyleme. Annen olarak bunu bilmek hakkım. Seni bağışlarım. Ama annelik duygularımı kullanarak beni aldatmana; beni kandırmana asla katlanamam. Bana yalan söylediğini bile bile seni sevip koruyamam. Annen bile olsam bunu yapamam! Beni anlıyor musun, kızım?" "Şu anda kıyamet günü Tanrı huzurundaymışım gibi masumum anne! Senden sakladığım hiçbir şey yok... inan bana, yalvarırım... Genç Markiz'in perişan hali ve içtenlikle yalvarması yaşlı annenin yüreği-

ni yumuşattı. Kızına çok sert davrandığını düşündü. Birden dönüp kızına sarıldı ve onu öpücüklere boğdu. "Aman Tanrım... Julietta... ne kadar üzgünsün böyle. Rengin soldu. Sevgili kızım benim; peki, mademki kendinden eminsin, neden korkuyorsun o zaman? Rahat ol! Haydi, gel benimle. Seni kendi elimle yatırayım. Hastalandın üzüntüden... Gözyaşlarını tutamayan Markiz hasta olmadığını, yalnızca bedenini saran o garip rahatsızlıktan nefret ettiğini, bir an önce nedenini öğrenmek istediğini söyledi. "Garip rahatsızlık... rahatsızlık. Ne rahatsızlığı? Kendinden kesinlikle emin olduğunu ileri sürüyorsun. Peki, nedir bu halin? Julietta kendine bile itiraf edemediğin bir şey mi var yoksa? Bu halin beni çıldırtıyor. Bir kızıyorum, bir acıyorum sana... seni anlayamıyorum bir türlü. Çok değişik davranıyorsun... diye, söylendi Bayan G..., kızını yatırırken. "Hayır... hayır anne! Yalnızca bir kez ebeye görünmek ve içimi kemiren kuşkudan kurtulmak istiyorum... hepsi bu. Lütfen daha fazla sorma artık... Kızının iyice dengesini yitirdiğini düşünen Bayan G..., onu sakinleştirmek için sesini yumuşattı. "Gel kızım iyice uzan şuraya... yüzün alev alev yanıyor baksana. Üstelik titriyorsun da. Bir daha anlat bakayım; şu lânet olası doktor sana ne dedi?" Markiz ağlayarak annesine baktı ve "Ah, anne! Sanırım... bana hamile olduğumu ima etmek istedi... Anne lütfen ebeyi çağırın! Gerçeği ancak o anlar ve söyleyebilir. Ne de olsa, bir kadın o da. Yoksa bir türlü huzur bulamayacağım," dedi. "Peki, kızım... Tamam, ebeyi çağıracağım... diye mırıldanan Bayan G..., içini kaplayan ürpertiyi bastırmaya çalıştı. "Dediğin gibi olsun. Hemen gelsin bakalım şu kadın. Bizi bu karabasandan kurtarsın. Sonunda seninle bir güzel alay etsin de gör bakalım. Koskoca kadınsın Julietta, boş hayâller kurup kendini perişan ediyorsun..." Bayan G..., hemen zili çaldı; oda hizmetçisini çağırdı ve ebeye gönderdi.

Genç Markiz annesinin kollarında titreyerek bekliyor-

du. Az sonra ebe içeri girdiğinde, Bayan G... ona, kızının garip bir rahatsızlığın pençesinde olduğunu, bunun hamilelik olduğunu sanarak çok korktuğunu anlattı. Kızının yersiz korkularının yok olması için onu iyice muayene edip rahatlatmasını söyledi. Markiz ebeye dönerek korkması için bir neden olmadığını, kendinden çok emin olduğunu açıkladı. Sadece bu rahatsızlığın nedenini anlayamadığını, bedenindeki belirtilerin onu kuşkulandırdığını ekledi. Sonra kendini ebenin deneyimli ellerine bırakarak beklemeye koyuldu. Ebe ise, benzeri durumlarla çok karşılaştığını, rahibe gibi yaşadıklarını ileri sürüp yine de hamile kalan çok kadın tanıdığını anlatıyordu bir yandan. Bu gibi durumlarda hiç tahmin edilmeyen bir gerçek her şeyi aydınlığa çıkarırdı. Ama çoğu kez de açıklanamayacak olaylarla doluydu yaşam. Ebe, Markiz'e bakıp ona böyle bir olasılıktan söz ederek rahatlatmak istedi. Markiz ise, ebenin söylediklerinden öylesine etkilendi ki, kendinden geçerek bayılıverdi. Annelik duyguları ağır basan Bayan G..., korku içinde kızını ayıltmaya çalıştı. Bir süre sonra genç kadın kendine geldi. "Julietta! Lütfen artık kendine ve bana işkence etme artık. Hamile olduğun kesin. Bana çocuğun babasının kim olduğunu söylemelisin... diye kekeleyen Bayan G..., kızını sakinleştirmeye, korkusunu yok etmeye çalıştı. Kızını bağışlamaya hazırdı o anda. Genç kadın ise, bu durumu kabul etmemekte direniyordu. Çıldırmış gibiydi. İşte o an, annesinin sabrı taştı; birden oturduğu yerden fırladı ve "Git... gözüm görmesin seni. Sen hiçbir şeye değmezsin. Seni doğurduğum güne lânet olsun!.." diye haykırdı, odadan çıkıp gitti.

Markiz bayılmak üzereydi; son anda ebeyi yanına çağırarak ondan kendisine yardım etmesini istedi. Doğa yasasının insana nasıl böylesine acımasızca bir oyun oynayabileceğini, bir kadının kendi bilinci dışında hamile kalabilmesine olanak olup olmadığını öğrenmek istedi. Ebe gülümsedi. Markiz'in durumunun doğa üstü güçle ilgili ol-

madığını ve yeryüzünde bir tek 'Kutsal Meryem' dışında hiçbir kadının şimdiye kadar kendiliğinden hamile kalmadığını açıkladı. Markiz giderek daha çok titremeye başladı. O anda ölmek istiyordu. Ebeye sarılarak kendisini yalnız bırakmamasını rica etti. Bu gibi durumlara alışık olan ebe, genç kadını sakinleştirmeye çalıştı... Doğuma daha epey zaman vardı. Belki hamileliği durdurucu bir etkisi olur diye Markiz'e bazı ilaçlar verdi. Sonra da sakin ve rahat olmasını önererek her şeyin düzeleceğini söyledi. Bu avutucu sözler, Markiz'in yüreğini acıyla doldurmaya yetti. Ama kendini daha iyi hissettiğini söyleyerek ebeyi gönderdi.

Ebe odadan henüz çıkmıştı ki, annesinden bir mektup getirdi hizmetçilerden biri. Kâğıtta şunlar yazılıydı: Komutan G..., bu şerefsizlik yüzünden, Markiz'in evi terk etmesini istiyordu. Genç kadının kocasından kalan malların belgeleri de kendisine geri verilecekti. Baba evine bir daha ayak basmaması isteniyordu. Genç kadın mektubun gözyaşlarıyla ıslanmış olduğunu da fark etti bu arada. Elinde tuttuğu kâğıt parçasına baktı genç kadın bir an. Tüm dünyası başına yıkılmıştı. Gözlerinden yaşlar boşandı. Anne ve babasının kendisine haksızlık ettiklerini yüzlerine haykırmak için yukarı çıkmaya karar verdi. Annesinin odasına girdi. Ama Bayan G..., Komutanın odasındaydı. Adımlarını sürükleyerek babasının odasına yöneldi. Ancak kapı içeriden kilitliydi. Kutsal bildiği her şey adına suçsuzluğunu haykırarak kapının önüne çöktü. Aradan birkaç dakika geçti. Kapının önünde öylece duruyordu genç kadın. Neden sonra dışarıya erkek kardeşi çıktı. Kızkardeşine kızarmış gözlerle baktı ve babasının onu görmek istemediğini söyledi. Markiz: "Sevgili kardeşim!" diye inledi ve uyarıya aldırmayarak aralık kapıdan içeri girmek için ileri atıldı. "Baba... babacığım!.." kollarını yaşlı adama doğru uzattı. Komutan kızını görünce hemen arkasını döndü ona, hızla yatak odasına kaçtı. Bir yandan da eliyle ka-

pıyı göstererek, "Defol... gözüm görmesin seni!.." diye, bağırıyordu. Ama Markiz babasına yetişmiş, ona engel olmaya çabalıyordu. Yatak odasının kapısını kapamaya fırsat bulamadan genç kadın içeri girmeyi başardı. Ama Komutan bu kez de yüzünü duvara dönüp ona sırtını çevirdi. Zavallı Markiz hıçkırıklar içinde babasının ayaklarına kapandı; o anda babasının elindeki tabancayı gördü. Ardından tavana bir kurşun saplandı. Markiz sapsarı bir yüzle ayağa kalktı ve "Hayatımın kaynağı... babam... sen beni öldürmek mi istedin?" diye haykırdı olanca gücüyle. Yüzü nefretle kasılmıştı o anda. Sonra şimşek gibi odadan dışarı fırladı. İlk rastladığı uşağa arabasını hazırlamasını buyurdu. Yüzü, ölü yüzüne benziyordu. Hiç ağlamadan çocuklarının yanına çıkıp onları yolculuğa hazırlamaya başladı. Tüm eşyalarını toparladı. En küçük kızını kucakladı. Ve arabaya binmeye çalışırken, erkek kardeşi yanına gelip babasının, torunlarının bu evde kalmasını istediğini bildirdi. "Ne, bu çocukları mı?" diye sordu Markiz hırsla. Kardeşine dönüp, "Söyle o acımasız babana, gelip beni öldürmedikçe bu çocuklara sahip çıkamaz!.." diye haykırdı. Tüm kadınlık gururu kabarmıştı; bir dişi kaplan gibi çocuklarını kaparak arabaya bindi ve yola çıktı. Kardeşi onu durdurmayı göze alamadı.

Başına gelen bu beklenmedik olaydan, son anda kendi çabası ve kararlılığıyla bir çıkış yolu bulduğuna inanıyordu genç kadın. Şimdi daha güçlüydü. Yazgısıyla başa çıkabilecekti artık. Arabası açık arazide ilerliyordu. Çocuklarını bağrına bastı, onları öpmeye koyuldu. Suçsuzluğunun bilinciyle kendi kendinden hoşnut olmaya başlamıştı. Ailesinin reddetmesi, onu sanki kamçılamıştı. Dünya ile başa çıkmaya hazırdı artık. Ailesinin ona hiç inanmayacağını biliyordu. Bu acıyı içine gömecek ve kendini oyalamanın yollarını bulacaktı. Eski kocasından kalan V...'deki malikânesine gelip yerleşti. Tüm dış dünya ile ilişkisini kesti ve yalnızca iki çocuğu ile karnında taşıdığı, bir muci-

zenin armağanı olarak kabul ettiği bebeğini düşünerek günlerini geçirmeye başladı. Uzun zaman bakımsız kalan eski evini ve bahçesini birkaç hafta içinde onarttı. Ve yeni yaşamını, dış dünyaya kapalı malikânesinde geçirmeye kararlıydı. Giderek daha da sevimli olan evin bahçesinde oturuyor, bebeği için işlemeler ve örgüler yaparak vakit geçiriyordu. Markiz yazgısıyla barışmıştı artık ve kendinden emin gelecek günleri bekliyordu. Bu arada, Kont F...'nin Napoli'den geri dönüş tarihi de epey yaklaşmıştı. Malikânenin girişinde sürekli nöbet tutan bir bekçi, hiç kimseyi içeri sokmuyordu. Genç kadın, Tanrının kendine armağan ettiği bu canı, dışarıdaki acımasız insanların bakışlarından uzak, güvenlik içinde büyütecekti. Dışarıdaki yaşam onu lekelemişti. Bebeğini bu utançtan uzak tutacaktı. Son günlerde çılgınca bir düşünce beynini sürekli kurcalıyordu. Karnındaki bebeğin bir babası olduğu kesindi. Ama bunu kendisi bilmediğine göre, bu bilinmeyen babayı keşfetmek arzusuyla yanıp tutuşuyordu. İçinde kabaran bu istekle farkında olmadan ürperdi. Geceler boyu uykusuz, düşünüp duruyordu. Kendine bu kötülüğü yapan o adamı, her şeye karşın tanımak istediğini duyumsuyordu. Nasıl biriydi acaba? Yeryüzünün neresinde, utancının bilincinde olmadan yaşamını sürdürebiliyordu. Markiz kendine olan iç inancını yeniden kazanmıştı. O adamla yüz yüze gelmek ve hesaplaşmak istiyordu. Bu arada, günlergeçip gidiyordu. Bebek karnında kıpırdamaya başlamıştı artık. Bir gün ani bir kararla M... kentinin gazetesine bir ilan gönderdi.

Kont F..., Napoli'den Markiz'e iki kez mektup yazmıştı. Kendisine verdiği sözü anımsatıyordu genç kadına. İstanbul gezisini iptal eder etmez geri dönecekti. Gerçekten de söylediği tarihte M... kentine geri döndü ve doğruca Komutanın evine gitti. Yaşlı adam çok soğuk ve anlamsız bir tutarsızlık içinde karşıladı Kontu. Bu arada olup bitenleri Konta anlatma görevini oğluna vererek evden ayrıldı. Kon-

tu odasına davet eden genç adam, Kontun yokluğu sırasında Komutanın evinde olup bitenleri teker teker anlatmadan önce, ona olaylardan haberi olup olmadığını sordu. İçindeki panik ve korkuyu bastırmaya çalışan Kont, "Hayır," diye karşılık verdi. Bunun üzerine genç Markiz'in aileye sürdüğü lekeden söz etti ağabeyi. Evde olup bitenleri bir bir aktardı. Kont deli gibi elini alnına vurdu. Tanrım ne büyük bir felâketti bu! Oysa bütün bu olanları önleyebilirdi, eğer o gün Markiz'le evlenebilseydi. Markiz'in erkek kardeşi ona hayretle baktı. Nasıl olur da böylesine hayasızca davranan bir kadınla evlenmeyi isteyebilirdi bir erkek! Kont, Markiz'in bu lânet olası dünyanın tüm insanlarından, hatta onu suçlayan ailesinden bile değerli olduğunu ve onun suçsuzluğundan kendi adı kadar emin olduğunu söyleyerek hemen bugün V...'deki malikâneye onu görmeye gideceğini açıkladı. Üstelik ayaklarına kapanıp kendisiyle evlenmesi için ona yalvaracaktı. Ağabeyin şaşkın bakışlarına daha fazla aldırmadan, şapkasını kaptığı gibi evden fırlayıp çıktı.

Atına atlayan Kont doğruca V...'ye gitmek üzere yola koyuldu. Ana girişte atından indiğinde, kapıda bekleyen bekçi onu içeri sokmadı. Markiz'in kimseyle konuşmadığını ve hiç kimseyi görmek istemediğini söyledi kesin bir dille. Bu buyruğun yabancılar için geçerli olabileceğini, oysa kendisinin Markiz'in çok yakını olduğunu açıkladı Kont. Ama bekçi, hiçbir ayırım tanımadan herkes için aynı buyruğu aldığını savundu. Sonra birden, kendisinin Kont F... olup olmadığını sordu. Kont bir an bekçiyi süzdükten sonra, "Hayır," dedi. Bu durumda kim olduğunu Markiz'e yazılı olarak bildireceğini açıkladı. Sonra adamlarına dönerek nöbetçinin duyacağı bir sesle geceyi kentteki handa geçireceğini bildirdi. Kapıdaki nöbetçi uzaklaşır uzaklaşmaz, sessizce arka tarafa ilerledi. Bahçenin duvarından içeri atlamayı düşünürken, kapının açık olduğunu gördü. Kimseye görünmeden içeri sızdı ve tam merdiveni çıkacak-

ken yan taraftaki bahçede Markiz'i gördü. Genç Markiz bir masaya oturmuş harıl harıl iş işliyordu. Yavaşça kadına yaklaştı. Üç adım kala kadın Kontu fark etti. Hayretle gözlerini açarak, "Kont... siz burada..." diye kekeledi; aynı anda da yüzü kızarmaya başladı genç kadının. Kont gülümsedi ona, bir an olduğu yerde durdu ve bekledi. Sonra gelip yavaşça Markiz'in yanına oturdu, onu korkutmaktan kaçınıyordu. Genç adam sevecen bir tavırla kolunu uzatıp omuzlarından kavradı Markiz'i. Genç kadın ise, hâlâ şaşkınlığını yenememişti; Konta nereden geldiğini sordu yere bakarak. Kont gayet sakin bir ifadeyle: "Nereden olacak, tabii ki M...'den geliyorum..." dedi ve sevdiği kadını biraz daha kendine çekti. Sonra da arka kapıyı açık bulduğunu ve izinsiz girdiğini anlatarak özür diledi. Genç kadın bir an öylece durdu ve sonra, "Size, M...'de olanlar anlatılmadı mı?" diye yavaşça sordu. "Anlattılar sevgilim! Hem de her şeyi. Ama onlara inanmadım... "Nasıl! Yani bütün olanlara karşın yine de bana geldiniz demek!" diye haykıran genç kadın birden ayağa fırladı. Kont onu tutmaya çalıştı, avutarak sevgisinin büyüklüğünü ona kanıtlamak istiyordu. Hatta genç kadını ateşli öpücüklere boğmak istedi. Ama genç kadın, "Durun... benden uzak durun!.." diye haykırdı birden. Kont ise, "Size önerimi anımsatmaya geldim. Beni dinleyin lütfen... eşim olmanızı istiyorum," diye üsteledi. "Bırakın beni! Size emrediyorum... diyen genç kadın adamın kollarından kurtulmaya çalıştı. Sonunda bunu başardı da. Arkasına bile bakmadan Kontun yanından kaçtı. Kont onun peşinden gitmeye çalışırken, "Sevgilim... durun gitmeyin ne olur!" diye seslendi. Ama genç kadını durduramadı. Kont hızla ileri atıldı ve son anda genç kadını kolundan yakaladı ve "Sadece bir kez... bir tek kez fısıldayın bana..." diye diretti. "Hiçbir şeyi dinlemek ve bilmek istemiyorum... bırakın beni... diyen Markiz hırsla itti genç adamı ve bu kez tamamen uzaklaştı.

Kont, ne olursa olsun onu izlemek ve zorla da olsa onu ikna etmek için ardından merdivenlere doğru yürüdü. Ama tam kapının önüne gelmişti ki genç kadın kapıyı hızla çarparak içeriden kilitleyiverdi. Bir an ne yapacağını bilemedi genç adam. Acaba yandaki pencereden tırmanıp odaya girmeyi denese miydi? Mutlaka konuşmalıydı onunla. Sonra bunu yapmanın pek akıllıca olamayacağını düşündü. Kızdı kendine. Genç kadını kucakladığında ona daha sıkı sarılıp bırakmayabilirdi. Çaresiz ve yenik Kont bahçeden çıktı ve atına doğru yürüdü. Sevdiği kadına bir süre ulaşamayacağını düşünürken, bir mektup yazıp ona tüm duygu ve düşüncelerini anlatmaya karar verdi. Ama şu anda, yapacağı en doğru iş gitmek olacaktı. Sonra M...'ye sürdü atını. Akşam arkadaşları ile bir içki masasında otururken, Markiz'in erkek kardeşine rastladı. Konta, Markiz'i görüp görmediğini ve olumlu bir sonuç alıp almadığını sordu. Kont buz gibi bir sesle, "Hayır," dedi. Arkasını dönüp onu yüzüstü bırakmak istedi, ama sonra birden görgü kurallarını anımsayıp yumuşadı ve bir açıklama yapmayı uygun buldu. Markiz'e uzunca bir mektup yazıp, genç kadına olan sonsuz sevgisini anlatmaya çalışacaktı. Öte yandan Markiz'in kardeşi, Kontun bu ısrarcı tutumunu eleştirdi. Bir kadına duyulan tutkunun, onurlu bir erkeği zor durumlara sokabileceğini anımsattı. Ayrıca kızkardeşinin bir ilan vererek başka bir erkeği, yani doğacak çocuğunun babasını aradığını da ekleyiverdi. Kontun aklı başından gitti; adamın ona göstermek için uzattığı gazete ilanını deli gibi kaptı ve bir çırpıda okudu. O an, içini karmaşık duygular kapladı. Markiz'in aradığı bu bilinmez baba acaba gerçekten var mıydı? Bu ilan üzerine ortaya çıkacak mıydı? Kont, "Kesinlikle... ortaya çıkacak... diye mırıldandı. Sonra ilanı bir kez daha dikkatlice okudu. Sonra kâğıdı katlayıp bir kenara bıraktı ve pencereye yaklaştı. İçinden, "Bu iyi işte! Şimdi ne yapabileceğimi biliyorum artık, diye düşündü. Yazgısını kendi elinde tuttuğuna inanıyordu

genç adam.

Bu arada Komutanın evinde olaylar hızla gelişmekteydi. Bayan G..., kocasının acımasızlığından, kendisinin de bu konuda gösterdiği zayıflıktan dolayı acı çekmeye başlamıştı. Kocasının, kızına ateş etmek istemesi ve Markiz'in çılgın gibi odadan fırlaması üzerine düşüp bayılmıştı zavallı kadın. Ayıldığında, kocasının tabancasını masaya fırlatmış olduğunu gördü. Komutan da acı çekiyordu besbelli. Yaptığından pişmandı. Ancak o anda yapacak başka şeyi de yoktu. Kızını görmeye dayanamamıştı. Hele torunlarını zorla alıkoymak istemesi ne büyük bir hataydı! Böyle bir şeyi istemeye ne hakkı vardı ki! Ancak yaşlı asker, acısını içine gömmeyi yine de iyi başarıyordu. Sert tutumunu sürdürüyordu hâlâ. Dahası oğlunu gönderip torunlarını aldırmak bile geçti aklından. Tam o ara Kontun Napoli'den yazdığı ikinci mektup gelmişti. Mektubu kızının V...'deki malikânesine göndertmek istemiş, sonra da nedense alıkoymuştu. Bayan G... ise, kızının bilinmedik bir adamla evlenmeye razı olduğunu öğrenince huzursuz olmuş ve bu konuda Komutanla konuşmak istemişti. Ama yaşlı adam bu konuyu karısına asla açtırmıyordu. Kızının varlığını sanki yadsımak istercesine, duvarda asılı duran tablosunu bile indirtmişti. Kızıyla ilgili hiçbir konuyu tartışmak istemiyor, artık bir kızı olmadığını söyleyip duruyordu. Bayan G..., gazetedeki ilanı görünce daha fazla dayanamayıp gidip kocasını buldu ve bu konuda ne olursa olsun konuşmaları gerektiğini savundu. Komutan masaya oturmuş çalışıyordu. Karısının masanın üzerine koyduğu ilanı eliyle iterek yazmasını sürdürdü: "Nasıl... demek suçsuz? Öyle mi?" diye alaycı bir sesle söylendi. Komutan başını kaldırmadan, "Herhalde uykusunda yaptı o işi... diye mırıldandı. "Ve böylesi inanılmaz bir olay... nasıl olur da... bizim kızın başına..." Komutan karısının sözünü keserek doğruldu, "Çılgın... kız... diye öfkeyle bağırdı. Sonra kâğıtlarını üst üste koyarak yerinden kalktı ve hızla odadan çıktı git-

ti. Ertesi gün, kahvaltı yaparken o günkü gazetede bir başka ilan daha gözlerine ilişti:

"O... Markizi, ayın üçünde saat on bir civarında Bay G...'nin evinde bulunursa, aradığı adamın orada ayaklarına kapanacağına dair kendisine şeref sözü verilmektedir."

Bayan G... daha tümünü okuyamadan heyecan içinde göğsüne bastırdı elini. Soluğu kesilmişti sanki. Sonra bir çırpıda hepsini okuyup Komutana uzattı gazeteyi. Komutan gözlerine inanamıyor gibi baktı bir an. Elindeki gazeteyi evirip çevirdi; sonra üç kez üst üste okudu yazılanı. Karısı: "Lorenzo! Ne diyorsun bütün bu olanlara... yanıt ver allahaşkına! Bir şey söyle!" diye üsteledi. Komutan öfkeyle yerinden fırladı, "Ahlâksız... yalancı, düzenbaz! Dünyanın en ikiyüzlü insanıymış demek..." diye haykırmaya başladı. Kızgınlığı giderek artıyordu Komutanın. Kızına karşı nefret doluydu. "İyi de, eğer aldatmaca ise yazdıkları, ne amaçlıyor olabilir sence?" diye üzüntüyle mırıldandı Bayan G... . "Ne mi amaçlıyor? Ne olacak! Sahtekârlığını örtbas etmek istiyor. Kandırıyor herkesi böylelikle. Masum olduğuna inanıp onu bağışlamamı, aman kızım ben hata yaptım, dememi bekliyor aklınca. Hele o gün kalkıp buraya gelmeye cesaret etsin. Bakalım kapımdan içeri girebilecek mi? Bu kez... kurşunum sekmeyecek!" Bayan G..., kaderin bu oyunu karşısında iki seçenekten birine inanmak zorunda olduğunu ve bu şansı kızına tanıyacağını düşünüyordu. Bu düşüncesini kocasına açıkladığı an Komutan onu hemen susturdu ve şiddetle: "Bana bir iyilik yap ve sus artık! Bu konuda bir daha hiç konuşma. Benim için bitti artık," diyerek karısını tersledi. Sonra da odayı terk etti.

Gazete ilanından birkaç gün sonra Komutan kızından bir mektup aldı. Söylenen tarihte gelecek olan kişinin, eğer eve gelmesine izin verilmeyecekse, V...'deki malikânesine gönderilmesini rica ediyordu. Komutan mektubu okurken karısı da yanındaydı. Yaşlı adamın bir an şaşır-

dığını ve içindeki kararsızlığın giderek büyüdüğünü fark eden Bayan G..., günlerdir tasarladığı şeyi uygulamaya fırsat çıktığını görerek içten içe sevinmeye başladı. Birkaç günlüğüne kızının yanına V...'ye gitmek istediğini söyleyerek kocasından izin almaya çalıştı. Kızının gerçeği söyleyip söylemediğini anlamak için, o bilinmeyen adamın geldiği gün Markiz'in yanında olması gerektiğini savundu ve bu konuda diretti. Komutan mektubu yırttı, sonra da bir zarfa koyup yanıt olarak Markiz'e gönderdi. Bay G...'nin karısına izin vermeyeceğini belliydi. Onun kızı ile konuşmasına bile katlanamayacak kadar kin doluydu yüreği. Komutanın tüm kapıları kapayan katı tutumu kadını kızdırmaya başlamıştı artık. Düşündüğünü ondan gizli olarak uygulamaya kesin karar verdi. Ertesi gün henüz kimse kalkmadan evden ayrıldı. Yanına da kocasının güvendiği bir atlıyı aldı. Kızının malikânesine doğru yola koyuldu. Malikâneye geldiğinde, bekçi Bayan G...'yi içeri almak istemedi. Markiz'in buyruğuydu bu. Bayan G..., bekçinin gidip haber vermesini istedi. Ancak bekçi direnmeyi sürdürüyordu. Markiz'in kesin buyruğu vardı, hiç kimseyi görmek istemiyordu. Bayan G..., sabrı taşarak bekçiye Markiz'in annesi olduğunu açıkladı. Bekçi bu durum karşısında içeri gidip haber vermeye hazırlanırken, birden kapıda Markiz göründü. Deli gibi gelip annesinin arabasının dibine diz çöktü genç kadın; Bayan G..., yardımcısının uzattığı eli tutarak arabadan indi. Kızını yerden kaldırdı, hiç konuşmadan birlikte içeri girdiler. Markiz heyecan içindeydi, gözlerinden yaşlar akıyordu. "Ah, anneciğim... sevgili anneciğim!" diye ağlayan genç kadın yaşlı annesini özenle divana oturttu. Kendisi ayakta kalıp eliyle gözyaşlarını silmeye çalıştı. "Bu gelişini neye borçluyum? Benim için ne mutluluk!" Bayan G..., kızına bakarak ondan özür dilemek için geldiğini, baba evinde kendisine gösterilen anlayışsızlıktan ve sertlikten pişman olduğunu açıkladı. "Anne, benden özür mü diliyorsunuz?" diyen genç kadın anne-

sinin ellerine sarıldı. Ancak Bayan G... konuşmasını sürdürmek istediği için, kızının kendisini öpmesine engel oldu. Gazetede gördükleri ilan kızlarının gerçekten suçsuz olduğunu kanıtlamaya yetmişti. Bayan G..., yola çıkmadan önce o bilinmeyen kişinin eve geldiğini bildirdi kızına. "Kimdi o? Anne! Söyleyin... lütfen, diye merakla sordu Markiz. Annesinin yanına oturan genç kadın merak içinde sorusunu yineledi. Bayan G..., kızına onun kim olabileceğini tahmin etmesini söyleyerek, eve gelen adamı tarif etmeye başladı. Aslında kibar ve uzun zamandır tanıdıkları birisiydi bu kişi. Dün, masada oturmuş Komutanla birlikte çay içerken, bu kişi içeri girip babasının, daha sonra da kendisinin ayaklarına kapanmış ve defalarca özür dileyerek aflarına sığınmıştı. Olayın aslını öğrenmek isteyen karıkoca, genç adamın konuşmasını ve her şeyi anlatmasını istemişlerdi. Bu istek üzerine genç adam, vicdanının artık onu rahat bırakmadığını ve daha fazla kendini gizleyemeyeceğini açıklamıştı. Gerekirse yaptıklarının cezasını çekmeye hazır olduğunu da eklemişti sözlerine. Markiz, sabrının son sınırındaydı artık. "Peki, ama kim? Kim bu adam, anne?" diye Bayan G...'yi sıkıştırmaya başladı. Bayan G... ise, gayet sakin ve aldırmaz bir ifadeyle, "Söyledim ya, çok yakından tanıdığımız ve kibar bir bey... dedi. Sonra kızına bakarak devam etti: "Yine de ondan böyle bir davranış beklemiyordum doğrusu! Aslında soylu bir aileden gelmemekle birlikte, her zaman çevresinde saygı ve sevgi uyandırmıştı. İnan bana kızım, gerçekten çok üzgün ve pişmandı. Artık iyice meraklanan Markiz, annesinin ayaklarına kapanarak yalvarmaya başladı. Bir yandan da o adamın, önce ailesinden özür dilemesine çok şaştığını belirtti. "Anne... lütfen, söyleyin artık. Kim bu adam?" Bayan G..., bir an durdu ve sonra konuşmaya başladı: "Babanın Tirol'dan getirdiği ve çok güvendiği avcımız 'Leopardo.' Üstelik buraya gelirken onu da yanımda getirdim. Yani, gelecekteki damadım olarak tabii ki!" "Leopardo mu?"

diye haykırdı Markiz ve şaşkınlık içinde elini alnına vurdu. Büyük bir düş kırıklığı içindeydi. "Neden bu kadar şaştın? Yoksa kuşkuya düşmek için nedenlerin mi var?" diye mırıldandı Bayan G.... "Peki... nerede? Ne zaman?.. diye kekeledi genç Markız... "Bunun nasıl olduğunu öğrenmek istiyorsak, çağıralım onu içeriye... Zaten aranızda geçenleri sana kendisi anlatmak istiyormuş. Şimdi dışarıda utançtan kıpkırmızı bir yüzle bekliyor..." dedi Bayan G.... Markiz birden bir şey anımsamış gibi elini alnına götürerek ınırıldanmaya başladı: "Aman Tanrım! Evet, bir gün ikindi vakti bahçede uyuyakalmıştım... ortalık çok sıcaktı... ve uyandığımda onu divanımın yanından uzaklaşırken görmüştüm... Hiçbir anlam veremediğim için olayın üzerinde durmamıştım." Genç kadın utanç ve tiksintiyle elini yüzüne kapadı. Bayan G..., kızının bu durumunu görünce bir an onu süzdü, sonra gelip kızının dizleri dibine çöktü ve onu kollarıyla sardı. "Sevgili kızım... ah benim canım evladım!" diye inleyerek başını dizleri arasına gömdü. Annesinin bu haline bir anlam veremeyen genç kadın, "Anneciğim... neniz var? Neden böyle birden üzüntüye kapıldınız?" diye sorarak onu yerden kaldırmaya ve avutmaya çalıştı. "Ah kızım benim! Anlamıyor musun? Az önce söylediklerimin hepsi yalandı. Sen bir melek kadar masumsun kızım! Senin suçsuzluğundan pek emin değildim. Denemek istedim seni. Ve bu yalanı uydurdum. Bağışla beni kızım. Bayan G... başını kaldırıp kızının yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu. Markiz ise; "Anne... sizi bağışlamak mı? Neler söylüyorsunuz siz!" diye mırıldandı. Bayan G... ise, hâlâ kızına bakamıyor ve ondan sürekli özür diliyordu. "Beni eskisi gibi sevecek misin? Bana eskısi kadar yakın olabilecek misin acaba?" Markiz: "Canım anneciğim... diyerek oturduğu yerden kalktı ve Bayan G...'nin yanına çömeldi, "Size duyduğum sevgi ve saygı hiç azalmamıştı ki! İçinde bulunduğum bu garip durumda benden kuşkulanmakta haklıydınız aslında. Kim olsa böyle davranırdı.

Ama şimdi bana inandığınız için ne kadar mutluyum bilemezsiniz! Çektiğim tüm acıları birden unuttum şimdi!" Bayan G... yavaşça doğrularak kızını kucaklamak istedi: "Seni kucağımda eve kadar taşımayı ne kadar isterdim, kızım! Lohusalığını evde yanımda geçireceksin. Sana ben bakacağım! Yaşamımın geri kalan günleri senin ve küçük torunumun yanında geçecek bundan sonra. Senin için utanç olan bu bebek benim için *bir onurdur*. Sana karşı gösterdiğim güvensizliği, anne sevgisinin yetersizliğini unutturacağım sana. Beni eskiden olduğu gibi annen olarak çok sev kızım!" Genç Markiz yaşlı annesinin derin üzüntüsünü ve pişmanlığını azaltmak için elinden gelini yapıyor, annesini öpücüklere boğarak kadını rahatlatmak istiyordu. Ana kız, karşılıklı dertleşerek akşamı etmişlerdi. Bu arada Bayan G...'nin yaşadığı heyecandan ötürü hafifçe ateşi çıkmıştı. Ortalık da karamaya başlamıştı. Erkenden yattılar. Ertesi gün, oldukça sakinleşen Bayan G..., kızım ve iki torununu da yanına alarak sevinç ve gururla M...'ye doğru yola çıktı. Dönüş yolunda olağanüstü neşeliydiler. Hatta olanlardan hiç haberi olmayan Leopardo'nun geniş omuzlarına bakıp birbirleriyle şakalaştılar bile. Markiz, yine de yüzünün kızarmasını engelleyemedi. Ayın üçünde eve gelecek olan gerçek bilinmeyeni merak ederek, kim olabileceğini kestirmeye çalışarak eve ulaşacakları anı bekliyorlardı. Bayan G..., kafasının içinde tasarladığı asıl gizli amacına ulaşmak üzereydi. Kızına daha fazla açıklama yapmaktan kaçınarak yolculuğun bitmesini bekliyordu. Sonunda M...'ye geldiler. Bayan G..., kızını hemen eski odasına yerleştirdi. Rahatına bakmasını ve kısa bir süre sonra yanına tekrar geleceğini söyleyerek odadan çıktı. Bir saat sonra heyecan içinde kızının odasına girdi. "Sonunda kalın kafasına gerçeği soktum. Ne büyük hata yaptığını anladı. Şimdi oturmuş çocuk gibi ağlıyor," dedi zafer dolu bir sesle. "Kimden söz ediyorsun, anne?" diye sordu Markiz olanları anlamayarak. "Kimden olacak. Bü-

tün bu üzüntülere neden olan babandan tabii ki!" diye yanıtladı Bayan G... gülerek ve konuşmasını sürdürdü: "Kendi ellerimle gözyaşlarını silmesem gördüklerime inanmazdım doğrusu. O katı yüreği buz gibi eridi gitti. "Neden bana o mektubu yazdı, anne? Hele tabancayla bana ateşetmesini hiç unutamayacağım..." diye mırıldandı Markiz hüzünlü bir sesle. Bayan G... kızını tekrar yatağına yatırdı ve "Hele bu akşama kadar kalkıp senin odana gelmesin. O zaman çekeceği var elimden!" diye söylendi. Markiz yattığı yerden, "Nasıl bu kadar katı ve acımasız olabildi bana karşı? *Ben* onun tek kızıyım oysa! *Bana* biraz olsun inanması gerekmez miydi?" diye kekeledi acıyla, gözlerine yaşlar doldu. Bayan G..., kızının üzüntüsünü paylaşmak istercesine konuşmasına devam etti: "Dedim ya, hele bir senden özür dilemesin. Bu evi terk ederim seninle birlikte." Genç Markiz, annesi kadar ileri götürmedi işi. Biraz haksızlık ettiğini düşünüyordu annesinin. Bayan G... "Sen hiç dert etme kızım... demeye kalmadı ki koridorda bir hıçkırık sesi duydular. "İşte, demedim mi, dışarıda ve ağlıyor... diyefısıldadı Bayan G... Sonra sesini yükselterek seslendi: "Kim var orada?" Kızına döndü ve "Aslında bizim ona kapıyı açmamızı istiyor... diye fısıldadı. "Bırakın beni kalkayım... diyerek doğrulmaya çalışan kızını zorla yatağa bastırdı annesi. "Benimle aranın tekrar bozulmasını istemiyorsan, olduğun yerde kal, Julietta!" dedi Bayan G... katı bir sesle. Ve aynı anda da kapının açıldığını duydular. Mendilini yüzüne bastırmış, Komutan içeri girdi. Bayan G..., yüzünü kızına dönerek kocasına sırtını çevirdi. Ama genç Markiz daha fazla dayanamayarak kollarını babasına doğru uzattı ve "Babacığım... sevgili babacığım!.." diye haykırdı yattığı yerden. Bayan G..., kızını tutarak, "Sakın yerinden kımıldayayım deme... diyerek ona engel oldu. Komutan tam kapının eşiğinde durmuş ağlıyordu. "Senden özür dilemesi gerek..." diye söylendi Bayan G... ısrarla. "Neden böylesine katı yürekli ve dik kafa-

lı? Onu çok severim... ama kızımı da çok seviyorum. Ona saygı duyuyorum. Ama Julietta, şimdi sana da saygı duyuyorum! Artık bunu anlaması gerek. Benden hiçbir seçim yapmamı bekliyorsa eğer, o seçimi bir anne olarak çoktan yaptım ben. Senin yanında kalacağım kızım!" "Komutan ise, karısının bu sözlerini duyunca daha çok ağlamaya başladı. "Aman Allahım!" diye inleyen genç kadın, babasının bu haline dayanamayarak hıçkırıklara boğuldu. Bayan G..., biraz kenara çekilerek kızını serbest bıraktı ve "Konuşacak hali yok. Görmüyor musun?" diye mırıldandı. Markiz daha fazla sabredemedi, yerinden fırladığı gibi babasını kucakladı ve ağlamaması için ona yalvarmaya başladı. Genç kadının da hıçkırıkları giderek artıyordu. Babasının sallandığını sezen genç Markiz bir sandalye çekip onu oturtmak istediyse de yaşlı adamı yerinden kıpırdatamadı. Öylece, başı yerde duruyor ve ağlıyordu. Genç Markiz, babasının hastalanacağından korktuğunu söyledi annesine kaygılı bir sesle. Bu arada Bayan G... de yavaş yavaş kocasının haline acıyarak yumuşamaya başlamıştı. Sonunda yalvar yakar Komutanı bir yere oturtmayı başardı Markiz. Babasının ayakları dibine çömelen genç kadın onu avutmaya uğraşıyordu. Kocasını biraz olsun toparlandığını fark eden Bayan G..., tekrar katı acımasızlığına bürünerek, bunu hak ettiğini, bundan böyle dik kafalılık yapmaması gerektiğini söyleyerek odadan çıktı ve babayla kızı baş başa bıraktı.

Ama odadan çıkar çıkmaz yaşlı kadın da gözyaşlarını tutamayıp hıçkırmaya başladı. Kocasını böyle cezalandırmasının sonucundan korkmaya başladı. Ona bir şey olmasını asla istemiyordu. Bir doktor çağırtıp yaşlı adamın yaşadığı şokun olumsuz etkilerini hafifletmek gerekiyordu. Akşam yemeği için, kocasının sevdiği ve onu sakinleştirecek yemekleri hazırlamak üzere mutfağa koştu. Daha sonra Komutanın yatağını ısıtarak onun rahat etmesini sağlayacak her türlü önlemi aldı. Akşam yemeği hazır olduğunda kızı ve kocası hâlâ odadan dışarı çıkmamışlardı. Bayan

G..., Markiz'in odasına yaklaşıp kapıyı dinledi; içeriden mırıltılar geliyordu. Baba kız kucak kucağa oturuyor ve birbirlerini öpüp kokluyorlardı. İkisi de pek konuşmuyordu artık, Komutan kendinden geçmişçesine kızını öpüyordu. Bayan G... çok şaşırdı. Komutanı hiç böyle görmemişti. Sanki iki sevgili gibi birbirlerinin kucaklarındaydılar. Onları rahatsız etmekten çekinerek yavaşça yanlarına yaklaştı ve masaya çağırdı. Baba kız kol kola, bir çift gibi sofraya oturdular. Komutan neşeli görünüyordu. Bayan G... Tanrıya şükretti. Sonunda yeniden huzur gelmişti aileye. Az yiyor, ikide birde içini çekiyor ve kızının elini sürekli okşayıp duruyordu yaşlı adam.

Ertesi gün beklenen saat geldi. Acaba tam on birde gelecek olan bilinmeyen adam kimdi? Tüm aile üyeleri, ailenin huzuru ve mutluluğu için Markiz'in bu kişiyle evlenmesine karar vermişti. Ne var ki Markiz'in isteklerinin ve beklentilerinin dışında biriyle mutsuz bir evlilik yapmasını da pek istemiyorlardı. Çok olumsuz biri ile karşılaşırlarsa, genç kadını evlenmeye zorlamayacaklardı. O zaman, genç kadın ailesinin yanında yaşamayı sürdürecekti; doğacak çocuk da ailenin nüfusuna geçirilecekti. Öte yandan genç Markiz, herşeye karşın o kişi ile evlenip çocuğunu babalı büyütmeyi düşünüyordu. Saat on birde gelmesi beklenen kişinin nasıl karşılanacağı konusunda da bir karara vardılar. En doğrusu, genç kadını zamanı gelince yabancı adamla yalnız bırakmak olacaktı. Ancak, Markiz ailesinin yanında bulunmasını, adamı tanımadığına göre gizli saklısı da olmadığını belirterek her şeyin ortaya çıkmasını istediğini açıkladı. Zaten gazete ilanına babasının ev adresini vermekle bu isteğini göstermişti. Hiçbir şekilde o yabancı adamla yalnız kalmak istemiyordu. Bayan G..., böyle bir durumda babasının ve erkek kardeşinin hazır bulunmasının pek doğru olmayacağını belirtti kızına. Sonunda Markiz ile annesi adamı birlikte karşılamaya karar verdiler. Bu karara ötekiler de katıldılar. Beklenen an geldiğinde,

iki kadın özenle giyinerek bekleme odasına girdiler. Her ikisinin de kalbi neredeyse duyulacak kadar şiddetli atıyordu. Heyecan ve meraktan ölecek gibiydiler. Saat tam on biri gösterdiğinde kapı açıldı ve içeriye Leopardo girdi. Komutanın Tirol'dan getirttiği avcı. Kadınlar adamı görünce sapsarı kesildiler. Ama Leopardo gayet sakin bir sesle, "Sayın Kont F... dışarıda bekliyor, efendim!" dedi. "Kont F... mi?.. diye haykırdı ikisi birden. Şaşkınlıktan ağızları açık kalakaldılar. Markiz hemen kendine gelerek haykırdı: "Derhal kapıyı kapatın. Kontu kabul edemeyiz... Aynı anda da yerinden fırladığı gibi oda kapısını kilitlemeye yeltendi. Bir yandan da kapının önünde duran Leopardo'yu dışarı itmeye çalışıyordu. Ama tam o anda, Leopardo bir başkası tarafından kenara itildi ve Kont içeriye giriverdi. Üzerinde ilk karşılaşmalarında giydiği kıyafet vardı. Markiz başının döndüğünü hissetti bir an. Sandalyeye bıraktığı mendili kaptığı gibi yan kapıdan kaçmak istedi. Ama o anda annesi kızını durdurdu ve "Julietta... dur!" diye seslendi. Bir yandan da bakışlarını Konta çevirdi ve "Allahaşkına kimi görüyorum ben? Siz... Kont," diye kekelerken kızını süzüyordu. İki kadının delicesine şaşkınlığı karşısında Kont kendini yere atarak Markiz'in önünde diz çöktü ve hiçbir şey söyleyemedi. "Evet... O tabii... başka kimi bekleyecektik ki..." diye mırıldandı yaşlı kadın. Markiz donmuş gibi öylece duruyordu ayakta. Elini başına götürdü sonra ve "Anne çıldıracağım... diye inledi. "Saçmalama..." dedi annesi ve kızını tutarak kulağına bir şey fısıldadı. Markiz, "Oh Tanrım!.. diye hıçkırarak kendini divana attı. Bayan G... ise, "Neyin var senin? Hiç tahmin etmediğin biri mi?" diye tersledi kızını. Kont ise, sanki cesaret almak istermişçesine Bayan G...'nin yanına sokulmuştu. Genç kadının eteğini tutmaya çalışıyor, bir yandan da özür dileyip duruyordu. Sonunda yaşlar boşandı genç adamın gözlerinden. Kendini Markiz'in ayakları dibine attı. Genç kadın ise, ayaklarına kapanan Konta bakarken san-

ki taş kesilmiş gibiydi. Sonra, "Çıldıracağım... anne! Anlayamıyorum nasıl olur bu?.. diye haykırmaya başladı. Kont F... ise, yerlerde sürünüyor, sürekli olarak mırıldanıyordu: "Ah, sevgilim... bağışla beni... bir tanem... canım!.. Bayan G..., artık kendini iyice toparlamıştı ve ortalığı yatıştırmaya kararlıydı. Kontu kolundan tutup kaldırmaya çalışırken bir yandan da, "Tamam, Kont, lütfen kalkın artık... biz ailece her şeyi anladık ve sizi de, Julietta'yı da bağışlıyoruz. Unutalım olanları ve avunalım," dedi. Genç adam ağlayarak doğrulur gibi olduysa da tekrar genç Markiz'in ayaklarına kapandı. Sanki bir mücevhere dokunurcasına sevdiği kadının eline dokunmak istedi. Ama Markiz şeytan görmüşçesine irkilerek: "Gidin... gidin yanımdan... dokunmayın bana!.." diye bağırdı. Sonra da, "Ben bir zavallı beklerken bir şeytan çıktı karşıma... nasıl bir insansınız siz ki böyle bir şeyi... yapabildiniz?" diye haykırdı Konta. Sanki bir vebalıdan kaçar gibi kapıya koştu ve "Babamı çağırın!.. diye seslendi uşaklara. "Julietta!.. diye bağıran Bayan G... kızının öfkesini anlayamıyordu. Şaşkınlık içindeydi. Genç kadın aklını kaçırmış gibiydi. Bir an durdu, annesine baktı; sonra da Konta yöneldi nefret dolu bakışları. Aynı anda da Komutan ile oğlu içeri girdiler. "Bu adamla evlenemem baba... asla!.. diye son bir kez haykıran genç kadın, çılgın gibi salon kapısının yanında asılı duran bir kabın içindeki kutsama suyunu etrafa serpti; sonra kendini odadan dışarı atarak ortadan kayboldu.

Komutan, kızının bu davranışından şaşkınlığa düşerek karısına bakakaldı. Aynı anda Kontu gördü ve yüzü sapsarı kesildi. Bayan G... ise sakindi. Genç adamı elinden tutup kaldırdı ve "Daha fazla bir şey sorma bize. Bu genç adam, ölesiye pişman yaptığından. Onu bağışla, göreceksin, kısa sürede her şey düzelecek. Kont, taş kesilmiş bir halde öylece duruyordu. Komutan yanına yaklaşarak elini omzuna koydu. Ama her yanı da bu arada zangır zangır titriyordu; dudakları bembeyaz olmuştu: "Dilerim bu ev ar-

tık tüm lânetlerden arınır. Söyleyin bakalım, ne zaman evlenmeyi düşünüyorsunuz?" diye mırıldandı. Genç adam, büyük bir sarsıntı geçirdiği için, onun yerine Bayan G... yanıtladı: "Yarın ya da öbür gün. Siz nasıl isterseniz." Komutan, Konta doğru eğilerek, "Öyleyse yarın saat on birde Augustus Kilisesinde hazır bulunun," dedi. Sonra, kızının yanına gitmek için salondan ayrıldı. Karısı ve oğlu da onu izlediler. Kont yalnız kalmıştı.

Markiz ateşler içinde yatağında yatıyordu. Kontu neden bunca nefretle karşıladığını bir türlü öğrenemeyen aile üyeleri çaresiz kalmıştı. Kontla evlenmek şöyle dursun, adamın adını bile söyletmiyordu. Anne ve babasından kendisini yalnız bırakmalarını istedi. Babası ise düşüncesini neden değiştirdiğini sorup kim olursa olsun, çocuğunun babasıyla evlenmeye razı olduğunu kızına anımsattı. Konttan bu denli nefret etmesinin nedeni neydi ki? Genç kadın, yanıt vermeden önce babasına bir an baktı. Bayan G... ise, kızına yakında anne olacağını, iyi düşünmesini söyledi. Bunun üzerine Markiz, bu durumda kendini değil, doğacak olan bebeğini düşündüğünü söyledi. Ancak yine de Kontla evlenmemeye kesin kararlıydı. Komutan, çok önceden verdiği sözü tutması gerektiğini anımsatarak yine de Kontla evlenmesinde ısrar etti. Sonunda bir çıkış yolu bulundu. Yalnızca kâğıt üzerinde kalacak bir evlilik yapacaklardı. Kont asla gerçek bir kocanın haklarından yararlanamayacaktı. Komutan, bir evlenme sözleşmesi hazırlayıp Konta imzalattı. Genç adam, gözyaşları içinde, kendisinden istenen bu özel evlenme sözleşmesini hiç itiraz etmeden imzaladı. Ertesi sabah, Kontun imzaladığı sözleşmeyi Komutan kızına verdi. Genç kadın biraz yatışmış gibiydi. Sözleşmeyi baştan sona okudu. Bir süre düşündü. Sonra yatağının kenarına koydu; tekrar alıp bir kez daha okudu. Sonunda babasına dönüp istenilen saatte kilisede hazır bulunacağını bildirdi. Kalkıp giyindi, arabasını hazırlattı ve kiliseye gitmek için evden ayrıldı.

Kilisenin ana girişinde bekleyen Kont, ailenin yanına ancak burada katılabilecekti. Tören sırasında buz gibi donuk bir ifadeyle mihraba bakıp durdu genç Markiz. Yanındaki adama, yüzükler takılırken bile bakmadı. Kontun, kiliseden çıkıncaya kadar koluna girmesine izin veren Markiz, dışarı çıkar çıkmaz ondan uzaklaştı. Komutan, Konta dönerek kendileriyle birlikte eve gelmek isteyip istemediğini sorduğunda, genç adam anlaşılmaz birşeyler mırıldanarak şapkasını başına geçirdi, ailenin yanından ayrıldı. M... kentinde bir ev kiralayan genç adam, Komutanın evine, doğuma kadar bir daha adımını atmadı. Aradan aylar geçti. Daha sonraki günlerde, aile üyeleriyle herhangi bir yerde karşılaştığında, Kont öyle nazik ve saygılı davrandı ki Markiz'in dünyaya getirdiği minik Kontun vaftiz törenine öncelikle çağrıldı. Oğlunun vaftiz törenine katılan Kont, henüz lohusa sayılan genç Kontesi uzaktan selâmlamakla yetindi. Sonra bebeğin beşiğine yaklaşarak iki zarf bıraktı. Zarflar açıldığında, birinin içinde yirmi bin ruble, ötekindeyse bir vasiyetname olduğu görüldü. Ölecek olursa, tüm servetini Kontese ve küçük Konta bırakıyordu. Vaftiz töreninden sonra, Bayan G..., Kontu bütün davetlere özellikle çağırdı. Komutanın evi Konta açıktı artık. O da bu davetlere hiç aksatmadan katıldı. Genç adam, içinde belli belirsiz yeşeren umuda güvenerek evden bir an olsun uzak kalmadı. Böylece aradan bir yıl geçti. Kontes, giderek daha da yumuşuyor, sakinleşiyordu. Nitekim Konta ikinci kez 'evet' demekte gecikmedi. İkinci bir düğün yapıldı. Hem de ilkinden çok daha görkemli ve güzel. Düğünden sonra, Kont ve Kontes çocuklarıyla birlikte V 'deki eski malikâneye yerleştiler. Kontun Rus arkadaşları eve girip çıkmaya başladı. Bir gün, genç adam karısına, o buluşma günü kendisine neden şeytan görmüş gibi baktığını sorduğunda, genç kadın sevgiyle kocasının boynuna sarıldı ve şu karşılığı verdi: "Seni ilk seferinde kurtarıcı meleğim olarak görmüştüm...

ŞİLİ'DE DEPREM

Şili'nin başkenti Santiago'da, 1647 yılında deprem olduğu sırada binlerce insan hayatını kaybederken, *Jeronimo Rugera* adlı bir İspanyol, tutuklu bulunduğu hapishanenin hücrelerinden birinde kendini asmaya hazırlanıyordu. Kentin zenginlerinden *Don Henrico Asteron,* yaklaşık bir yıl önce yanında çalışan Jeronimo'yu biricik kızı *Donna Josephe* ile çok ilgilendiği için evden kovmuş, kızını bir daha görmesini yasaklamıştı. Ancak kızına da tam olarak güvenemediği için, onu gizlice izleme görevi verdiği dürüst ve güvenilir oğlunun ihbarı üzerine, kızını sonunda Karmaliter Manastırına kapatmıştı.

Mutlu bir rastlantı sonucu Jeronimo kızla buluşmayı başarmıştı. Ve mehtaplı, sessiz bir gecede, manastırın bahçesi aşklarına sahne olmuştu. Bu olayın üzerinden zaman geçti. Rahibeler, dini bayramlarından birini kutlamak için hazırlık yaptıkları bir gün, çanlar çalarken, manastırın sütunları dibinde Josephe'yi doğum sancıları içinde kıvranırken buldular.

Bu olay ortalığı karıştırmaya yetti; hamile olmasına bakılmadan günahkâr kız hapse atıldı. Doğum yaptıktan sonra acımasızca mahkûm edildi. Kent skandal ile çalkalanıyor, olayın meydana geldiği manastır sert eleştirilere hedef oluyordu. Sonuçta ne Asteron ailesinin yalvarmaları, ne de kızı safliğından dolayı bağışlayan başrahibenin ricaları kilise yasasının uygulanmasını engelleyemedi. Kentin tüm ileri gelenlerinin ve manastır rahibelerinin de kızı kurtarma çabaları sonuç vermedi. Bu gibi durumlarda verilen yakılma cezası, kralın buyruğuyla idama çevrilmişti yalnızca.

İdam alayının geçeceği caddelerdeki tüm evlerin pencereleri ve çatıları, meraklı ve dindar kızlar tarafından kapışıldı. Çatı pencereleri açıldı, günahkâr kızın Tanrı adına cezalandırılışını hep birlikte izlemek istiyorlardı.

Bu arada hapse atılmış olan Jeronimo, çıldırmak üzereydi; çünkü sevdiği kıza verilen cezayı öğrenmişti. Kapatıldığı hücreden kaçmanın yollarını boşuna aradı durdu. Her yer kilit altındaydı ve duvarlarla korunmuştu. Hücrenin pencere parmaklıklarını eğelemek istedi; ama bu tasarısı fark edildiği için daha dar bir hücreye hapsedildi. Çaresizlik içinde 'Kutsal Meryem'in önünde diz çöktü ve onun Tanrısal gücüne sığınarak dua etmeye başladı.

O korkunç gün geldi çattı. Umutsuzluk ve çaresizlik içinde kıvranıyordu. Durum hiç de iç açıcı değildi. Josephe'yi idam sehpasına çağıran çanlar çalmaya başlamıştı. Göğsü sıkışıyordu genç adamın. Yaşamdan nefret ediyordu; çevresine bakındı. Ne gariptir ki hücrenin bir köşesinde bir ip asılıydı. Yerinden fırlayıp ipi aldı; dayandığı sütundaki bir demir kancaya sıkıca bağladı. Ölüm onu, bu acıyı yaşamaktan az sonra kurtaracaktı. Sonra birden, hiç beklenmedik bir şey oldu. Kent sanki vidaları sökülüyormuşçasına çatırdamaya ve sarsılmaya başladı; ardından korkunç bir uğultu ve titreme geldi. Bütün kent bir anda yerle bir oluverdi. Çevrede bir tek yaşam belirtisi yoktu. Jeronimo Rugera olduğu yerde donakalmıştı. Yaşamına son vermek için kullanacağı sütuna sarıldı; ayaklarının altındaki döşeme hâlâ titriyordu. Hapishanenin duvarları yok olmuştu neredeyse ve kalanlar da sokağa doğru kaymıştı. Karşıdaki binanın yıkıntısına yaslanan hapishanenin ayakta kalan tek duvarının altında bir boşluk oluşmuştu. Jerenimo yaşadığı olayın dehşetiyle saçları diken diken olmuş bir halde titriyor, ayakları altında eğik duran döşemeüzerinde sürünmeye çabalıyordu. Amacı iki yıkıntı arasındaki o boşluğa ulaşmaktı.

Tam açıklığa çıkmayı başarmıştı ki sarsıntı yine başla-

dı ve toprak çöktü. Jeronimo bulabildiği sağlam yerlere basarak çılgın gibi kaçmaya başladı. Ölüm her yanını sarmıştı; biraz önce bastığı yer ayağını kaldırdığı an çöküyordu. Kentin surlarına doğru ilerlemek istiyordu. Tek kurtuluş çaresi buydu. Sonra koşmaya başladı. Yanından geçtiği bir ev üzerine devrilirken son anda can havliyle kendini yana doğru attı; bir başka yöne koşmak istedi. Bu kez de her yanı sarmış yangının alevleriyle karşılaştı. Deli gibi sağa sola atıldı. Kenti basan sular, sel halinde üzerine geliyordu bir yandan. Kentin bu kesiminde birkaç canlı hâlâ ölüme karşı direniyordu. Yıkıntıların altından inlemeler yükseliyordu; çatırdayarak yanan evlerden fırlayan, oraya buraya koşuşan insanlarla doluydu çevre. Sokağa dolan sel suları altında boğulanları kurtarmak da olanaksızdı. Herkes can derdine düşmüştü. Jeronimo, beti benzi atmış bir halde ellerinigöğe kaldırdı; sonra son bir gayretle sur kapısından dışarı fırladı; ilerideki bir tepenin yamaçlarına tırmanmaya çalışırken kendinden geçerek bayılıp kaldı.

Yaklaşık on beş dakika kadar öylece kendinden geçmiş bir halde yattıktan sonra ayıldı; sırtı kente dönüktü, doğrulmaya çalıştı. Elleriyle bedenini yokladı, yaşadığına inanmıyordu. Denizin bulunduğu yönden gelen hafif bir esintiyle iyice kendine geldi. Yaşadığını duyumsadı. Bakışlarını çevresinde gezdirerek dumanlar arasında yanan Santiago'ya bakmaya başladı. Çevreye yayılmış, acıyla inleyen yaralı insan yığınları yüreğini derinden sızlattı. Kendisinin de neden burada bulunduğunu ve bütün bu insanların neden böylesine perişan bir halde ortalığa saçılmış olduğunu bir an anımsayamadı. Dizleri büküldü, yeniden yere yığıldı; başı önüne düştü, korkunç gerçeği anımsamıştı birden. Son anda duaları kabul olmuştu demek. Kurtulmuştu! Tanrıya şükretmek için dizleri üzerine çöktü, ruhunu kaplayan sıkıntı ve keder yok olmuştu. İçini sevinç kapladı.

Sonra birden parmağındaki yüzüğü fark ediverdi. Jo-

sephe, kilisenin çanları... hapishane... ve sonra o korkunç sarsıntı ve çöküşü yeniden anımsadı. Derin bir acı sardı ruhunu. Tanrıya şükrettiğine bin pişman oldu. Böyle bir kurtuluş istememişti ki! Kendi canına karşılık kentin tüm insanları... Tanrının yüceliği karşısında dondu kaldı. Yerinden doğruldu, insanların arasına karıştı. Herkes önce kendi başını, sonra da geride kalanları kurtarma çabasındaydı. Rastladığı herkese Asteron'ların kızına ne olduğunu sormaya başladı. İdam edilmiş miydi? Ama ona kimse yanıt veremedi. Az ötede, eşya ve kucağında iki çocuk taşıyan iki büklüm bir kadın gördü. Kadın, Josephe Asteron'un depremden az önce idam edildiğini gözleriyle gördüğünü iddia etti. Jeronimo hızla geldiği yöne döndü ve tepelere doğru yürümeye başladı. Kadının sözlerine inanmıştı. Tüm dünyası bir anda yıkılmıştı. Hapishaneden kurtulmuş olmasına artık sevinemiyordu. Yamaçlardaki ağaçlık alana doğru ilerledi ve kuytu bir köşeye çöküp kaldı. Acısıyla baş başaydı. Doğanın yok edici gücünü bir daha göstermesini istiyordu. Bu kez yerinden kıpırdamadan ölüme gidecekti. O denli özlediği ölüm ona bu kadar yakınken, kurtulmak için neden deliler gibi çırpınmıştı. Şimdi ormanın derinliklerinde oturmuş, ağaçların üzerine devrilmesini, onu ezip yok etmesini istiyor ve bekliyordu. Uzun bir süre öylece oturdu kaldı. Artık ağlayamıyordu. Birden bir umut ışığı kapladı içini. Belki de Josephe yaşıyordu; emin olmalıydı. Ayağa fırladı. Dört bir yanına bakındı. İnsanların gruplar halinde sığındığı her yamacı gözleriyle taradı. Sel sularının altında kalan yerlere bile baktı. Bir kadına ait olabilecek her eşya parçasını yokladı. Sonunda her yanını bir titreme sardı. Sevdiği kadına ait tek bir ize bile rastlamamıştı. Güneş batıyordu. Genç adamın içinde doğan umut güneşi de batıyordu onunla birlikte. Bir kayanın kenarına tırmandı ve son kez çevresine bakmaya koyuldu. Perişan insanlarla dolu, o korkunç felâketin izlerini taşıyan bir vadi uzanıyordu önünde. İnsanların

arasına karıştı ve yine aramaya başladı. Bir süre sonra eli boş, bir kez daha yıkılmış bir halde dönüp gitmek istedi. İşte tam o anda, birden bir şey gördü! Bir su kaynağının dibinde genç bir kadın duruyordu ve kucağında bir bebek vardı. Yüreği yerinden oynadı sanki. Deli gibi taşlardan aşağı atlayarak koşmaya başladı. Bir yandan da haykırıyordu: "Oh, Kutsal Meryem... evet O!" Gördüğü kadın Josephe idi. Duyduğu haykırıştan irkilen Josephe döndü ve ona doğru koşan Jeronimo'yu gördü. Çılgınlar gibi birbirlerine sarıldılar. Yazgının oyununa inanamıyorlardı bir türlü. Talihsiz iki sevdalı; Tanrının mucizesiydi bu gerçekten!

Josephe tam idama götürülürken birden yer sarsılmaya başlamış, korkunç gürültüler içinde, kent harabeye dönmüştü. Ve onu idama götürenler ile idam sehpası bir anda yok olmuştu. Tıpkı Jeronimo gibi, Josephede gözlerine inanamamıştı. İlk şaşkınlık geçtikten sonra, o da kendini kentin surlarından dışarı atmak istemişti. Ama birden kiliseye bıraktığı minik oğlu aklına gelmişti. Onu almadan kurtulmayı düşünemezdi. Ne var ki kilise de alevler içinde yanıyordu. Josephe idama götürülürken, başrahibe, küçük oğluna bakacağına söz vermişti talihsiz anneye. Kiliseye yaklaştığında, zavallı rahibenin bebeği kurtarmak için yıkıntılar arasında çırpındığını gördü. Josephe hiç duraksamadan alev ve duman içindeki binaya dalmıştı. Yavrusunu bulmakta güçlük çekmemiş, onu kucakladığı gibi dışarı fırlamış ve girdiği gibi sağ salim çıkabilmişti. Başrahibe ile öteki rahibelerin şaşkın ve mutlu bakışları arasında diz çökerek Tanrıya şükrederken, yanan çatı talihsiz rahibelerin üzerine yıkılmış ve hepsini ezmişti. Josephe bu manzara karşısında donup kalmıştı. Sonra hemen toparlanarak başrahibenin açık kalan gözlerini titreyen parmaklarıyla örtmüş, Tanrının bağışladığı bebeğini kucaklayıp oradan hızla uzaklaşmıştı.

Birkaç adım atmıştı ki, papazın ezilmiş ve parçalan-

mış cesedini gördü. Kilisenin tam önündeydi. Kralın sarayı da tamamen yıkılmıştı. Ölüme mahkûm edildiği mahkeme salonu alevler içindeydi. Ve babasının evinin bulunduğu yeri sular basmıştı. Biriken sular küçük bir gölcük oluşturmuştu ve dumanlar içindeydi. Josephe, tüm gücünü toparladı. Ayakta kalması gerekti. İçini sızlatan derin acıyı bastırmaya çalıştı. Küçük oğlunu bağrına basıp kentten geriye kalan yıkıntılar arasından kendine yol bularak sur kapılarına doğru ilerledi. Jeronimo'nun kapatıldığı hapishanenin de yerle bir olduğunu gördüğünde artık kendini tutamayıp yere yığılmıştı. Ama tam o anda, yıkılan bir duvar, onun yığıldığı yerden fırlayıp kalkmasına yetti. Oğluna daha sıkı sarılarak onu gözyaşları içinde öpmeye başladı. Artık oğlu için yaşaması gerekiyordu. Sonunda ana kapıya ulaştı. Açık araziye çıktığında daha sakin düşünmeye başladı. Yıkılan her binanın altından ezilmeden kaçabilen birçok insan gördü.

Kent surlarına yakın bir yerde durup beklemeye koyuldu. Küçük oğlu Philipp'ten sonra dünyada sevdiği ikinci insanı arıyordu gözleri. Ama beklediği gelmedi. Kentten kaçan insanlar kapıda biriktiği için daha fazla bekleyemedi. O da, insanların arasına karıştı ve uzaklaştı. Ama gözyaşlarını tutamıyordu. Ağlayarak bir süre yürüdü ve sonra ağaçların gölgelediği bir kuytu bulup çöktü. Jeronimo'nun öldüğünü biliyordu. Onun için dua etti. Bu kuytu köşede tekbaşına bekleyen Josephe için yaşam artık anlamını yitirmişti. Sonra hiç beklemediği mucize gerçekleşti. Tam burada, umutlarının tükendiği anda, Tanrı ona sevdiği adamı geri vermişti.

Josephe, başından geçenlerin hepsini Jeronimo'ya anlattıktan sonra kucağında tuttuğu oğlunu ona uzattı. Jeronimo küçüğü kucakladı, bunca zaman göremediği oğlunun hasretiyle yanıyordu. Minik oğlan Jeronimo'yu yadırgayarak ağlamaya başladı. Jeronimo, onun ağlamasına aldırmadan öpücüklere boğdu onu. Bu arada gece olmuştu.

Gökte yıldızlar parlıyordu. Çevredeki çiçeklerin tatlı kokuları ta onlara kadar geliyordu. Ay çıkmış, gümüş ışığıyla ortalığı aydınlatıyordu. Her şey sakindi, rüyada gibiydiler. Öteki insanlar da daha kuytu köşelere çekilmiş, yorgun düşmüş bedenlerini dinlendirmek ve geceyi geçirmek için uygun bir yer arıyorlardı. Buldukları otları, yaprakları yatak haline getirip kendilerini uykuya bırakıyorlardı. Bütün bu hazırlıkları yaparken, bir yandan da depremde yitirdikleri için sızlanmaya devam ediyorlardı. Josephe ve Jeronimo daha kuytu bir köşede bulup sığındılar. Mutlulukları, öteki şanssız insanları daha da üzebilirdi. İstedikleri gibi geniş yaprakları olan büyükçe bir ağaç buldular; dallarından meyveler sarkıyordu ağacın. Az sonra bülbül şakımaya başladı ağaçların arasında. Jeronimo sevdiği kadını kucaklamış, Josephe bebeğini bağrına basmıştı. Üçü bir sevgi yumağı halinde ağacın altına yerleştiler. Üzerlerine aldıkları ince bir palto, onları gecenin soğuğundan koruyordu. Ağaç, dallarını sanki onları örtmek istermiş gibi uzatmıştı aşağıya doğru. Ay gece boyu çevreyi aydınlattı. Zaman ilerledikçe günün ilk ışıklarıyla ay soldu. Gece boyu kumrular gibi söyleşip durmuş, bir türlü uyuyamamışlardı. Konuşacak o kadar çok şey vardı ki. Aşklarının sığınağı olan manastırın bahçesi; sonra hapishanede geçen o acı dolu günler. Ve onların mutluluğuna karşılık yitirilen bunca insan! Şimdi gün doğarken derin uykudaydılar. Tanrı onları bir araya getirmek için bir kentin tamamını yok etmişti. Binlerce suçsuz insanı, iki sevdalı uğruna feda etmişti. Ne garip bir mucizeydi bu!

Ertesi gün depremin etkisi giderek azalmaya başlamıştı. İki âşık gelecekleriyle ilgili planlar yapıyordu. Ortalık tamamen sakinleşince La Conception'a gitmeye karar verdiler. Josephe'nin güvenilir bir dostu vardı orada. Bu dostun, ona biraz borcu vardı. Parayı alır almaz İspanya'daki akrabalarının yanına gitmek üzere gemiye bineceklerdi. Jeronimo'nun İspanya'da anne tarafından çok yakını

vardı. Orada aile içinde kendilerine yeni bir düzen kurabilirlerdi.

Uyandıklarında güneş çoktan doğmuş, gökyüzünde parlıyordu. Çevrelerine bakındılar; kendileri gibi geceyi ağaçların altında geçirmiş birçok aile sabah kahvaltısı için birşeyler hazırlamaktaydılar. Jeronimo da aynı kaygıyla doğruldu. Küçük ailesi için yiyecek bir şey bulmalıydı. Tam bu sırada, oldukça iyi giyimli ve kucağında bebek taşıyan bir adam Josephe'ye yaklaştı, annesinin yaralı olduğunu ve bebeğin de uzun zamandır aç olduğunu söyleyerek onu biraz emzirmesini rica etti. Josephe bir an şaşırdı. Adam ona yabancı gelmemişti. Josephe'nin duraksamasını yanlış anlayan adam onu ikna etmek için yalvarmaya başladı: "Sadece birkaç dakika emzirin bayan, lütfen. Yoksa açlıktan ölecek zavallı yavru... depremden bu yana aç." Josephe adamı tanımıştı, onu rahatlatmak istercesine hemen atıldı: "Suskunluğumu bağışlayın Don Fernando. Böyle bir felâket anında sahip olduğumuz her şeyi paylaşmak görevimizdir." Bebeği adamın kucağından yavaşça aldı ve emzirmeye başladı. Don Fernando, Josephe'nin bu soylu hareketinden çok etkilenmişti. Genç kadın ile küçük ailesini, daha bol yiyecekleri olan kendi ailesinin yanına davet etti. Grup halinde az ötedeki ağacın altında oturuyorlardı. Josephe bu daveti sevinçle kabul etti. Jeronimo da onun kararına katıldı. Don Fernando'yu izlediler.

Onları sevgi ve içtenlikle karşılayan Don Fernando'nun ailesiyle birlikte oturup kahvaltı etmeye başladılar. Don Fernando'nun karısı Donna Elvire ayaklarından yaralanmıştı ve kıpırdamadan yerde yatıyordu. Zavallı oğlunu Josephe'nin kucağında görünce sevinçle doğrulmaya çalıştı. Josephe'yi yanına oturttu. Don Fernando'nun kayınbabası Don Perdo da yerinden kalktı ve Josephe'yi başıyla selâmladı. Yaşlı adam omzundan yaralıydı.

Jeronimo ve Josephe karmakarışık duygular içindeydiler. Bu denli yakınlık görmeleri onlara geçmişte yaşadık-

ları kötü günleri anımsattı. Yaşadıkları onca haksızlık, depremden önce kendilerine yapılan kötülükler, acaba bir düş müydü? Yoksa insanlar mı değişmişti? O korkunç olayı bir ceza olarak mı kabul etmişlerdi? Şimdi bütün olanlar, unutulmuş ya da hiç yaşanmamış gibiydi. Josephe'nin idamını izlemek üzere davet edilmiş olan Donna Elizabeth, tam karşısında oturuyordu. Ama kadın bu daveti kabul etmemişti. Dalgın gözlerle Josephe'yi süzüyordu şimdi. Depremle ilgili anıları tazelenmişti yine. İdamı izlemeye gelen kadınların hepsi ilk sarsıntıda yıkıntılar altında kalıp ezilmişlerdi. Donna Elizabeth olanları görmüştü.

Din adamları ellerinde haçlar çılgınlar gibi oradan orayakoşuşup dünyanın sonu geldi diye haykırmaya başlamışlardı: "Kıyamet... dünya batıyor... Sonumuz geldi! Şili ve kralı yok artık...

Donna Elvire ve ötekiler olup bitenleri anlattıktan sonra, Josephe'e döndüler ve başına gelenleri onun da anlatmasını istediler. Josephe deprem anında yaşadıklarını kısa cümlelerle anlatmaya koyuldu. Donna Elvire'nin gözlerinden yaşlar boşanmaya başlardı; Josephe'nin ellerine sarılarak susmasını, daha fazla konuşmamasını istedi. Josephe, Donna Elvire'nin gözünde Tanrının sevgili kuluydu ve yarı ermiş sayılırdı. Her ne kadar insanlığı acıya boğmuş da olsa, bu mucize Josephe'nin kurtulması için gerçekleşmişti. İnsanlığın yaşadığı bu şiddet günleri sonunda kötülükler yok olmuş, iyilik ruhlarda bir çiçek gibi açmıştı. Çeşitli toplumsal sınıflardan insanlar, depremden sonra göz alabildiğine geniş bir alana yayılmıştı. Kontlar, dilenciler, çiftçiler, memurlar, işçiler ve din adamları. Hepsi bir bütün olmuştu. Aralarındaki toplumsal farklılık önemli değildi artık. Birbirlerine yardım etmek için adeta yarışıyorlardı. Ellerinde kalanla yaşamlarını sürdürmek zorundaydılar. Gerektiğinde, gereksinimi olanla hiç düşünmeden her şeyi paylaşıyorlardı. Bu deprem felâketi hepsini büyük bir *aileye* dönüştürmüştü sanki.

Daha önceleri anlamsız gevezeliklerle geçirdikleri saatlerini şimdi birbirlerinin dertlerini dinleyerek, yardımlaşarak geçiriyorlardı. Bir iki gün öncesine kadar hiç değer verilmeyen insanlar, kendilerinden beklenmeyen davranışlar göstererek büyüklüklerini, insanlıklarını kanıtlıyorlardı. Yaşamın değersizliğinden, insanların Tanrının aciz kulları olduklarından söz ediliyordu her grupta. Depremden canını kurtaran herkes çok değişmişti; dünyanın geçiciliğine inanmaya başlamışlardı. Önemli olan, insanın öteki insanlara iyi davranmasıydı. Tanrı bunu istiyor ve bekliyordu. Herkesin yüreğinde iyilik ve soylu inançlar doğuyordu. Mutluluğu, birbirlerinin mutluluğunda bulmanın zevkini çıkarıyorlardı.

Jeronimo, Josephe'yi kolundan tutarak oturduğu yerden kaldırdı. Kalabalık ve konuşmalar her ikisini de yormuştu. Tekrar eski yerlerine döndüler. İnsanların kendilerine böylesine sevecen davranmasından Jeronimo da çok etkilenmişti. Avrupa'ya yerleşme kararından vazgeçtiğini açıkladı Josephe'e. Kral hâlâ yaşıyorsa, bu olanlardan sonra onları bağışlayacağı kesindi. Şili'de yaşamlarına devam edebilirlerdi. Josephe'yi (öperek) ikna etmeye çalıştı. Şili'de kalmaları gerekiyordu. Aslında Josephe de aynı duyguları taşıyordu. Hatta sağ ise, babasıyla barışmak bile istiyordu. Ama pek de ümitli değildi. Josephe, yine de önce verdikleri karara uyarak La Conception'a gitmelerinde yarar olduğu kanısındaydı. Oraya gittikten sonra, yazılı bir başvuru ile bağışlanmalarını resmen isteyebilirlerdi. Gidecekleri yer nasılsa limana yakındı. İstedikleri olumlu yanıtı alınca kolaylıkla Santiago'ya geri dönebilirlerdi. Josephe'nin daha akıllıca olan bu önerisini Jeronimo hiç duraksamadan kabul etti. Sonra gelecekteki günlerinden konuşmaya başladılar. Daha sonra da diğer insanların arasına karıştılar.

Akşam olmaya başlamıştı. İnsanlar giderek yeni durumlarına daha da alışmışlar, sakin ve dingin geceyi bekli-

yorlardı. Depremin son izleri de silinmişti artık. Bu sırada, bir haber yayıldı etrafa. Depremden zarar görmeden kurtulabilen bir Dominiken Kilisesinde Tanrıya şükran ayini yapılacaktı. Dualar edilecek, onları ikinci bir felâketten koruması için Tanrıya yakarılacaktı.

Kentin dışındaki araziye yayılmış olan kazazedeler, topluluklar halinde surlardan içeri girmeye başladı. Don Fernando ve ailesi bu toplu ayine katılma konusunda kararsızdı henüz. Donna Elizabeth depremden önce kilisede olanları anımsadı hemen. Şu anda, tehlike ortadan kalktığına göre insanlar gene eski acımasızlıklarına dönebilirdi. Beklenmedik olaylar doğabilirdi. Josephe ise, ne olursa olsun, kiliseye gidip Tanrıya şükretmek istediğini belirtti. Özellikle şimdi, içtenlikle dua etmek istiyordu. Hiç bu denli ruhani duygular içinde olmamıştı daha önce. Donna Elvire de Josephe'yi destekledi. Ayine katılmak gerektiğine inanıyordu; kocasına dönerek onları kiliseye götürmesini istedi. Sonunda hepsi ayağa kalktı ve hazırlanmaya başladı. Donna Elizabeth de çaresiz onlara katılmak zorunda kaldı. Ama çok huzursuzdu. Onun bu durgunluğu diğerlerinin de dikkatini çekmişti; çok isteksiz ve yavaş hareket ediyordu. "Neyin var senin?" sorusuna kısaca yanıt verdi: İçinde nedenini bilemediği bir sıkıntı vardı; sanki yeniden çok kötü şeyler olacakmış gibi geliyordu. Donna Elvire onu rahatlatmak için, istemiyorsa burada, yaşlı babaları ve kendisiyle birlikte kalabileceğini söyledi. Josephe kucağında tuttuğu minik Juan'ı, Donna Elizabeth'e uzatmak istedi. Ancak bebeği almak için kollarını uzatınca, küçük Juan, Josephe daha da sarılarak ondan ayrılmak istemedi. Yaygarayı basıverdi. Josephe çaresiz onu tekrar kucakladı ve sonra da öptü. Josephe'nin bu içten davranışından çok etkilenen Don Fernando, kalkması için ona kolunu uzattı. Oğlu Philipp'i kucaklayan Jeronimo da Donna Costanze'ye kolunu uzattı. Hep birlikte kentin yıkıntılarına yürümeye başladılar.

Elli adım kadar atmışlardı ki, Donna Elizabeth'in arkalarından seslendiğini duydular. Genç kadın onları durdurmak konusunda kararlıydı. "Don Fernando!" diye bağırdı. Onlara yetişmeye çalışıyordu. Don Fernando döndü; Josephe'nin kolunu bırakmadan ona ne istediğini sordu. Donna Elizabeth adama yaklaştı ve Josephe'nin duyamayacağı bir sesle kulağına birşeyler fısıldadı. Don Fernando bir an tedirgin oldu; ne olabilirdi ki kilisede? Donna Elizabeth hâlâ birşeyler fısıldayıp duruyordu. Don Fernando öfkelenmeye başlamıştı. Hayır! Böylesi daha iyi olacaktı. Elvire'nin kaygılanmasına gerek yoktu. Döndü Josephe'yi tutarak yürümesine devam etti.

Kiliseye geldiklerinde orgun sesi her yandan duyuluyordu. Binlerce insan toplanmıştı. Daha sur kapısından başlayan kalabalık, kilise önüne kadar uzanmıştı. Her yerde insanlar ve çocuklar vardı. Hepsi şapkalarını ellerine almış Tanrısal ezgileri dinliyorlardı. Duvardaki mumlar çevreyi aydınlatıyordu. Akşam karanlığı çökmeye başlamıştı bile. Mum ışığının oluşturduğu gölgeler duvarlarda, sütunlarda titreşiyordu. Kilisenin arka cephesindeki vitraylı gül motifi, akşam güneşinin kızıllığında daha da parlamaktaydı. Herkes sessizce beklemekteydi. Sadece orgun sesi duyuluyordu. Sonra o da sustu. Tam bir sessizlik! İnsanlar nefes almıyordu sanki! Ruhları bir bütün olmuş göğe doğru yükseliyor gibiydi. St. Jago'da, şimdiye dek böylesine kendinden geçmiş bir topluluk olmamıştı hiç. Hele Josephe ile Jeronimo tam anlamıyla kendilerini kaptırmışlardı. İnançları melekleri kıskandıracak kadar derindi.

Kürsüye çıkan yaşlı bir rahibin vaazı ile ayin başladı. Tanrıya övgü, şükran! Korodakilerin elleri göğe kalkmıştı. Yıkıntıların arasında belki hâlâ Tanrının lütfunu bekleyen zavallı insanlar vardı. Onların kurtulması için dua edildi. Yüce Tanrının bir işaretiyle dünyanın yok olacağının ilk belirtisini hep birlikte görmüşlerdi. Tanrı onları uyarmıştı. Topluluk, depremi anımsayınca korkuyla tit-

redi yeniden. Dünyadaki adalet, Tanrının adaletinden daha korkunç olamazdı. Dünkü deprem, Tanrının adaletinin bir simgesiydi. Kentin başına gelenler Sodom ve Gomorre'deki felâkete benziyordu. Vaaz anında, günahkârlar kenti Sadom'dan söz edilmesi bizim iki talihsiz sevdalının yüreğini hoplatmaya yetti.

Hatta bir süre önce Karmelit Kilisesi bahçesinde yaşanan o günah gecesinin cezasını hep birlikte çektiklerinden de bahsedilince iki âşığın yüreği acıyla sızladı. Vaaz devam ediyordu. O iki günahkârın ruhları cehenneme gidecekti. Ama işledikleri suçun bedelini kent ödemişti. Jeronimo'nun kolunu sıkıca kavrayan Donna Costanze, hafif bir çığlık atmaktan kendini alıkoyamadı. Eniştesine yanaşarak: "Don Fernando... diye kekeledi. Don Fernando sesini alçaltarak ve telâşa kapılmayarak kadını susturdu: "Sesinizi kesin Donna Costanze! Kılınızı bile kıpırdatmayın sakın ve hemen bayılmış gibi yapın. Kiliseden çıkalım. Donna Costanze daha kendini yere atmaya fırsat bulamadan, vaaz veren rahibin sesini bile bastıran gür bir ses duyuldu: "Kaçın kardeşlerim. Santiago'yu terk edin! Tanrıya karşı gelen günahkârlar aramızda!" Bir başka ses bu haykırışı izledi: "Nerede onlar? Burada mı şimdi?" Bir üçüncü ses: "İşte oradalar!" diyerek Josephe'den yana çınladı. Kalabalığın içinden biri Josephe'ye döndü; onu saçlarından yakalayıp yere devirmeye çalışıyordu ki Don Fernando zavallı kadına sarılarak deli gibi haykırdı: "Çıldırdınız mı siz? Ben Komutan Ormez'in oğluyum. Adım Don Fernando. Siz, ne yaptığınızı sanıyorsunuz?" Josephe'ye saldıran: "Don Fernando Ormez mi?" diye söylendi. Sonra küstahça, "Peki, bu çocuğun babası kim?" diye sorarak tekrar Josephe Asteron'un üzerine yürüdü. Don Fernando bu soruyu beklemiyordu. Şaşırdı birden. Yanında duran Jeronimo'ya takıldı gözleri. Sonra kendini tanıyan biri var mı diye çevresine bakındı. Josephe ise bu saçmalıktan bıkarak sesini yükseltti ve çevresini saranlara yüreklice bağırdı:

"Bu bebek benim değil, Pedrillo Usta! Ve bu subay da Don Fernando Ormez'dir. Komutanın oğlu yani. Hepiniz onu tanıyorsunuz!" Josephe'nin karşısında dikilmiş duran küstah saldırgan sorgulamaya devam etti: "İçinizden kim bu gençadamı tanıyor?.." Çevredekiler ise, işi daha da kızıştırmak için hep bir ağızdan bağırdılar: "Önce Jeronimo Rugera'yı tanıyanlar ortaya çıksın bakalım!" Tam o sırada, haykırışlardan ürken küçük Juan, Josephe'nin kucağından babasına doğru atılarak ona uzanıverdi. "Evet, işte babası o!" diye haykırdı kalabalıktan biri. "Jeronimo Rugera bu işte... ta kendisi. Daha fazla gizlenemez bizden... Bir başka ses yükseldi geriden: "Tanrının lânetlileri bunlar... taşlayın onları... taşa tutun... kardeşler... "Hz. İsa'nın kulları adına... öldürün şunları..." "Durun! Asıl lânetli sizlersiniz. Jeronimo Rugera'yı arıyorsanız. İşte ben buradayım!.. O günahsız adama ve çocuğa dokunmayın...

Jeronimo'nun gür sesiyle irkilen zıvanadan çıkmış saldırganlar bir an donup kaldılar ve sonra Don Fernando'dan ellerini çektiler. Tam o sırada yüksek rütbeli bir subay kalabalığı yararak Don Fernando Ormez'e yaklaştı: "Neler oluyor burada Don Ormez? Ne yapmak istiyor bu sefiller...?" diye sordu. "Gördüğünüz gibi Don Alonzo. Kana susamış köpek bunlar! Şu saygıdeğer bay beni kurtarmak için ortaya atılıp Jeronimo Rugera olduğunu söylemeseydi, beni öldüreceklerdi herhalde... ortalığı karıştıran Pedrillo denen şu adamı yakalayıp tutuklayın hemen! Her şey onun başının altından çıktı." Kunduracı Pedrillo ise çekinmeden subaya dönerek: "Don Alonzo Onereja, size soruyorum. Tanrı aşkına bize doğruyu söyleyin. Bu kız Josephe Asteron değil mi?" Josephe'yi çok iyi tanıyan Don Alonzo yanıt vermekte duraksayınca, bekleşen kalabalık yanılmadıklarını anladılar. Yeniden galeyana gelerek bağırmaya başladılar: "Evet, O! Ta kendisi. Bu kızın cezasını çekmesi gerekiyor!.. Josephe, Jeronimo'nun kucağında taşıdığı kendi oğlunu da Don Fernando'ya teslim ederek,

"Hemen gidin buradan Don Fernando, iki çocuğu da alıp derhal gidin buradan... bizi yazgımızla baş başa bırakın!.." diye fısıldadı.

İki yavruyu da kucaklayan Don Fernando, boyun eğmektense, ölmeyi yeğlediğini söyledi. Kendisiyle birlikte gelenleri almadan kiliseden ayrılmayacaktı. Kolunu Josephe'e uzattı. Don Alonzo'nun kılıcını da alarak kapıya doğru yürümeye başladı. Tuhaftır ki kalabalık bir an donmuşçasına onların gidişini izledi. Kiliseden dışarı çıkmayı başardılar. Artık kurtulduklarını sanıyorlardı. Ama dışarıdaki avluda da insanlar toplanmıştı. Birden geriden tiz bir ses yükseldi: "Şu giden Jeronimo Rugera... kardeşlerim... onu tanıyorum... ben onun babasıyım!.." Gözü dönmüş insan sürüsü bu sesle yeniden hareketlendi, Donna Costanze'nin yanında yürüyen Jeronimo'ya baltalarla saldırdı. Zavallı talihsiz genç adam kanlar içinde yere yığıldı kaldı. "Aman Tanrım!.. diye haykırdı Donna Costanze, korkudan titreyerek eniştesine sığınmak istedi. Ama boşuna! Topluluğun o anlaşılmaz ve acımasız saldırgan çılgınlığını bastırmak için artık çok geçti. Ok yaydan çıkmıştı! Yan taraftan savrulan bir ikinci balta zavallı Donna Costanze'yi da cansız yere serdi. Jeronimo ve Costanze şimdi, kanlar içinde yatıyordu kudurmuş kalabalığın ayakları dibinde. Sonra birden kalabalıktan bir feryat yükseldi: "Korkunç... vahşet bu! Donna Costanze Xares'i öldürdünüz!.. "Yalan... yalan bu... diye bağırdı kunduracı Pedrillo. Elebaşı oydu ve halkı kışkırtmaya devam ediyordu: "Öyleyse gerçek günahkârı bulalım... onun yok olması gerek... mutlaka!.." Donna Costanze'nin cansız bedenine bir süre bakakaldı Don Fernando, sonra öfkeden çılgına dönmüş bir aslan gibi kalabalığa saldırdı. Kılıcını çekmiş, o lânet olası elebaşını delik deşik etmek üzereydi ki birden dört bir yandan kuşatıldığını gördü. Josephe aniden silkindi ve öne atıldı. Daha fazla dayanamayacaktı." Elveda Don Fernando! Çocukları hemen götürün buradan... kurtarın onları,

diye fısıldadıktan sonra göğsünü yumruklayarak haykırmaya başladı: "Buradayım işte. Beni arıyorsanız... o günahkâr kadın benim! Haydi gelin bakalım... sizi kana susamış köpekler..." Kunduracı Pedrillo'nun hızla inen baltası Josephe'yi yere serdi. Üzerine sıçrayan kanlarla çılgın gibi dönüp, "O piçi de cehenneme gönderelim kardeşlerim!.. diye haykırdı. Artık insandan çok kana susamış bir canavara benziyordu. Don Fernando, sırtını kilisenin duvarına dayamış, sol koluyla iki masum yavruyu kucaklamış bir halde, sağ elinde kılıcıyla ölümüne savaşıyordu kalabalığa karşı. Üzerine saldıranları kılıç darbeleriyle savurmaya, kendine ve çocuklara yaklaştırmamaya çabalıyordu. Kılıcının her inişinde birisi kanlar içinde ayaklarının dibine devriliyordu. Yedi kişiyi kanlar içinde yere serdi. Kana susamış Pedrillo da yaralanmıştı bu arada. Ama vazgeçmedi. Son anda çocuklardan birini yakalayıp çekti, havaya savurdu ve kilise sütunlarına doğru fırlatıp attı. Minik yavrunun cansız bedeni sütunun dibine düştüğünde ortalık birden sessizleşiverdi; kalabalık çil yavrusu gibi dağıldı. Don Fernando oğlu Juan'ın cesedini görünce kalbi durdu sanki. Gözlerini göğe kaldırdı ve öylece kaldı.

Tam o sırada Don Alonzo utançtan ezik bir halde yanına yaklaştı ve onu avutmaya çalıştı. Neye yarardı ki artık! İş işten geçmişti. Oysa isteseydi askeri gücünü kullanıp olayların bu denli şiddete dönüşmesini önleyebilirdi. Şu anda pişmanlık duymasının yararı yoktu Don Fernando için. Ölen masum insanları kilise geri getiremezdi. Don Fernando tüm gücünü yitirmişti. Öfke bile duymuyordu artık. Sanki duyguları durmuştu. Don Alonzo'dan tek bir istekte bulundu. İyice akşam olmadan cenazenin kaldırılmasını istiyordu yalnızca. Gece olmadan dört talihsiz insanın cenazesi Don Alonzo'nun evine taşındı. Küçük Philipp'i bağrına basan Don Fernando sürekli ağlamaya başladı. Ama yapacak hiçbir şey yoktu. Acısı hiç dinmeyecekti. Yaşamı boyunca bu acıyı çekecekti. Geceyi Don Alonzo'

nun evinde geçirdi. Sabah olduğunda karısı Donna Elvire'ye oğlunun öldüğünü nasıl anlatacaktı. Kadıncağız zaten depremin sarsıntısını tam olarak atlatmış sayılmazdı. Bu ikinci felâket dayanılır gibi değildi. Donna Elvire ise olanları çoktan haber almıştı. Annelik duygularını ve büyük acısını içine gömerek akan son gözyaşlarını da kurutmuş ve kocasını karşılarken hiçbir şey söylemeden yalnızca boynuna sarılmıştı. Daha sonra karıkoca küçük Philipp'i evlat edindiler. Don Fernando minik oğlana her bakışında Juan'ı görür gibi oluyordu. Ve nedenini anlamadığı garip bir sevinç kaplıyordu içini.

SAN DOMINGO'DA NİŞAN

San Domingo Adasının Fransızlara ait Port au Prince kesiminde, siyahların beyazları öldürdüğü yıllarda Bay Guillaume Villeneuve'ün çiftliğinde yaşlı ve ürkütücü bir Zenci yaşıyordu. Adı Congo Hoango idi. Afrika'daki Altın Sahilinden gelen bu siyah adam, gençliğinde sadık ve güvenilir bir insandı. Efendisi ona Küba'ya giderken rastlamış ve ölümden kurtarmıştı. Sonra özgürlüğünü bağışlamış, yanında San Domingo'ya getirmişti. Ev ve iş vermişti ona. Daha sonra, aslında alışılmış bir durum olmamasına karşın çiftliğinin kâhyalık görevini, ayrıca Babekan adlı melez bir kadını da ona eşlik etmesi için vermişti. Yıllar geçti. Zenci kâhya yaşlandı. Efendisi Guillaume, Congo'yu emekliye ayırdı, yaşamının geriye kalanını rahat geçirmesi için para da verdi. Ancak tüm bu iyilikler Bay Villeneuve'ü bu korkunç Zencinin öfkesinden kurtarmaya yetmedi. Congo Hoango, Zencilerin beyazlara karşı başlattığı isyan hareketinde başı çekenlerden biri oldu. Afrika'dan koparılıp buralara getirilmelerinin öcünü beyazlardan acı bir şekilde almaya karar vermişlerdi. Congo da, kendisini kurtaran efendisinin beynine bir kurşun sıkmaktan hiç çekinmedi. Bu yetmiyormuş gibi, zavallı adamın üç çocuğu ve karısıyla yaşadığı evi ateşe verdi, tüm çiftliği içindekilerle birlikte yaktı. Ailenin Port au Prince'de yaşayan vârislerine hiçbir şey bırakmadı. Sonra öteki çiftliklerde yaşayan Zenci kardeşlerine yardıma koştu. Silâhlanarak yolları kesmeye ve beyazları öldürmeye başladılar. Ayrıca komşu çiftliklere de saldırıp her şeyi talan ediyorlardı. Congo'ya yıllarını veren melez eşi Babekan ile onun kendisi gibi melez olan kızı Toni'yi de isyana katılmaları için zorladı; hat-

ta işkence bile yaptı. Çiftliğin ana binası yoldan uzak olduğu için siyahlardan kaçan birçok beyazın yiyecek bulmak için bu eve geleceklerini biliyordu. Kadınlara, kendisi eve geri dönünceye kadar o beyaz köpekleri oyalamalarını buyurmuştu. Babekan, gençliğinde kötü bir şekilde cezalandırılmıştı ve bunun onda bıraktığı rahatsızlıktan ötürü, Congo'nun onlardan istediği aldatmacada, genç ve güzel melez kızı Toni'yi yem olarak kullanıyordu. Kızın ten rengi daha açıktı, güzel giysiler giyip göz kamaştırıcı olabiliyordu. Toni, beyazları etkilemek için elinden geleni yapıyordu. Congo Hoango ise, Zencilerden oluşan çetesiyle çevrede yaptığı araştırma gezisinden döndüğünde, kandırılarak evde alıkonan beyazları acımasızca öldürüyordu.

Ama General Dessalines herkesin bildiği gibi 1803 yılında 30.000 kişilik ordusuyla Port au Prince'e doğru ilerliyordu. Fransa'nın adada kalan son askeri gücüydü bu ordu. Bu ordu yenik düşerse, adadaki tüm beyazların sonu gelmiş demekti. Hoango'nun evde olmadığı, yanındaki asilerle beyaz avına çıktığı fırtınalı bir gece evin arka kapısına vuruldu. Çoktan yatmış olan yaşlı Babekan uyandı, üzerine birşeyler geçirip pencereyi açtı ve "Kim var orada?" diye seslendi. "Tanrı aşkına!" diyen biri pencerenin altına iyice yaklaştı ve "Ne olur söyleyin, siz Zenci misiniz?" diyerek elini içeri doğru uzattı ve Babekan'ın elini tutmak istedi. Babekan: "Siz beyaz olmalısınız... İçeri gelin. Bu evde bir melez ve onun kızından başka kimse yok!" dedi. Yaşlı kadın daha fazla konuşmadan pencereden uzaklaştı, kapıyı açmaya gidiyormuş gibi yaptı. Ama anahtarı bulamadığını bahane ederek zaman kazandı. Bir yandan da dolaptan giyecek birşeyler kaptığı gibi yukarıya kızının odasına koştu. "Toni!" diyerek kızını dürtükledi. "Neler oluyor anne?" "Çabuk, kalk ve şunları giy. Kaçak bir beyaz var kapının önünde. Sığınmak istiyor galiba... hemen giyin!" "Bir beyaz mı?" diye mırıldanan Toni yarı uykulu doğruldu. Giysileri annesinin elinden aldı. "Tekbaşına mı anne?

Onu içeri alırsak başımıza dert olmasın gecenin bu saatinde?.." "Hayır olmaz... diye fısıldadı yaşlı melez ve lâmbayı yaktı. "Yalnız ve silâhsız. Üstelik asıl o bizden korkuyor. Her yanı titriyordu benimle konuşurken." Toni kalkıp giyinirken, Babekan da hemen büyük lâmbayı yaktı ve kızının saçlarını tepesinde toplayıp bağladı; sonra eline lâmbayı tutuşturdu, avluya çıkıp yabancıyı içeri almasını söyledi.

Bu arada köpeklerin havlaması Hoango'nun evlilik dışı oğlu Nanky'i uyandırmıştı. Nanky kardeşi Seppy ile birlikte yandaki barakalardan birinde kalıyordu. Ayışığında ana binanın arka merdiveninde duran yabancıyı gördü ve hemen fırlayıp ana giriş kapısını sürgüledi. Sesi duyan yabancı neler oluyor diye dönüp baktığında, Zenci çocuğu gördü karşısında. Korkuyla haykırdı: "Bu evde kim oturuyor?.." Nanky sakin yanıtladı onu: "Beyaz efendi Villeneuve'ün ölümünden beri Zenci kâhya Hoango yaşıyor bu evde." Korkuya kapılan yabancı çocuğun üzerine atılıp elinden anahtarı zorla almak istedi. Tam o anda, Toni elinde lâmbayla göründü ve yabancıya seslendi: "Çabuk... buraya gelin!" Adamın yanına yaklaştı ve elinden tuttu. Onu içeri doğru çekmeye çalışıyordu. Bütün bunları yaparken de ışığı özellikle yüzünü aydınlatacak şekilde tutmaya da özen gösteriyordu. "Sen de kimsin?" diye bağırdı yabancı. Bir yandan da kızın yüzünü inceliyordu. Gerçekten çok genç ve güzel bir melez kızdı bu. "Bu evde beni kurtarmak isteyen kim... hem sonra siz şeysiniz... yani... beyaz değilsiniz ki. "Annem ve ben meleziz ve size yardım etmek istiyoruz," diyen Toni yabancıyı bir an önce içeri sokmaya bakıyordu. "Nasıl olur? Kapıdaki o Zenci çocuk bana demin buranın sahibinin bir Zenci olduğunu söyledi... diyerek itiraz edecek oldu ve Toni'den uzaklaştı. "Hayır!" dedi Toni; sabırsızlıkla ayağını yere vurarak, "Hem sonra öyle de olsa ne fark eder ki? Kendisi şu anda burada değil! En az on mil uzakta." Sonra iyice sinirlenerek yabancıyı kapıdan

içeri itiverdi. Bir yandan da Nanky'e kimseye bir şey söylememesini sıkı sıkıya tembih etti. Toni adamı yukarıya, annesinin yanına çıkardı.

"Kolunuzun altındaki de ne oluyor?" diye terslendi yaşlı kadın. Olanları pencereden izleyip konuşmaları duymuş, beyaz adamın bir subay olduğunu hemen anlamıştı. "Evet, söyleyin bakalım. Bu silâh da neyin nesi? Biz kendi yaşamımızı tehlikeye atarak sizi evimize aldık. Yoksa tüm beyazlar gibi ikiyüzlü müsünüz siz de?.." "Tanrı korusun!" diye bağırdı genç subay ve bir sandalyeye çöktü. Sonra yaşlı kadının elini yakalayıp kalbinin üzerine götürdü. Ürkek bakışlarını etrafta dolaştırdıktan sonra kılıcını çıkarıp bir kenara bıraktı. "Karşınızda çok zor durumda olan, ama güvenebileceğiniz biri var sayın bayan, dedi. "Kimsiniz siz?" diye sordu Babekan; sonra Toni'ye mutfağa gidip yiyecek birşeyler hazırlamasını söyledi. Genç adam kadının sorusunu hemen yanıtladı: "Fransız ordusundan bir subayım. Ama Fransız değilim. İsviçreliyim, adım Gustav von Ried. Ah, keşke ülkemden hiç ayrılmasaydım! Fort Dauphin' den geliyorum; bildiğiniz gibi orada tüm beyazlar katledildi. Amacım General Dessalines'den önce Port au Prince'e gelmekti." "Port Dauphin'den mi geliyorsunuz?" diye haykırdı yaşlı kadın. "Beyaz olmanıza karşın onca yolu kazasız belâsız gelebildiniz demek?" "Tanrı ve azizleri beni korudu, diyen genç subay anlatmaya devam etti, "hem ben yalnız değilim. Benimle beraber yaşlı amcam ve ailesi de yolculuğa katıldı. Ayrıca yanımızda hizmetçiler ve beş de çocuk var. Bulabildiğimiz iki cılız eşek ile geceleri yolculuk yaparak buralara kadar gelebildik işte. Onlar şimdi benden haber bekliyor..." "Aman Tanrım!" diye haykırdı Babekan ve başını iki yana salladı. Sonra bir sigara yaktı ve sorularına devam etti: "Peki onlar şimdi nerede?" Genç adam bir an duraladı, sonra, "Size güvenebilirim. Yüzünüzden beyazlardan yana olduğunuzu hissediyorum. Ailem buradan bir mil ötede bir ağaçlıkta saklanıyor," dedi

ve anlatmaya devam etti. "Açlık ve susuzluk bizi buraya gelmeye zorladı. Çevrede yiyecek aramaya gönderdiğimiz bir uşağın eli boş dönmesi, beni bu çiftliğe gelmeye zorladı. Yakalanmaktan ve öldürülmekten korktuğumuz için daha uzağa gitmeye cesaret edemedik. Sonuçta bu tehlikeli görevi üstlenmek bana düştü. Ne yapalım? Şansımızı denemeliydim..." Bir an sustu genç subay, sonra Babekan'ın elini kavrayarak konuşmasına devam etti: "Tanrı bana acıdı da sizi çıkardı karşıma. Adayı saran bu anlamsız kıyıma katılmadığınız her halinizden belli. Sizden ricam, bana olabildiğince çok yiyecek ve içecek vermenizdir. Port au Prince'e daha beş günlük yolumuz var. Bize yardım ederseniz, size yaşamımız boyunca minnettar kalırız ve kurtarıcımız olarak sizi daima anarız... Yaşlı kadın: "Evet şu çılgın kıyım, diye söylendi bir an; "sanki aynı oyuncağı elde etmek için birbirini tartaklayan iki kardeş gibiyiz... oysa elimizden ne gelir ki. Renklerimiz farklıysa... bunu biz istemedik ki! Benim babamın ve bura insanının Kübalı olması, buna karşılık kızım Toni'nin babasının Avrupalı olması hiç kimsenin suçu değil. Yazgımıza karşı koyamayız... Yabancı subay bunun üzerine kadına: "Ancak biz Avrupalılar gibi siz melezler de bu lânetli kıyımdan zarar göreceksiniz. Çünkü beyaz ışığın izleri var bedenlerinizde," dedi. "Tanrı korusun... diye inledi yaşlı melez kadın; gözlüğünü çıkardı ve konuşmasına devam etti: "Yani sizce yıllarca alınterimizle elde ettiğimiz bu küçük serveti kana susamış cehennemlik katil ordusuna mı bırakacağız? Biz kendimizi korumasını biliriz... hem sonra onlarla yine de bir açıdan akraba sayılmaz mıyız?" "Olanaksız!.. diye üsteledi genç subay, "Hem söylesenize, bu evde kimden korkuyorsunuz siz?" "Bu evin sahibi Zenci Congo Hoango'dan! Eskiden her şey çok iyiydi. Yani beyaz efendi Guillaume'ün ölümünden önce. Sonra katliamın ilk günlerinde, o ve ailesi acımasız Hoango tarafından öldürüldü. Ardından bu ev ve içindeki her şey zalim Congo'nun eline geçti. Yoldan ge-

çen beyaz kaçaklara acıyıp verdiğimiz her lokmanın hesabını sorar bizden. Onun tek amacı vardır. Afrika kökenli siyahların, beyazlardan, hatta Güney Amerikalı melezlerden öç almasıdır! Ayrıca biz melezlerin sahip olduklarını da elde etmek istiyor. İçi kin ve nefret dolu." "Zavallı şanssız insanlar!" diye iç geçirdi genç yabancı. "Peki, şu anda nerede bu zalim kara Congo?" "General Dessalines'in ordusuna kaçak silâh götürmeye gitti. Eğer başka planları yoksa, on ya da on iki gün içinde döner. Tabii, bizim bu arada bir beyaz gruba yardım ettiğimizi anlarsa... gözümüzün yaşına bakmadan ikimizi de öldürür. Çünkü adadaki tüm beyazları yok etmeye kararlı..." "Sizin, biz aciz beyazlara yardım etmeniz ödüllendirilecektir, inanın buna! Tanrı sizi o zalimin gazabından koruyacaktır! Hem siz beni içeri almakla bu tehlikeyi zaten göze almış olmalısınız. Şimdi sizden bir ricam daha olacak. Acaba amcam ile ailesinin bu evde birkaç gün dinlenmesine izin verir miydiniz?" "Siz benden ne istediğinizin farkında mısınız? Yolun kenarında bulunan bu evde sizinki gibi kalabalık bir grup beyaz insanı barındırmak kolay mı sanıyorsunuz. Çevredeki Zenciler sizi görünce hemen ele verir. Bundan hiç kuşkunuz olmasın!" "Neden olmasın ki! Eğer gün ağarmadan hepsini toplayıp buraya getirirsem, sonra da kapıları, pencereleri sıkıca örtersek, bizi nasıl görebilirler?" Yaşlı kadın bir süre düşündü; bu öneri oldukça ilginçti doğrusu. "Peki hepiniz tam eve gelmek üzere yola çıktığınızda çevrede dolaşan silâhlı Zenci gruplarına rastlarsanız ne olacak?" diye sordu huzursuzca. "Peki öyleyse! Şimdilik onlara biraz yiyecek gönderelim. Yolun daha güvenli olduğu bir sırada hepsini buraya getirtiriz. Bu kadarcık iyiliği yapmayacak mısınız?" Elini tutup öpücüklere boğan genç subayı bir süre süzen Babekan sonunda: "Eh ne yapalım, öyle olsun, kızımın Avrupalı babasının hatırına... sırf bu nedenle size yardım ediyorum!" Oturup sizinkilere bir pusula yazın ve onları buraya çağırın. Az önce kapıda karşılaştığınız o Zenci

çocuk, mesajı ve yiyecekleri onlara ulaştırır. Geceyi geçirdikten sonra, ertesi gün onlara rehberlik ederek buraya getirir."

Bu arada hazırladıklarını masaya yerleştirmeye başlayan Toni, genç subaya gizlice baktıktan sonra annesine döndü: " "Anne, genç bayımız demin kapıda geçirdiği şoktan kurtuldu mu? Onu bu evde bir tuzağın beklemediğinden emin oldu mu artık? Ayrıca şu korkunç Hoango'nun da evde olmadığına inandı mı?" Babekan içini çekerek kızını yanıtladı: "Yavrum, sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yermiş. Bu genç adam da beyaz olduğuna göre korku yüzünden biraz garip davranmış olabilir. Ama şimdi eminim ki, bizim nasıl insanlar olduğumuzu anladı... Toni annesinin yanına gelip ona, avluda olanları anlatmaya başladı. Lâmbayı, yüzü görülsün diye nasıl tuttuğunu da ekledi sözlerine. Ama genç adam, Zencilerden o denli korkmuştu ki, karşısında Parisli ya da Marsilyalı bir kadın da olsaydı Zenci sanabilirdi. Genç subay, yavaşça eline dokunarak özür diledi; başındaki şapka yüzünü görmesini engellediği için onun güzel yüzünü göremediğini söyleyerek tekrar tekrar özür diledi. Eğer gözlerini görebilseydi, şimdi olduğu gibi hiçbir şeyi umursamazdı. İsterse tamamen kara tenli olsundu. Hatta onun gözlerine dalarak elinden zehir bile içebilirdi. Birden söylediklerinden utanarak yüzü kızaran subayı daha fazla utandırmamak için Babekan onu masaya davet etti. Toni de geçip onun yanına oturdu. Genç adam iştahla karnını doyururken kız onu izliyordu. Bir ara yemesine ara veren adam, Toni'ye kaç yaşında olduğunu ve babasının nereli olduğunu sordu. Babekan hemen araya girip kızının yerine yanıt verdi. On beş yıl önce eski efendisinin karısı ile yaptıkları bir Avrupa gezisinde Toni'ye hamile kalmıştı. Daha sonra evlendiği Zenci Kumar kızını evlat edinmişti. Ama asıl babası 'Bertrand' adında zengin bir Marsilyalıydı. Onun için kızının adı Toni Bertrand idi. Toni birden subaya dönerek Fransa'da

Bertrand adında birini tanıyıp tanımadığını sordu. "Hayır," dedi genç adam, böyle birini tanımıyordu. Fransa büyük bir ülkeydi ve Batı Hindistan'a giderken uğradıkları Marsilya'da böyle bir adı hiç duymamıştı. Yaşlı kadın tekrar araya girdi ve Bay Bertrand'ın zaten uzun süredir Fransa'da yaşamadığını söyledi. Güvenilir kaynaklardan öğrenmişti bunu. Hırslı ve atılımcı biri olan Bay Bertrand, Fransız İhtilâli sırasında politikaya atılarak dış işlerinde görev almıştı. Sonra da, 1795 yılında Osmanlı İmparatorluğuna giderek ülkesinden temelli ayrılmıştı. Ve Babekan'ın öğrendiğine göre de bir daha oradan dönmemişti. Genç subay Toni'nin elini tutarak ona övgü dolu sözler söylemeye başladı. Babasının sosyal durumundan ötürü saygın ve zengin bir kız sayılırdı. Sahip olduğu üstünlüğü kullanabileceğini, isterse babasının soylu yaşamında yer alabileceğini söyledi. "İşte bu olanaksız," dedi Babekan. "Bay Bertrand, Toni'nin babası olduğunu kabullenmedi, hatta mahkemede bile onu yadsıdı. Zengin nişanlısını elinden kaçırmak istemediği için kızını gözden çıkardı. Bunu asla unutamam ben... üstelik bu olay ortaya çıkınca beyaz efendim bana çok kızdı ve beni çok kötü cezalandırdı. Hem de öyle bir ceza ki, izlerini bugün bile hâlâ taşıyorum... Annesinin anlattıklarını başı önünde dinleyen Toni içini çekti. Sonra subaya dönerek konuyu değiştirmek istercesine onun nereden geldiğini ve aslında kim olduğunu sordu. Genç adam, Babekan'nın acıklı öyküsünün etkisinde kalarak dalıp gitmişti. Toni'nin yönelttiği soruyla toparlandı ve kendinden söz etmeye başladı. Amcası Bay Strömli ve onun ailesiyle birlikte Fort Dauphin'den geliyordu. Toni'nin meraklı bakışları, onu daha çok anlatmaya zorluyordu. Fort Duaphin'de gittikçe azıtan siyahların isyanı beyazların yaşamını altüst etmişti. Fransız ordusunda bir teğmen olan asilerin lideri, geceyarısı limanı ateşe vermişti. Beyazların Avrupa'ya kaçmalarını engellemek istiyordu. Amcası ve kendisi son anda kentten kaçma-

yı başarmışlardı. Her yana yayılan beyaz kıyımı onları çok zor durumda bırakmıştı. Bulabildikleri iki eşekle gece gündüz demeden bir an önce Fort au Prince'e ulaşmayı amaçlıyorlardı. Siyahlara direnebilen son Fransız ordusu buradaydı. Ve şimdilik gücünü yitirmeden asi ordusuna karşı direniyordu. Toni'nin, beyazların bu denli nefret ve hınç uyandıracak kadar ne yapmış olabileceklerini safça sorması genç subayı çok şaşırttı. Adanın ilk sahipleri olan beyazların, Zencilere karşı yıllarca takındığı tutum, bu nefreti ve kini doğurmuştu. Ve bu nefretin kökleri yüzyıllar öncesinden atılmıştı. Adada yaşayan beyazlara hizmet eden bütün siyah insanların, sonunda yakalandıkları 'özgürlük' çılgınlığıydı bu. Yıllarca katlandıkları kötü davranışlara ve haksızlıklara karşı kendilerini bağlayan zincirleri kırıyor, öçlerini alıyorlardı. Aslında bütün beyaz çiftlik sahipleri bu nefreti hak etmişti; hele bazıları gerçekten son damlayı taşıracak kadar ileri gitmişti. Bir süre suskun duran genç adam anlatmaya devam etti. Özellikle Zenci bir kızın öyküsü onu çok etkilemişti. Zencilerin yaşadıkları sefaletin en üst düzeyde olduğu ve isyan hareketlerinin yeni başladığı günlerdi. Bu kız, üç yıl öncesine kadar beyaz bir çiftçinin kölesiydi. Adam, isteklerine yanıt vermediği için kıza çok kötü davranıyordu. Sonra onu melez bir çiftçiye sattı. İsyanın tüm çiftliklere yayıldığı günlerde, kız eski efendisinin asi Zencilerden kaçarak yakınlardaki bir ahıra saklanmış olduğunu haber aldı. Adamın kendisine yaptıklarını hiç unutmamıştı. O gece kardeşini adamın saklandığı yere gönderdi ve geceyi birlikte geçirmelerini önerdi. Adam, kızın yakalanmış olduğu bulaşıcı hastalığı bilmiyordu. O da Zenci kızı unutmamıştı. Hiç çekinmeden kızın odasına geldi. Hem kurtulduğunu düşünüyor, hem de sonunda kıza sahip olacağı için seviniyordu. Kızın kolları arasında bir süre ateşli anlar yaşadı; ancak adamın ihtirası doruk noktasına ulaştığı anda kız birden yerinden fırladı ve "Veba mikrobu taşıyan bir kadınla yattın! Şimdi git ve senin gibi

olan beyaz köpeklere de bulaştır bakalım!.." diye haykırdı. Genç subay öyküsünü anlatmaya ara vererek birden Toni'ye sordu: "Siz böyle bir şey yapabilir miydiniz?" Toni çok şaşırmıştı. "Hayır," diye kekeledi. Başını önüne eğdi ve öylece kaldı. Yabancı, elindetuttuğu peçeteyi masaya bırakarak konuşmasını sürdürdü: "Bence, beyazların yaptığı eziyetler ve baskı, ne denli çok olursa olsun, yine de böylesine aşağılık ve insanlık dışı bir aldatmayı bağışlatamaz... hatta böyle bir öç alma Tanrı katında bile hoş görülemez..." Masadan kalkan genç adam pencereye doğru yürüdü ve gecenin karanlığını seyre koyuldu. Ay bulutların ardında gizlenmişti. Yabancı arkası dönük, pencereden dışarı bakarken, yaşlı kadınla kızının bakıştıklarını hissediyordu. İçini birden bir panik kapladı. Belli etmemeye çalışarak tekrar oraya döndü ve kadınlardan kendisine uyuyabileceği bir oda vermelerini rica etti.

Babekan duvar saatine baktı. Geceyarısına yakındı. Eline bir lâmba aldı ve subaya peşinden gelmesini söyledi. Uzunca bir koridordan geçerek bir odaya girdiler. Toni ise yabancının eşyalarını taşıyordu. Oldukça rahat bir yatak vardı odada. Babekan, Toni'ye genç adam için sıcak su hazırlamasını buyurdu. Sonra iyi geceler dileyip çekildi. Genç adam, kılıcını odanın bir köşesine dayadı, kemerindeki tabancaları da çıkarıp masanın üzerine bıraktı. Toni bu arada yatağın örtüsünü açmış ve temiz havlu koymuştu. Adamın bakışları odayı taradı. Odanın her yanında zenginliğin belirtileri açıkça görülüyordu. Bu odanın eski beyaz efendiye ait olduğu kesindi. Yine bir sıkıntı ve huzursuzluk kapladı içini. Açlığa ve susuzluğa aldırmayıp gerisingeriye amcasının yanına dönmeyi düşündü bir an. Toni, yan taraftaki mutfaktan beyaz bir leğen içinde sıcak su getirmişti. Suyun içinden hoş bitki kokuları yayılıyordu çevreye. Kız, genç adama yıkanmasını anımsattı. Üstüne çöken hüzünden silkinerek kurtulmaya çalışan subay, bir sandalyeye oturdu ve ayakkabılarının bağlarını çözmeye

başladı. Toni, leğenin yanına diz çökmüş, ona yardım etmeye çalışıyordu. Genç adam kıza baktı. Saçları kara lüleler halinde omuzlarından aşağı düşmüş, genç diri göğüslerinin üzerinde duruyordu. Dudaklarının kıvrımlarında tazelik ve saflık vardı. Uzun kirpikleri yanaklarını gölgeliyordu. Böylesine güzel bir yüz görmemişti. Ama teninin rengi içini ürpertiyordu genç adamın. Birden, kızı daha önceden tanıdığı, ama şimdi tam olarak anımsayamadığı birine benzetti. Kız, eğilmiş, hâlâ birşeyler hazırlamakla uğraşıyordu. Subay, onu birden bileklerinden yakaladı ve kaldırdı. Bu melez kız göründüğü kadar masum ve iyi kalpli miydi acaba? Kızı sınamak istedi. "Nişanlın var mı senin?" "Hayır," diye mırıldandı Toni ve o güzel kara gözlerini utançlayere indirdi. Sonra bakışlarını kaldırmadan konuşmaya devam etti: "Komşumuzun oğlu Konelly üç ay önce bana evlenme teklif etmişti; ama henüz genç olduğumu söyleyerek onu geri çevirdim... Toni'ye daha da sokulan genç subay, "Benim ülkemde senin yaşındaki kızlar evlenebilir. Peki, sen tam olarak kaç yaşındasın bakalım?" diye sordu. Tonigençadamın sorusunu yanıtlarken, bir yandan da onun göğsünde taşıdığı altın haça bakıyordu. "On beş!" "Eh, gördün mü bak! Tam zamanı aslında. Yoksa Zenci Konelly'in yeterince parası mı yok?" Toni bakışlarını kaçırarak genç adama, "Oh... hayır!.." diye yanıt verdi. Aslında Konelly'in oldukça zengin olduğunu, hele babasının, beyaz efendinin çiftliğine el koymasıyla para sorunlarının kalmadığını ekledi sözlerine. "Peki, öyleyse! Neden onunla evlenmek istemedin?" diye üsteledi genç subay. Bir yandan da Toni'nin saçlarını okşuyordu. "Onu beğenmiyor musun yoksa?" Kız, hafifçe başını sallarken gülümsedi. Ve genç adamın onun kulağına eğilerek, "Yoksa beyaz erkekleri mi tercih ediyorsun?.." diye fısıldaması üzerine yüzü kızardı ve sonra yavaşça subayın göğsüne yaslandı. Adam kızın duygularını anlamıştı; ona daha da sokularak tatlı sözler mırıldandı. Ve sonra Toni'yi tamamen ku-

caklayarak ona olan duygularını açıkladı. Kızın saflığının ve sevecenliğinin düzmece olabileceği bir an olsun aklına gelmedi. Az önce içini karartan huzursuzluk, birden ürkerek havalanan kuşlar gibi dağılıp gitmişti. Kızın iç dünyasına girebildiğini sanıyordu. Toni'yi kucağına oturtup hafifçe ileri geri sallanırken onu alnından öptü. Toni, birden irkildi. Sanki kapının dışında biri vardı; bir ses duyar gibi olmuştu. Sonra ayağa kalktı, üstünü başını eliyle düzeltti. Beklediği gerçekleşmemişti. Bir rüyadan uyanır gibi canlandı; kendine geldi ve neşeyle genç adama dönerek ona yıkanması için getirdiği sıcak suyu anımsattı. Suyu kullanmazsa, az sonra soğuyacaktı. Ama genç adam dalgın bakışlarla Toni'yi seyrediyordu. "Hadisenize... Neden bana öyle bakıyorsunuz?" Tekrar leğene eğilerek oyalanmaya çalıştı. Şimdi, Toni huzursuzluk duyuyordu. Aniden gülerek genç subaya döndü ve "Sevgili bayım, bende seyredilecek ne buldunuz... allahaşkına?" diye söylendi. Yabancı, elini onun saçlarının arasından geçirip içini çekti. "Bir bayan arkadaşım ile senin arandaki şaşılacak benzerlik beni etkiledi..." diye mırıldandı. Toni, genç adamın aklının karıştığını ve belirgin bir tedirginliğin benliğini sardığını görerek, onu canlandırmak amacıyla elinden tuttu ve "Hangi arkadaşınıza benziyorum?.. diye yapmacıklı bir merakla sordu. "Adı Mariane Congreve idi. Strassburg kentinden. Babası bir tüccardı, Fransız İhtilâli başlamadan az önce ben Strassburg'dayken tanışmıştık. Hatta birbirimize evlilik sözü bile verecek kadar yakındık. Beni çok sevmişti. Ama, onu acı ve korkunç koşullar altında kaybettim... onu bir daha asla unutamadım. Ve şimdi sana baktıkça onu görür gibi oluyorum. Kendimi tutmasam ağlayabilirim..." "Nasıl yani... o şimdi hayatta değil mi?" "Öldü, dedi genç adam, "onun ölümü benim gözlerimi açtı. Bazı gerçekleri gördüm ve anladım. Tanrı şahidimdir. Sana da anlatmalıyım gerçeği. İhtilâl yeni başlamıştı. Bir gece herkesin önünde ihtilâl ile ilgili ileri geri konuştum. Tabii, beni hemen suç-

ladılar ve tutuklamaya kalktılar. Kentin kuytu bir mahallesine kaçıp saklandım. Benim düşüncesizliğimin cezasını sevgili nişanlım çekti. Gidip onu zorla evinden çıkardılar ve halk mahkemesinde yargıladılar. Benimle işbirliği yapmakla suçladılar onu. Bu korkunç olayı öğrenir öğrenmez saklandığım yerden çıkıp deli gibi Mariane'nin sorgulandığı alana koştum. "İşte, ben buradayım!" diye haykırdım. Mariane çoktan giyotin sehpasına çıkarılmıştı bile. Cellatlar beni tanımıyorlardı. Asıl arananın ben olduğumu onlara kanıtlayamadım. Çılgın gibi bağırıp duruyordum. Mariane ise, hiç beklemediğim bir şey yaptı. Bakışlarını benden kaçırarak etrafındakilere: "Bu adamı tanımıyorum. Onunla hiçbir ilişkim yok benim..." deyiverdi. Onun bu kesin tutumu üzerine cellatlar işaret verdiler. Davullar çalmaya başladı. Sonra o lânetli keskin demir olanca hızıyla aşağıya düştü... Mariane'nin başı gövdesinden ayrılmıştı... Daha sonra olanları bilmiyorum. Beni oradan nasıl kaçırdılar hiç anımsamıyorum. Bir süre sonra kendimi bir arkadaşın evinde buldum. Deli gibiydim. Sürekli kriz geçiriyordum. Akşama doğru beni bir arabaya bindirip Ren Nehrinin ötesine geçirdiler... Genç adam birden sustu. Pencereye yaklaştı ve yüzünü örttü. Toni içinin sızladığını hissetti. Onun yanına gitti; boynuna sarıldı ve adamın akan gözyaşları kendisininkiyle karıştı.

Böylesineyoğun duyguların yaşandığı anda, neler olabileceğini anlatmak gereksizdir... Kendini toparlayan yabancı, yaptığı şeyin ne sonuçlar doğuracağını bilemiyordu henüz. Ancak, bu evde onu koruyacak biri olacaktı artık. Toni! Ama kız, yatakta kıvrılmış ağlıyordu. Onu sakinleştirmek için elinden geleni yapacaktı. Eski sadık sevgilisinin armağanı olan altın haçı hemen boynundan çıkarıp Toni'ye yaklaştı. Kızın güzel ve ıslak yüzünü öpücüklere boğdu. Kolyeyi onun boynuna geçirirken 'Nişan hediyem,' diye fısıldadı. Toni ise, hâlâ hıçkırarak ağlıyordu. Onun söylediklerini duymadığı belliydi. Çaresizlik içinde yatağın ke-

narına oturdu genç adam. Kızın titreyen elini okşamaya başladı; Toni'ye ertesi sabah onu annesinden isteyeceğini de söyledi. Aar Nehri kıyısında küçük bir evi olduğunu, isterse annesi Babekan ile birlikte orada yaşayacaklarını anlatmaya çalıştı. Yaşlı babası ve kendisi sahip oldukları araziyi ve mülkü sevgili Toni ve onun annesiyle paylaşmaya hazırdılar. Yeter ki sağ salim oraya dönebilselerdi. Kızın gözyaşları yastığı ıslatmıştı. Zavallı adam ne söylese, kızı bir türlü sakinleştiremiyordu. Sonunda Toni'ye sımsıkı sarıldı ve ona bu kadar üzülecek ne olduğunu sordu. Aralarında geçenler, sevginin bir sonucuydu. Toni kendisini hiç bağışlamayacak mıydı? Onu nasıl sevdiğini anlamamış mıydı yoksa? Az önce, umutsuzluk ve mutluluk arasında bocalarken kendini tutamamıştı işte! Onu gerçekten seviyordu, yalnızca bir tutku değildi bu. Sabah olmuştu. Toni'nin odasına gitmesi gerekiyordu. Annesi her an odaya girip onları bu durumda yakalayabilirdi. Genç adam kızı kucaklayıp kendi odasına taşıdı ve yatağına yatırdı. Kız cansız bir bebek gibiydi kollarının arasında. Yavaşça kızın üzerini örttü ve her yanını öperek az önce söylediklerini bir kez daha yineledi. Ona biricik nişanlısı olduğunu anımsattı. Sonra aceleyle kendi odasına döndü.

Babekan uyanır uyanmaz yukarıya, kızının odasına çıktı; yatağın kenarına oturdu ve bu beyazları tuzağa düşürmek için neler tasarladığını sordu kızına. Congo Hoango iki gün içinde geri dönecekti. Bu süre içinde genç subayı tedirgin etmeden evde alıkoymanın yollarını bulmalıydılar. Ötekilerin şimdilik saklandıkları yerde beklemeleri daha uygundu. Toni, annesine rol yapıyordu. Gerçek düşüncelerini saklıyordu. General Dessalines'in bu tarafa geleceğini, dolayısıyla ormanda gizlenen beyazları, ancak üç gün sonra eve getirmenin daha doğru olacağını söyleyerek genç subayı oyalamanın bir yolunu bulacaklardı. Ancak subayın ailesinin açlığa ve susuzluğa dayanamayıp yola koyulmalarını engellemek için onlara yiyecek ve içecek gön-

dereceklerdi. Oldukça nazik bir durumla karşı karşıyaydılar. Ailenin yanında kıymetli eşyalar da bulunabilirdi. Bunu da hesaba katmak gerekti. Babekan kızına çok dikkatli davranmasını ve tasarladıklarını uygulamada kendisine yardımcı olmasını istedi. Böylelikle öteki beyazlar da kaçırılmadan el altında tutulmuş olacaktı. Toni, annesinin bu tasarılarını isteksizce dinledikten sonra yatağında doğruldu; artık daha fazla duygularını saklayamayacaktı. Bu insanların güvenini hiçe sayarak onları böylesine aldatmanın insanlık dışı bir davranış olduğunu söyledi annesine. Toni çekingenliğini bir tarafa bırakarak gerçek düşüncelerini ilk kez annesine aktarıyordu. Artık bu kanlı oyunlara katılmak istemiyordu. Gerekirse genç subaya tüm gerçeği açıklayacaktı. "Toni!" diye kekeledi Babekan, kızına şaşkınlıkla bakıyordu. "Hiç çekinmeden yaparım bunu anne!.. Fransız bile olmayan bu zavallı gencin suçu ne? Bizim davamızla ne ilgisi var? Kanlı caniler gibi onu ve ailesini katletmeye ne hakkımız var bizim? Bizim işimiz, adadaki beyaz çiftlik sahipleriyle değil mi? Ada kökenli olmayan diğer beyazların ne ilgisi var davamızla?.. Kızını titreyerek seyreden yaşlı Babekan'ın dili tutulmuş gibiydi, konuşamıyordu. Toni ise, serzenişlerine devam etti. Kısa bir süre önce baltayla parçaladıkları o Portekizli'nin ne suçu vardı? Ya üç hafta önce kurşunlanan Hollandalılar! Bütün bu insanların ne suçu vardı? İsyan başladığından beri, bu evde katledilen Avrupalıların adadaki beyazlarla Zenciler arasındaki sürtüşmeyle ne ilgisi vardı? Onlar geçici olarak adaya gelmiş insanlardı sadece. Toni bunları söyledikten sonra birden ayağa fırladı, "İşlediğiniz bu cinayetlere beni de ortak etmek çok büyük bir suç, anne! Tanrı şahidimdir, o zavallı beyazların adına bu kez genç subayı ve ailesini size karşı koruyacağım... kendi canım pahasına da olsa!.. "Peki, öyle olsun!" dedi Babekan çaresizlik içinde, "Bu genç adamı bırakalım gitsin. Ama Congo Hoango geri geldiğinde bu evde bir beyazın barındığını anlarsa, halimiz fe-

na olur. Onu yatıştırmak da sana düşüyor... Ancak, kızına karşı içinde kabaran öfke ve kini önleyemiyordu Babekan.

Yaşlı kadının son kararı kızına bırakması üzerine, Toni bir süre ne yapması gerektiğini düşündü. Hemen toparlanıp genç subayı uyandırmalıydı. Annesinin beyazlardan ne kadar nefret ettiğini biliyordu. Ona güvenemezdi. Mutlaka komşu çiftliklerdeki asi Zencilere haber gönderecek ve önünde sonunda eline geçirdiği beyazları öldürtecekti. Daha fazla oyalanmadan odadan fırlayacakken, kapıda asılı duran yazı onu durdurdu. Bu yazıda, beyazlara yardım edenlerin ölümle cezalandırılacağı belirtilmişti. Hoango bu türyazıları evin her yanına asıp Zencilerin ihanetini önlemek istiyordu. Korku onların vicdanlarını susturacaktı. Aniden korkuya kapılan Toni, kendisini gizlice izleyen annesinin ayaklarına kapandı ve az önce söylediklerinden ötürü ondan af diledi. Kızının sürekli değişik davranmasını sessizce izleyen Babekan: "Yine de senin söylediklerin beni düşündürdü. Belki de sen haklısın... ama beyaz adamın hayatını şimdilik kurtardın. Çünkü ona götüreceğin süt, Congo'nun her zamanki buyruğuyla çoktan zehirlenmişti... diyerek elindeki kabı pencereden aşağı boşalttı. Gözlerine inanamayan Toni dehşetle annesine bakakaldı. Bu yaşlı melez kadın, ne büyük bir kin duyuyordu beyazlara! Babekan yere diz çökmüş bir halde duran kızını yavaşça kaldırdı ve "Bir gecede düşüncelerin böylesine değiştiyse... dün akşam onun yanında çok kaldın demektir!.. O beyaz adamla neler konuştunuz kimbilir?" diye söylendi. Yüreği korkuyla çarpan Toni yavaşça doğruldu, başını öne eğmişti. Duygularını belli etmek istemiyordu. Özellikle şu anda. Çok tehlikeli olurdu bu. Bir an dün gece olanları anımsadı. Sonra annesinin ellerine sarıldı ve Congo Hoango geri geldiğinde gene eskisi gibi olacağına söz verdi. Genç adamla arasında geçenleri tamamen unutmak zorundaydı artık.

Babekan'ın kafası karmakarışıktı; düşünceler beynini zorluyordu. Ortalıkta anlamadığı birşeyler dönüyordu. Kızının bu beyaz adama eğilimi nereden geliyordu? Tam o sırada genç subay, elinde ailesini Zenci Hoango'nun çiftliğinde davet eden mesajla içeri giriverdi. Babekan ile kızını selâmlayarak yazdığı mesajı yaşlı kadına uzattı. Söz verildiği gibi bu haber hemen ailesine gönderilmeliydi. Yoksa onu çok merak edeceklerdi. Babekan ayağa kalktı, genç adamın elinden kâğıdı alarak dolabın çekmecesine koydu. Sonra kaygılı bir sesle: "Bayım, şimdi hemen yatak odanıza girmenizi rica ediyorum! Çevrede Zenci askerler dolaşıyor şu anda. General Dessalines'in bu tarafa geldiğini haber aldık. Şu anda sizin için pek güvenli değil evimiz... derhal odanıza kapanıp pencere ve kapıyı kapatın!.. dedi. "Ne dediniz? General Dessalines mi geliyor?" diye kekeledi genç subay ve yüzü sarardı. "Bana soru sormayın..." diyerek onun sözünü kesen Babekan, genç adamı bir an önce odasına göndermeye çalışıyordu. Elindeki bastonu sabırsızlıkla yere vurdu. "Şimdi lütfen yatak odanıza, bayım! Ben de arkanızdan geliyorum. Orada konuşmaya devam ederiz..." Telâşlı hareketlerle odadan dışarı itilen genç subay, son anda dönüp: "Ama beni bekleyen aileme bir haber göndermeniz gerek... yoksa meraktan ölürler... diye söylendi. "Her şeyi ayarlayacağız biz... diyen Babekan genç adamı dışarı çıkarırken, küçük Zenci oğlan içeri girdi. Genç adama sırtını dönüp pencereye yaklaşmış olan Toni'ye seslendi annesi. Toni ise, önceden hazırladıkları yiyecek sepetini Zenci çocuğa uzattı sessizce. Sonra Toni, Babekan, genç adam ve Zenci çocuk hep birlikte yukarı odaya çıktılar.

Yaşlı kadın bir sandalyeye oturdu ve konuşmaya başladı. Bütün gece, ufukta uzanan dağların üzerinde, General Dessalines'e ait topçuların açtığı ateşi görmüşlerdi. Bu askerler kesinlikle Dessalines'in ordusuna aitti. Çünkü şimdiye kadar güneybatı yönünde, Port au Prince yönün-

de hiç Zenci birlik görülmemişti. Babekan özellikle panik içinde konuşuyor ve genç subayı huzursuz etmek istiyordu. İstediği sonuca ulaşınca, bu kez de genç adamı kurtarmanın yollarını bildiğini söyleyerek onu iyice kararsız bıraktı. Ortalık iyice karıştı. Öteki beyazlar şimdilik eve gelmemeliydi. Bu sakıncalı olabilirdi. Söz verdiği gibi onlara yiyecek ve içecek gönderecekti. Toni'nin Zenci oğlana verdiği sepeti göstererek sözlerinin doğruluğunu kanıtladı. Sonra da Zenciye gerekli talimatı vermeye başladı. Ormanın kıyısında saklanan beyaz insanları bulacak, sepeti genç adamın ailesine vererek oğullarının emin ellerde olduğunu söyleyecekti. Bu insanların siyahlardan yana olmadığı kesindi. Beyazlara acıdıkları için onlara yardım ediyorlardı. Yollardaki asi Zenci birlikleri çekildikten sonra, ilk fırsatta onları da çiftliğe getirmek için çözüm arayacaklardı. Kaygılanmalarına hiç gerek yoktu! Şimdilik ortalık oldukça sakindi. Sepeti başının üzerine yerleştiren Zenci çocuk, ne yapacağını anladığını ve aileyi nerede bulacağını bildiğini söyledi. Babekan'ın söylediklerini onlara eksiksiz iletecekti. Babekan genç adama dönerek, ailesine göndereceği son bir haber daha olup olmadığını sordu. Genç adam parmağından çıkardığı bir yüzüğü Zenci oğlana uzatarak onu yaşlı Bay Strömli'ye vermesini söyledi. Yaşadığının ve haberin doğruluğunun kanıtıydı bu yüzük. Çocuk yola koyulduktan sonra Toni'ye dönen Babekan hazırlıklara başlaması gerektiğini anımsattı. Tüm kepenkler indirildi. Oda birden karanlığa gömüldü. Babekan, şöminenin yanındaki küçük lâmbayı yakarak ortalığı biraz aydınlattı. Yaşlı kadın bu işle uğraşırken, genç adam bunu fırsat bilerek hafifçe Toni'ye sarıldı ve kulağına fısıldadı. "İyi uyuyabildin mi?.. Annen dün gece olanları anladı mı acaba?" Toni yanıt vermedi. Sonra da yavaşça onun yanından uzaklaştı. Bu yalanlar ve aldatmacalar kızı katılaştırmıştı adeta. Kahvaltı hazırlama bahanesiyle odadan fırladı ve aşağıya indi.

Genç adamın, ailesine Zenci çocukla beraber eve gelmesini bildirdiği mektubu orada, dolabın gözünde duruyordu. Kâğıdı kaptığı gibi kapıdan dışarı fırladı ve Zenci oğlanın peşinden koşmaya başladı. Eğer bu genç adam ölecekse, o da ölmeliydi. Artık sadece zavallı bir beyaz değildi o. Hayatına giren erkekti ve nişanlısı sayılırdı. Nanky'e yetişmişti, ona seslendi. Çocuk dönüp onu bekledi. "Annem planını değiştirdi. Bu mektubu al! Bay Strömli'ye ver. Ailesini eve davet ediyoruz. Artık gerisi sana kaldı. Onları buraya getir. Bu yaptıkların için Congo Hoango seni ödüllendirecek..." dedi telâşlı bir sesle. "Tamam, anladım Toni! Demek o beyazları çiftliğe getireceğim... "Bu yöreyi hiç bilmiyorlar, ancak dikkatli ol. Çevrede Zenci askerler var. Geceyarısı yola çıkın. Gün ağarıncaya kadar çiftliğe ulaşmış olursunuz. Gece hızlı yol alın; mutlaka gün ağarmadan önce kesinlikle gelmiş olmalısınız... Anladın değil mi? Sana güvenebilir miyim?" "Merak etme, Toni, bana güven..." dedi Zenci çocuk. "Bu beyazları neden çiftliğe getirtmek istediğinizi ve Hoango'nun niçin memnun kalacağını biliyorum!.."

Toni aceleyle eve döndü. Genç subayın kahvaltısını hazırlayıp odasına çıkardı. Sonra annesiyle ev işlerine daldı. Babekan oturma odasına girdiğinde, dolaba baktı ve mektubun yerinde olmadığını hemen fark etti. Elini alnına götürüp bir an durdu, düşündü. Sonra Toni'ye seslendi. "Genç adamın bana verdiği mektubu nereye koymuştum? Anımsayamıyorum bir türlü... Toni yere bakarak yanıtladı annesini. "Sanırım odasına çıkarken mektubu da yanına aldı ve yırtıp attı... Babekan iri gözlerle kızına bakıyordu. Oysa mektubu adamın elinden alıp dolaba koyduğunu anımsamıştı birden. Dolabın her yanını iyice aradı, ama bulamadı. Çaresiz, kızına inanmak zorunda kaldı. Yanılan herhalde kendisiydi. Oysa bu mektubu Hoango'ya gösterip beyazları nasıl aldatarak çiftliğe çektiklerini kanıtlayacaktı. Babekan için çok önemliydi o mektup!

Gün boyu ve akşam, Toni adamın odasına girip çıktı, ona hizmet etti. Babekan, Toni'ye ısrarla, ona mektubu sormasını söylediyse de, kız durumu zekice idare etti; melez kadın mektubun ne olduğunu bir türlü öğrenemedi. Böylece günü geçirdiler; hava kararmaya başladı. Akşam yemeğinden sonra, Babekan, güvenlik açısından gerekli olduğunu söyleyerek genç adamı odasına kilitledi. Sonra, mektubu bulmak için ne tür bir plan yapması gerektiğini düşünmek üzere odasına çekildi. Bu arada Toni'ye de odasına çıkmasını tembihledi. Kızıyla sert ve kesin bir dille konuşuyordu.

Toni geceyi sabırsızlıkla beklemişti. Annesi yatar yatmaz, odasında sakladığı Meryem Ana resmini yatağının kenarına koydu ve dua etmeye başladı. Ne denli acımasız bir aldatmacaya alet olduğunu genç adama anlatmak ve tüm gerçeği ona açıkça söyleyebilmesi için Meryem Ana'dan yardım diledi. Ona güç ve cesaret vermesi için yakardı. Ta başından beri olayların nasıl geliştiğini, önce kendisinin de kötü niyetli olduğunu söylemeye kararlıydı. Ama şimdi onu ve ailesini kurtarmak için harekete geçtiğini ve elinden geleni yapacağını anlatacaktı. Sevdiği adam onu bağışlardı herhalde. Nişanlısı olarak kabul ettiğine göre Toni'yi de beraberinde Avrupa'ya götürmeliydi. Toni daldığı düşüncelerden sıyrılarak doğruldu ve evin tüm odalarını kilitleyen anahtarı alarak sessiz adımlarla, lâmba bile yakmadan sevgilisinin odasına doğru yürüdü Kapıyı yavaşça açtı, içeri girdi. Genç adam derin uykudaydı. Pencereden sızan ayışığı yüzünü aydınlatıyordu. Pencereler açıktı, odanın içinde hafif bir esinti dolaşıyordu. Toni, sevdiği adamın üzerine eğildi ve adını fısıldadı. Ama genç adam derin uykudaydı ve düş görüyordu. Dudakları belli belirsiz kıpırdıyordu uykusunda. Toni, onun kendi adını mırıldandığını duydu: "Toni!" Genç adam, kızın adını birkaç kez daha mırıldandı. Toni içini kaplayan sımsıcacık duygularla doğruldu. Sevgilisini uyandırmaya kıyamaya-

caktı. Biraz beklemeye karar verdi. Nasıl olsa bir süre sonra kendiliğinden uyanır diye düşündü. Yatağın kenarına çömeldi ve genç adamın ellerini öpmeye koyuldu.

Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyordu. Birden dışarıdaki avludan gelen gürültüyü, insan seslerini duyduğunda korkuyla irkildi. Sonra hiç beklemediği bir şey oldu. Congo Hoango'nun buyurgan sesi ta odaya kadar geldi. Toni'nin kalbi duracak gibi oldu bir an. Yerinden fırladı. Çok erken dönmüştü korkunç Zenci. Perdenin arkasına saklanarak avluya baktı. Ve annesini gördü aşağıda. Yaşlı kadın, Congo'ya her şeyi anlatmaktaydı. Şu anda evde Avrupalı bir kaçağın bulunduğunu heyecanla haber veriyordu. Congo Hoango, birden adamlarından sessiz olmalarını istedi. Ortalık birden sessizleşti. Çıt çıkmıyordu artık. Toni'nin beyni deli gibi çalışıyor, bir çıkış yolu bulmaya çabalıyordu. Babekan eliyle işaret ederek genç beyazın yattığı odayı gösteriyordu. Sonra birşeyler daha anlatmaya başladı. Toni'nin çok değiştiğini, onun belki de bir hain olduğunu Zenciye söylediğine hiç kuşku yoktu. Tüm planlarının bu kız yüzünden bozulacağına üzülüyordu. Ama şu anda o beyaz hiçbir şeyden habersiz uyuyordu. Tabii, eğer Toni onu uyandırmadıysa! Toni'nin bağlılığını daha önce çok kez denemiş olan Congo, yaşlı kadına pek inanmış görünmüyordu. Adamlarına seslendi: "Kelly,... Omra... silâhlarınızı alın ve benimle gelin!" Daha fazla oyalanmadan eve doğru yürüdü. Toni pencereye dayanmış, kaskatı bir halde öylece duruyordu hâlâ. Genç adamı uyandırmak istedi bir an, ama hemen vazgeçti. Çünkü her taraf asker doluydu. Kaçması olanaksızdı. Üstelik kendisi de beyaz kaçağın yanındaydı. Onu bu odada bulunca Hoango'nun ne düşüneceği belliydi. Çaresizlik içinde bocalayan Toni, birden tavanda asılı duran bir urganı fark etti. Aniden bir çözüm geldi aklına. Hemen urganı aşağı çekti. Hâlâ uyuyan genç adamın ellerini ve ayaklarını sıkıca bağladı. Uykusunda kıpırdanan genç adam, henüz neler olup bittiğinin farkında

değildi. Toni urganın ucunu yatağın parmaklığına geçirip düğüm attı. Sonra, sanki gerekeni yapmış gibi heyecanla odadan dışarı fırladı.

Congo, Toni'nin ihanetine tam olarak inanmamıştı. Kendi gözleriyle görmeliydi. Kapıda karşılaştılar... Toni heyecan içindeydi. Congo yine de "Seni hain, yalancı düzenbaz!.." diye bağırmaktan kendini alıkoyamadı. Babekan ise Zencinin hemen arkasında duruyordu. "Kaçtı mı o beyaz köpek?.." diye öfkeyle haykırdı kızına. Odanın kapısı açıktı, ama içerisi tam olarak görünmüyordu. Dolayısıyla ilk bakışta yatakta yatan adamı görememişlerdi. "Seni ahlâksız... yalancı, onu kaçırdın değil mi? Koşun... askerler! Her yanı tutun. Yakalayın o beyaz köpeği..." diye bağırmaya başladı Babekan. Toni sakin görünmeye çalışarak: "Ne oluyor size allahaşkına! Çıldırdınız mı yoksa?" diye söylendi. "Ne mi oluyor?" diye haykıran Hoango, Toni'yi tuttuğu gibi odanın içine itti, kendi de ardından girdi. Hırstan çıldıran iki kara derili yatağa bağlı durumda yatan beyazı görünce oldukları yerde kalakaldılar. "İşte burada. Onu bağladım! Görmüyor musunuz? Hayatımda yaptığım en zor işti bu..." Sonra hıçkırıklara boğularak, odadaki masanın kenarına çöktü, elleriyle yüzünü kapadı ve öylece kaldı. Congo, hızla dönüp Babekan'ı tersledi: "Sen ne söylediğini bilmiyor musun be kadın! Kızını ne diye bana gammazladın. Bizimle beraber olduğunu görmüyor musun?" Yaşlı kadın, urganın düğümünü eliyle kontrol ederek, "Tanrıya şükür, demek yanılmışım... ama bir türlü anlayamıyorum. Sen yokken öyle garip davranıyordu ki..." Congo Hoango yatağayaklaştı, genç subay gürültüye uyanmıştı sonunda. Çevresine korkuyla bakınıyordu. Toni ise, yerin dibine geçmiş gibiydi. Başını kaldırıp onun yüzüne bakmaya cesaret edemedi. Congo sert bir sesle sordu: "Kimsin sen? Nereden geliyorsun?" Genç adam bir yandan ellerini ayaklarını bağlayan urganlardan kurtulmaya çalışıyor, bir yandan da, "Toni... Toni! Nasıl yaptın bunu bana?" diye acı dolu bir sesle

inliyordu. Babekan, Congo'nun genç adama yönelttiği soruları onun yerine yanıtlamaya koyuldu. Fort Dauphin'den geldiğini, Gustav von Ried adında bir İsviçreli olduğunu ve ailesinin de onunla birlikte kaçmakta olduğunu bir bir anlattı. Yani bir sürü beyaz köpek vardı şu anda ellerinde. Üstelik bu kaçak gencin ailesi de yakınlarda bir yerde ormanda saklanıyordu. Hoango, bu arada ellerini yüzüne kapamış öylece duran Toni'ye baktı bir an. Sonra kızın yanına yaklaştı ve yanağını sevgiyle okşadı. Onu suçladıkları için özür diledi. Babekan da kızının yanına gelip başını sallayarak sordu: "Bizim planımızdan haberi olmadığına göre onu neden bağladın peki?" Toni, aniden başını kaldırarak acı ve öfkeyle haykırdı: "Asıl senin hiçbir şeyden haberin yoktu... O başına gelecekleri çoktan anlamıştı. Gün doğmadan kaçmayı tasarlıyordu ve benim de ona yardım etmemi istiyordu. Seni öldürüp beni de tutsak olarak yanına alarak kaçacaktı. Anlamadın mı bunu?.. Zenci Congo, Toni'yi okşayarak sevgi dolu sözlerle övdü onu. Babekan'a da artık susmasını buyurdu. Sonra adamlarına dönerek beyazı öldürmelerini söyledi. Ama tam o sırada Babekan yine araya giriverdi. "Tanrı aşkına Congo... hayır! Şimdi olmaz... Bu beyaz adamın ailesi ormanda saklanıyor. Onların da elimize geçmesini beklemeliyiz bence. Tüm aileyi ele geçirdikten sonra asıl amacımıza göre davranırız." Tutuklu yabancının ailesinde silâh olabileceğini hiç aklına getirmeyen Congo, Babekan'ın önerisini akıllıca bularak onayladı. Gustav von Ried'in bağlarını gevşek bulan Congo, adamlarına dönüp tutsağı sıkıca bağlamalarını buyurdu. İçi artık rahattı. Şimdi biraz zamana gerek vardı. Olayı çözümlediklerini düşünen Congo dönüp odadan çıktı. Kapıda iki nöbetçi bekleyecekti. Congo'nun kendi odasına çekilmesiyle ortalık sakinleşti.

Toni de, Congo'ya iyi geceler diledikten sonra odasına çıkarak kapısını kilitledi. Bir süre bekledi. Zamanın geldiği kanısına varınca kalktı ve hiç kimseye görünmeden dış

avludan dışarı çıktı. Çiftlikten gittikçe uzaklaşıyordu. Ama çaresizlikten deli gibiydi. Anayola doğru koşmaya başladı. Sevdiği adamın ailesi bu yoldan gelecekti. Onları beklemeye karar verdi. Gustav'ın yattığı yerden kendine nefretle bakışını anımsadıkça yüreği daralıyordu. Nasıl anlatacaktı ona gerçeği. Bağışlatabilecek miydi kendini? Duyduğu acı ve sevgi birbirine karıştı. Sevdiği adam ile ailesini kurtarmak için girdiği bu çaba uğruna ölmek istiyordu. Utancı o kadar büyüktü ki geri dönmeye ve onun yüzüne bakmaya cesareti yoktu artık. Yol kenarındaki en uygun ağacın gövdesine yaslandı ve yolu gözlemeye koyuldu. Ortalık hafifçe ağarmaya başlamıştı. Gerçekten de, planladığı gibi uzakta Nanky'yi gördü. Ardından da küçük beyaz grup geliyordu.

Bay Strömli ve eşeğin üzerinde karısı, on sekiz ve on yedi yaşlarındaki iki genç çocuk, Adalbert ve Gottfried, beş hizmetçi hep birlikte Toni'ye doğru yaklaşıyorlardı. Uşaklardan birinin kucağında bir bebek vardı. Toplam on iki beyaz insan çiftliğe doğru yaklaşıyorlardı. Toni onları ürkütmemek için yavaşça saklandığı ağaç gövdesinin arkasından çıktı ve "Durun!" diye seslendi. Nanky, Toni'yi hemen gördü ve ona Bay Strömli'yi tanıttı. Toni, yaşlı adamın karşısına geçti onu saygıyla selâmladı ve konuşmaya başladı. "Sayın bayım! Zenci Congo Hoango beklenenden daha erken döndü. Yanında askerler de var. Şu anda yeğeniniz elinde tutsak ve her an öldürülebilir. Bana yardım ederseniz onu kurtarabiliriz. Silâhlara sarılıp mücadele etmeliyiz... "Aman Tanrım, diye korkuyla irkildi tüm aile üyeleri. Zaten hasta olan Bayan Strömli bayılarak eşekten yuvarlandı. Bay Strömli telâşla adamlarını yanına çağırdı; Toni bu arada, iki genç çocuğu ve Bay Strömli'yi bir kenara çekerek Zenci Nanky'e sezdirmeden tüm olanları anlatmaya başladı. Gustav ile arasında olanları ve onun şu anda bağlı olarak evde ölümü beklediğini gözyaşları içinde yaşlı adama açıkladı. Congo Hoango'nun ani gelişiyle ka-

pıldığı panik sonucu Gustav'ı zor durumda bırakmıştı. Şimdi onu kurtarmak için kendi canını vermeye hazırdı. "Silâhlarımı getirin, diye seslendi Bay Strömli adamlarına ve karısının bindiği eşeğin sırtındaki kılıcını almak için davrandı. İki oğlu ve hizmetçileri silâhlarını aldılar. Kuzen Gustav'a yaşamlarını borçluydular. Şimdi sıra onlardaydı. Bay Strömli, o sırada kendine gelmiş olan karısını tekrar eşeğe bindirdi. Daha sonra da her olasılığa karşı Nanky'nin ellerini bağladı. Kadın ve çocuklarını on üç yaşındaki oğlu Ferdinand'a teslim ederek onları saklandıkları yere geri gönderdi. Toni de bu arada silâhlanmıştı, Bay Strömli'ye çiftlikteki askerlerin sayısını, gücünü ve öteki ayrıntıları açıklamaktaydı. Toni'ye, annesini ve Hoango'yu öldürmeyeceği sözü veren Bay Strömli küçük ordusuyla birlikte çiftliğe doğru yola çıktı. Silâhlanan beyazlara eşlik ve rehberlik etmek üzere önden gidiyordu Toni.

Çiftliğe arka avludan girdiler. Toni, Babekan ile Hoango'nun yattıkları odayı gösterdi. Bay Strömli ve yanındakiler sessizce içeri girdi. Öte yandan Toni, Nanky'nin beş yaşındaki kardeşi Seppy'nin uyuduğu ahıra girip saklandı ve beklemeye başladı. Hoango'nun evlilik dışı çocukları olan Nanky ve Seppy anneleri öldükten sonra Hoango'ya çok bağlanmışlardı. Babaları için her şeyi yapabilirlerdi, Congo da oğullarını seviyordu. Toni, Gustav kurtulduktan sonra Port au Prince'e kaçarken karşılaşabilecekleri sorunları dikkate alarak iki Zenci çocuğu rehin alıp yanlarında götürmeyi tasarlıyordu. Hoango'nun oğullarının yanlarında olması onları izlenmekten kurtarabilirdi. Seppy'i kucakladı ve görülmeden ana binaya girdi. Bu arada Bay Strömli de sessizce Hoango'nun kapısına kadar gelmişti. Ama iki Zenciyi yatakta bulacağını umarken, onları yarı çıplak, ayakta ve şaşkınlık içinde odanın ortasında buluverdi. Demek geldiklerini duymuşlar ya da tahmin etmişlerdi. Bay Strömli hemen silâhını doğrultarak teslim olmalarını söyledi. Yoksa ateş edecekti. Hoango beklenme-

dik bir çeviklikle duvarda asılı duran silâhını kaptığı gibi Bay Strömli'ye ateş etti. Kurşun yaşlı adamın başının yanından geçti. Diğer silâhlı beyazlar, Bay Strömli'nin işareti üzerine Hoango'ya saldırdılar. İkinci kez ateş eden Hoango uşaklardan birini omzundan vurdu. Bu arada kendisi de yara aldı. Ve sonunda Babekan ile birlikte sımsıkı yakalanıp yere yatırıldı. Elleri ve ayakları bağlandı. Ayrıca odada bulunan masanın ayaklarına da bağlanarak hareketsiz hale getirildiler. Ancak Babekan'ın, haykırışlarına uyanan yirmi kadar Zenci hemen silâhlarına sarıldılar. Bay Strömli, adamlarını pencerelerin kenarına yerleştirdi, dışarıdaki Zencileri evden uzak tutmak için uğraşıyorlardı. Çarpışmada iki Zenci öldü, ama ötekiler Bay Strömli'nin kilitlediği ana kapıyı kırmak için baltalarla saldırıya geçtiler. Durum pek iyi sayılmazdı. İşte tam o sırada Toni kucağında Seppy ile Hoango'nun odasına giriverdi. Bu durumdan hemen faydalanmak isteyen Bay Strömli çocuğu Toni'nin kucağından kaptığı gibi bıçağını çekti ve Hoango'ya dönüp askerlerini durduramazsa oğlunu hemen öldüreceğini söyledi. Parmakları yediği darbeyle kesilen Hoango, kan kaybediyordu ve çok halsizleşmişti. Direnecek durumda değildi artık, çaresizdi. Bay Strömli'nin isteğine boyun eğdi. Strömli, onu bağlarından çözerek pencerenin kenarına kadar sürükledi. Elindeki mendili dışarı sarkıtıp sallamasını istedi. Hoango pencereden aşağıdaki askerlerine seslendi: "Çatışmayı kesin! Silâhlarınızı derhal bırakın ve ahırlara çekilin... benim yaşamım söz konusu. Dediğimi yapın!" Hoango'nun buyruğuyla ortalık biraz yatıştı. Strömli'nin isteği üzerine evde bulunan Zencilerden biri dışarı gönderilip Hoango'nun buyruğu bir kez daha askerlere duyuruldu. Önderlerinin bu hiç beklenmedik davranışına çok şaşıran Zenci askerler homurdanmaya başladılar, ancak ona karşı gelemeyeceklerinden avluyu sessizce boşaltıp geri çekilmeye başladılar, Bay Strömli, Seppy'nin ellerini Hoango'nun gözleri önünde bağlattı ve sonra dö-

nüp, tek amacının tutsak edilen yeğenini kurtarmak ve buradan çekip gitmek olduğunu söyledi. Port au Prince'e ulaşıncaya kadar da kendilerine zarar verilmemesini istiyordu. Bunu sağlamak için bu baskını yapmak zorunda kalmıştı. Hoango ve Babekan yaşamak istiyorlarsa, bu isteği yerine getirmek zorundaydılar. Toni, annesine yaklaşıp ona veda etmek istediğinde, yaşlı kadın onu nefretle itti ve yüzüne karşı onun bir hain, aşağılık bir kaltak olduğunu haykırdı. Bu kadarıyla da yetinmeyip lânetler yağdırdı, beddualar etti. Sabrı taşan Toni birden öfkeyle bağırdı: "Ben size ihanet falan etmedim... çünkü ben zaten bir beyazım! Babam Avrupalı benim. Sizden değilim ki! Üstelik öldürmek istediğiniz genç adamla nişanlandım ben... Siz beyazlarla savaşıyorsunuz. Bu durumda ondan yana çıkmam doğal değil mi?" Bay Strömli daha fazla oyalanmamak için Hoango'yu tekrar masaya bağlattı. Omzundan yaralı ve baygınyatan uşağı da ikinci adamının sırtına yükletti. Hoango'ya son kez bakıp oğullarını yanlarında götürdüklerini, birkaç gün sonra Saint Lüze'de ilk Fransız birliğine teslim edeceğini söyleyerek Zenciye söz verdi. Bay Strömli, karmakarışık duygular içinde gözyaşlarına boğulan Toni'yi elinden tuttuğu gibi, Babekan'ın nefret dolu küfürlerine aldırmadan dışarı çıkardı.

Bu arada Adalbert ve Gottfried, asilerin geri çekilmesinden yararlanıp tutsak kuzenlerinin yanına çıkmış, onu kurtarmakla meşguldüler. Kapıda bekleyen iki Zenci nöbetçinin birini öldürmüşler, ötekini de ağır yaralamışlardı. Kardeşlerden büyüğü kalçasından hafifçe yaralanmıştı, ama ne önemi vardı ki! Sevgili kuzenlerinin uğruna her şeyi yaparlardı. Gustav'ın iplerini çözmüşler onu sevgiyle kucakladıktan sonra, silâhlarını geri verip bir an önce toparlanmasını ve amcalarının yardımına gitmeleri gerektiğini anlatıyorlardı. Ne var ki, Gustav oldukça garip davranıyordu. Oysa bir an önce bu odadan çıkmaları gerekiyordu. Genç subay serbest kalınca hemen silâhına davranma-

mıştı. Elini alnına götürüp bir an öylece kaldı. Sanki bir yeri ağrıyor gibiydi. Çok acı çektiği her halinden belliydi. Ama görünürde bir yara izi yoktu. Genç kuzeni onu kucaklayıp teselli etmek istedi. Ancak Gustav daha da kötüleşiyordu. Bayılacak gibiydi. Adalbert bir bardak su getirmek için yerinden fırladığı sırada, Bay Strömli ve kucağında Seppy ile Toni odanın kapısında belirdiler. Toni'yi görür görmez Gustav'ın rengi değişti; ayağa kalkmak isterken sendeledi. Sonra hiç beklenmedik bir şey yaptı. Elinde tuttuğu silâhı Toni'ye çevirdi ve gözünü kırpmadan ateş etti. Kurşun kızın kalbine saplandı. Toni acıyla inleyerek yere yuvarlanırken kucağında tuttuğu Seppy'i Bay Strömli'ye uzattı. Gustav ise çıldırmış gibiydi, silâhını elinden atarak bu kez de yere yuvarlanan Toni'yi tekmelemeye başladı. Bir yandan da küfrediyordu. Sonra durdu ve kendini yatağın üzerine attı. Bay Strömli ve oğulları aynı anda Gustav'a saldırıp onu tartaklamaya başladılar. "Ne yaptın... seni canavar ruhlu cani!" İki genç Toni'nin üzerine kapanırken, bir yandan da odanın bir kenarında duran yaşlı uşağı çağırdılar. Yaşlı uşak bu gibi durumlarda ne yapılması gerektiğini biliyordu. Ancak Toni eliyle yarasını bastırarak yardım etmelerine engel oldu. Ölmek istediği belliydi. "Söyleyin ona... diye fısıldadı, "söyleyin... benim... "Ne söyleyelim?" diye haykırdı Bay Strömli, ama Toni'nin gücü giderek azalıyordu. Konuşamıyor, ölümün kucağına doğru yavaşça kayıyordu. Adalbert ile Gottfried, kuzenleri Gustav'ın üzerine yürüdüler. Toni'nin onu ne çok sevdiğini, aileyi kurtarmak için neler yaptığını yüzüne haykırdılar. Zavallı kız, her şeyini bırakıp onunla birlikte Port au Prince'e gelecekti. Gustav yaptığı büyük yanlışlığı hâlâ anlayamamıştı. Kollarından tutup sarstılar onu. Saçlarını çekiştirdiler. Kulağının dibinde gerçeği haykırdılar. Sağır mıydı? Ne olmuştu bu adama böyle? Sanki bir yabancı duruyordu karşılarında. Neden sonra birden yerinden doğruldu Gustav. Kanlar içinde yatan Toni'ye baktı. İçindeki

hırs ve öfke yerini şaşkınlığa bırakmıştı şimdi. Bay Strömli ise, gözyaşlarını tutamıyordu artık. Yeğenine dönüp haykırdı: "Neden? Neden yaptın bunu... seni sefil yaratık. Seni deli gibi seven bu kıza nasıl kıydın?.. Gustav tamamen kendine gelmişti. Alnında biriken terleri sildi. Gözünü Toni'den ayıramıyordu bir türlü. Sonra neden böyle davrandığını açıkladı. Kızın gece odasına girip kendisini bağladığını ve Hoango'ya teslim ettiğini haykırdı. "Ah... diye inledi Toni son nefesini vermeden önce. Ellerini ona doğru uzattı, "Sevgilim... bağladım seni... evet! Çünkü... sözünü tamamlayamadı. Bay Strömli'nin kucağına yığıldı. "Neden? Neden bağladın beni... söyle?" diye mırıldandı Gustav ve Toni'nin yanına diz çöktü hemen. Toni artık ağzını açamıyordu. Boğazından hırıltılar yükselmeye başlamıştı. Bay Strömli ölmekte olan kızın yerine yanıt verdi. "Hoango'nun aniden geri dönmesi üzerine seni kurtarmanın başka yolu yoktu o anda. Seni bağlayarak Hoango'yu yatıştırmak ve zaman kazanmak istemişti. Sonra hemen gelip bizi buldu ve seni kurtarmamız için yardım istedi. Tek amacı, kendi canını bile hiçe sayarak seni o odadan sağ çıkarmaktı... anladın mı şimdi?" "Aman Tanrım... diye feryat etti Gustav. Elleriyle yüzünü örttü. Dünyası yıkılmıştı o anda. "Doğru mu? Bu doğru mu?.. Gerçek bu mu?" diye kekeledi. Deli gibi sarıldı Toni'nin acıyla kıvranan bedenine. Kucakladı onu. Sanki ölmesine engel olabilecekmiş gibi. Toni henüz son nefesini vermemişti. Gustav'ın kendisine sarıldığını duyumsadı... "Ah, sevgilim! Neden... neden güvenmedin bana?.. Son sözleri bunlar oldu ve gözleri kapandı. Gustav saçını başını yolmaya başladı. Çıldırmıştı. "Haklısın... haklısın bir tanem. Sana güvenmeliydim... çünkü Tanrı huzurunda birbirimizin olmuştuk... Bay Strömli kızın üzerini örttü. Yanında duran ve kızı kurtarmak için elinden geleni yapmış olan yaşlı uşağını teselli etmeye çalıştı. Toni'nin göğsüne saplanan kurşunu çıkarmak olanaksızdı, çünkü kalbini delip geçmişti. Gustav bu

arada pencereye yaklaştı. Bay Strömli ve oğulları Toni'nin cesedini ne yapacaklarını düşünürken, Gustav birden tabancasını doğrulttu ve tetiği çekti. Kurşun beynini delip geçti. Odadakiler donup kaldılar. Bu kez Gustav'a koştular. Ama çok geçti artık. Kafatası parçalanmış, dağılan beyin parçaları duvarlara sıçramıştı. Gustav, kurşunu ağzına sıkmıştı! Bu ikinci şoktan ilk kurtulan Bay Strömli oldu. Ortalık ağarmıştı. Asi Zenciler avluda yeniden toplanmaya başlamışlardı. Artık yapılacak tek şey, bir an önce buradan kaçmaktı. İki talihsiz gencin cesedini bir örtüye sardılar ve bağladılar. Yanlarında götüreceklerdi onları. Orada bırakamazlardı. Ölü olsalar bile! Zencilerin ellerine asla geçmemeliydiler. Bay Strömli, Seppy'i tekrar kucağına aldı; güçlü iki uşağın yardımıyla arka avluya çıktılar. Ana kapıya doğru yürümeye başladılar. Silâhları yanlarındaydı ve ateş etmeye hazırdılar. Hoango'nun yaraladığı uşak da en arkadan bir sopaya dayanarak geliyordu. Adalbert ve Gottfried silâhlarını Zencilere doğrultmuş durumda, küçük grubun yanında yürüyorlardı. Çevrede toplanmaya başlayan Zenciler onların gidişine engel olmaya cesaret edemediler. Hoango iplerinden kurtulmuş ve merdivenin başında ayakta duruyor, beyazların çiftliği terk edişlerini izliyordu. Adamlarına kesin buyruk vermişti. Kimse yerinden kıpırdamıyordu. Bay Strömli, son anda arkasına döndü ve Hoango'ya seslendi: "Sainte Lüze'de... Hoango da durduğu yerden yanıtladı: "Evet, Sainte Lüze'de..." Küçük grup sonunda çiftlikten ayrıldı. Anayola çıktılar ve önceden saklandıkları ormana geldiler. Kadınlar ve çocuklar heyecan içinde onların dönüşünü bekliyordu. Port au Prince'e hareket etmeden önce, iki genci dualar ederek ormanın içine gömdüler. Bay Strömli ve ailesi beş gün sonra sağ salim Sainte Lüze'ye ulaştı. Hoango'nun oğulları burada serbest bırakıldı. Daha sonra Port au Prince'e geldiler. Kentte beyazlara karşı isyan hâlâ devam ediyordu. Son anda bir İngiliz gemisine binmeyi başardılar. Avrupa'ya doğ-

ru yola çıktılar. Artık vatanlarına dönüyorlardı. Kâbus bitmişti! İsviçre'ye ulaştılar en sonunda. Bay Strömli, elinde kalan son servetini Rigi bölgesinde bir araziye yatırdı. 1807 yılında, evinin bahçesine, yeğeni Gustav ile onun talihsiz biricik nişanlısı Toni adına bir anıt diktirdi.

LOCARNO DİLENCİSİ

Kuzey İtalya'da Alplerin eteklerindeki Locarno'da St. Gotthard yönünden gelirken görülebilen, bir zamanlar yüksek tavanlı, geniş odaları olan, bir Marki'ye ait eski bir sarayın kalıntıları vardı. Yıllar önce, evin hanımı, kapının önünde dilenirken gördüğü yaşlı ve hasta kadını, bu odalardan birindeki bir saman yatağa yatırmıştı. Avdan dönen Marki, rastlantı sonucu bu odaya girmiş, av çantasını bir yere yerleştirmek istemiş, köşede samanların üzerine kıvrılmış yatan yaşlı kadını fark ederek onu zorla yerinden kaldırmış, sobanın arkasına geçmesini istemişti. Hasta kadın doğrulmaya çalışırken, bastonuna dayanmak isteyince sendelemiş ve sırt kemiği fena halde zedelenmişti; acıyla inleyerek odanın öbür ucuna sürünen kadın sobanın arkasına yığılırken son nefesini vermişti.

Aradan yıllar geçti; savaş ve onun getirdiği ekonomik zorluklar sonucu, maddi sıkıntıya düşen Marki'nin evine Floransalı bir soylu geldi; sarayın bulunduğu yerin güzelliği kendisini etkilediği için satın almak istediğini söyledi. Gerçekten de çok sıkıntıda olan Marki, karısına, konuğu özenle döşenmiş o eski odaya yerleştirmesini bildirdi. Ama, geceyarısı konuk, dehşet ve korku içinde sapsarı bir yüzle aşağıya inerek yukarıdaki odada garip şeylerin döndüğünü, gözle görülmeyen bir varlığın sanki saman yığınından kalkarmış gibi bir ses çıkararak doğrulduğunu, odada yürüdüğünü, ayak seslerinin odanın öteki ucundaki sobanın arkasında bir yerde kesildiğini, ardından da bir inleme duyulduğunu söyleyince, karıkoca birden ürperdi.

Marki hafifçe tedirgin oldu, belli belirsiz bir gülümsemeyle, konukla birlikte yukarıya çıkacağını ve kendisini

rahatlatmak için geceyi onunla aynı odada geçireceğini söyledi. Ancak yabancı, Marki'nin yatak odasındaki koltukta gecelemek istediğini belirterek odaya bir daha çıkmadı. Gün ağarır ağarmaz yattığı yerden fırlayarak hemen atını hazırlattı ve ardına bakmadan saraydan uzaklaştı.

Ortalığı karıştıran bu beklenmedik olay, Marki'nin sarayını satın almak isteyen başka alıcıları da korkutmaya yetti. Olayın duyulması önlenememişti. Uşaklar korku içinde olayı çevreye yaymıştı. Marki'ye gelince, yukarıdaki odada olup bitenleri kendi gözleriyle görmeye karar verdi, ertesi gün hava kararır kararmaz yatağını o odada hazırlattı. Gözünü kırpmadan beklemeye başladı. Tam geceyarısı, hayaletlerin o beklenen saati gelince, sözü edilen o garip sesi gerçekten duydu; gözle görülmeyen bir varlık, üzerinde yattığı samanları çatırdatarak doğruldu, odayı boydan boya geçerek sobanın arkasına kadar süründü ve iniltiyle oraya yığıldı.

Ertesi sabah aşağıya inen Marki'ye karısı gecenin nasıl geçtiğini sordu; adam ürkek ve kaygılı gözlerle baktı ona. Bulundukları odanın kapısını kilitledi, karısına dönerek söylentinin gerçek olduğunu bildirdi. Markiz hayatında ilk kez büyük bir korkuyla titredi. Ancak, hemen kendini toparladı ve kocasına, o odada bir gece geçirip bu anlaşılmaz olaya kendisinin de tanık olmak istediğini söyledi. Çok güvendikleri bir uşağı da yanlarına aldılar. Gördüklerini doğrulayacak bir tanığa gerek vardı. Beklenen saat geldiğinde o sesi yine duydular. Sabahı zor eden Markiz, sarayı kaça olursa olsun elden çıkarmaya karar verdi. Ancak olaya tanık olan uşağın ve öteki uşakların dilinde dolaşan korkunç söylentiyi önlemek amacıyla o odada olanların yalnızca bir rastlantı olduğunu ve araştırılması gerektiğini sakin bir tavırla açıklamaya çalıştı. Üçüncü günün akşamı karıkoca, belki bir açıklama bulacaklarını umarak son bir kez o garip sesi duymak için odaya çıktılar. Yürekleri

heyecanla çarparak odaya girdiklerinde, evin köpeğini yere yatmış durumda içeride buldular. Köpeğin zincirini bir gün önce çıkarmışlardı. Bu olay daha da gariplerine gitti. Odada kendilerinden başka bir üçüncü canlının da bulunması sanki rahatlatmıştı karıkocayı. Marki ve karısı yatağın üzerinde iki lâmbanın ışığında öylece oturup beklemeye başladılar. Markiz giyinik, Marki dolaptan çıkarıp yanına aldığı silâhını hazırlamış, görünmeyen düşmanı bekliyorlardı. Saat on bire doğru yataklarına oturmuş, fısıltıyla konuşarak içlerinde belli belirsiz kabaran korkuyu yenmeye çalışıyorlardı. Köpek, başını ayaklarının arasına almış, bir top gibi odanın ortasında uyuyordu. Tam geceyarısı, o tüyler ürpertici sesi duydular. Gözle görülmeyen biri sanki bastona dayanıyormuş gibi doğruldu; samanların çatırtısı duyuldu; ilk ayak sesinin 'tap... tap'ını işiten köpek birden yerinden fırladı. Kulaklarını dikti, hırıldamaya başladı; arada kesik kesik havlıyordu. Hayvan, gözlerini bir noktaya dikmiş öylece bakıyordu. Sırt tüyleri birden dikildi. Sanki üzerine doğru bir şey geliyormuş gibiydi. Yavaşça gerilemeye başladı, köşede duran sobaya doğru... Köpeğin bu hali Markiz'in aklını başından almaya yetmişti; saçları diken diken oldu korkudan. Çılgın gibi kendini odadan dışarı attı. Marki silâhına sarılarak haykırmaya başladı: "Kim... kim var orada?.. Çıt yok! Bıçağını çıkararak dört bir yana, görebildiği her yöne savurmaya başladı. Aklını oynatmıştı sanki. Bu arada saraydan kaçmaya hazırlanan Markiz eşyalarını toplamaya fırsat bulamadı; her yeri birden alevlerin sarmış olduğunu gördü. Odada yalnız kalan ve çıldıran Marki, son anda bir mum almış ve her yanı ateşe vermişti. Markiz kocasını kurtarmak için boşuna çabaladı. Gönderdiği uşaklar, zavallı Marki'yi feci bir şekilde can vermiş durumda buldular. Bugün hâlâ, odanın o köşesinde, Locarno'lu hasta dilenci kadını zorla yerinden kaldırdığı o köşede, Marki'nin iskeletinden arta kalan kemikler görülmektedir.

YETİM

Romalı zengin tüccar *Antonio Piachi,* işi gereği sık sık yolculuk yapardı. Genç karısı *Elvire*'yi genellikle akrabalarının yanına bırakırdı. İlk karısından olan on bir yaşındaki oğlu *Paolo* ile yaptığı bir iş gezisinde yolu Ragusa'ya düştü. Kentte bulaşıcı hastalık salgını vardı. İnsanlar korku ve kaygı içindeydiler. Daha yoldayken salgın haberini alan Piachi, kente girmeyip yakınlarda bir yerde konakladı. Kentteki salgına ilişkin ayrıntılı bilgi almak istiyordu; durumun çok kötü olduğunu, hastalığın günden güne yayıldığını ve kent surlarının kapatıldığını öğrendi. Oğlu için kaygılanan Piachi, ticari çıkarından vazgeçerek ayrıldı.

Yola koyulduktan bir süre sonra, arabasının yanında yürüyen, kollarını yalvarır gibi uzatan bir çocuk fark etti. Piachi, arabayı durdurttu. Çocuğa ne istediğini sorunca şu yanıtı aldı: Hastalığa yakalanmıştı, onu zorla hastaneye götürmek istiyorlardı ve peşindeydiler. Daha önce hastaneye götürülen anne ve babası çoktan ölmüştü. Tanrı rızası için kendisini de birlikte götürmesini istiyordu Piachi'den. Küçük oğlan bir yandan ağlarken, bir yandan da tüccarın ellerine sarılmış öpücüklere boğuyordu. Piachi, irkilerek çocuğu önce itmek istedi; ama tam o anda çocuk sapsarı kesilerek yere yuvarlandı. Piachi'nin yüreği acıma duygusuyla sızladı: Oğluyla birlikte arabadan indi, çocuğu kaldırıp arabaya yerleştirdiler ve yeniden yola koyuldular. Bu acımanın neye mal olacağını asla bilemezlerdi.

İlk uğrak yerinde, Piachi halkın arasına karışarak yolda bulduğu bu yetim konusunda kendisine yardımcı olmalarını istedi. Aslında çocuğu burada bırakmak istiyordu.

Hasta çocuğun kaçtığını öğrenen nöbetçiler, çevrede sıkı bir arama yapmış ve sonunda bu Nicolo adlı yetimi tüccarla birlikte ele geçirmişlerdi. Sonra üçünü de Ragusa'ya geri gönderdiler. Piachi'nin tüm yakınmalarına karşın, bir görevlinin denetiminde hastaneye götürüldüler. Hastanede kaldıkları süre içinde Piachi sağlığını korudu. Nicolo hastalığın pençesinden kurtularak iyileşti; ama on bir yaşındaki oğlu Paolo bu arada hastalığa yakalanarak üç gün içinde öldü.

Oğlunu toprağa verdikten sonra, polisin izniyle sur kapısı açılarak Piachi kentten çıkarıldı. Yüreği sızlayarak arabasına bindi; yanında boş kalan yere baktı, gözyaşlarını silmek için mendilini çıkardı. Tam o sırada Nicolo, şapkası elinde arabaya yaklaştı ve ona iyi yolculuklar diledi. Piachi, çocuğa doğru eğildi, hıçkırarak kendisiyle birlikte gelmek isteyip istemediğini sordu. Sorunun anlamını kavrayan çocuk hemen: "Evet! Seve seve!" dedi. Kentin surlarına kadar kendisine eşlik eden hastane yetkilisine, çocuğu yanına alıp alamayacağını soran Piachi'ye yetkili gülerek şu yanıtı verdi: "O artık sadece Tanrının bir kulu, hiç kimse onu arayıp soramaz... Bu sözler üzerine Nicolo'yu yanına oturttu ve Roma'ya doğru yola koyuldu.

Nicolo'yu ilk kez iyiden iyiye inceleyen tüccar, onun dikkati çeken bir güzelliği olduğunu fark etti. Siyah uzun saçları ve zekâ fışkıran bir yüzü vardı. Yol boyunca sorular yöneltti ona; ama Nicolo hep kısa yanıtlar veriyordu. İçine kapanık ve suskundu. Düşünceli ve dalgın bakışlarını arabanın içinde dolaştırıyordu. Zaman zaman cebinden çıkardığı fıstıkları sessizce yiyordu. Piachi ise hâlâ ölen oğlunu düşünüp gözyaşı döküyordu.

Roma'ya varınca, genç karısı Elvire'ye olanları kısaca anlatan Piachi, yanında getirdiği oğlanı onunla tanıştırdı. Üvey oğlunu çok seven kadın onun ölüm haberi üzerine hıçkırıklara boğuldu. Ancak ürkek ve yabancı duran küçük Nicolo'yu görünce onu da bağrına bastı. Nicolo'yu,

ölen Paolo'nun yerine koymuştu bile. Hemen Nicolo için oda hazırladı; ona giysiler aldı. Piachi de küçük Nicolo'yu okula gönderdi. Okuma yazma ve hesap yapmayı öğrenen oğlanı giderek daha da benimseyen Piachi, sonunda onu nüfusuna geçirtti. Elvire yaşlı kocasından çocuk sahibi olamayacağını düşünerek, onun bu kararını destekledi. İleride Nicolo'nun kendisine daha çok yardımcı olacağını düşünen Piachi, işlerini olduğu gibi ona devretmeyi tasarlıyordu. Hatta, gerektiğinde, pek hoşnut kalmadığı yazıcısını da işinden çıkaracaktı. Sonuçta, Nicolo, Piachi'nin vârisi olarak onun bütün mirasına sahip olacaktı. Piachi, yobazlığa savaş açmış bir adamdı. Ne var ki, Nicolo kilise çevresiyle çok yakın bir ilişki içine girmişti. Daha on beş yaşındayken, piskoposun metresi sayılan *Xaviera Tartini* adında bir kadının çekiciliğine kapılarak onun genç âşığı olmuştu. Piachi, bu durumdan hiç hoşnut değildi. Nicolo'yu defalarca uyarmış, bu ilişkiyi kesmesini istemişti. Ancak bir sonuç alamamıştı. Genç çocuk gizli gizli kadını görmeyi sürdürüyordu. Aradan yıllar geçti ve Nicolo yirmi yaşına geldi. Nicolo, Elvire'nin Roma'da özel olarak yetiştirilmiş güzel ve sevimli yeğeni Costanza Parquet ile evlenmeye karar verdi. Bu duruma herkes çok sevindi. Nicolo'nun uygunsuz hayatı bir düzene girecekti. İki aile el birliğiyle, gençler için uygun ve oldukça geniş bir ev hazırladı. Altmış yaşına basan Piachi tasarısını uygulamaya başladı. Küçük bir sermayenin dışında tüm servetini Nicolo'ya bırakarak, yaşamdan fazla bir şey beklemeyen sadık karısı ile sakin bir köşeye çekildi.

Elvire çok duyarlı bir kadındı. Küçüklüğünde başından geçen bir olay onu yaşamı boyunca etkilemişti. Babası Philippo Parquet, Cenovalı bir kumaş tüccarıydı ve çok büyük bir evi vardı. Ev deniz kıyısındaydı ve bir bölümü işyeri olarak da kullanılıyordu. Hazırlanan kumaşlar evin arkasındaki sırıklarda kurumaya bırakılıyordu. Bir gece aniden yangın çıktı. Henüz on üç yaşında olan Elvire alevler

içinde kalmış ve çok korkmuştu. Merdivenlerden atlayarak, kumaşların asılı bulunduğu yere gelen küçük kız nasıl kurtulacağını bilemez bir durumda çaresizlik içinde çırpınıyordu. Alevler, bulunduğu yere kadar gelmişti. Evin alt yanında karanlık dalgalı sular uzanıyordu. Ateşte yanarak ölmektense dalgaların içinde boğulmayı yeğleyen küçük Elvire, atlamaya hazırlandığı sırada, birden ortaya bir genç adam çıkmış, paltosunu üzerine atıp alevlerden koruyarak kızı kucakladığı gibi sulara atlamıştı. Aşağıda, liman çevresinde bulunan gondolcular tarafından sulara gömülmeden kurtarılmışlardı. Çevredekiler sağ salim kıyıya çıkarılan gençleri sevinç çığlıklarıyla karşıladılar. Ne var ki, Elvire'yi kurtaran genç, eve girerken çarptığı bir kalas yüzünden başından ağır bir şekilde yaralanmıştı. Gondolcular onu kıyıya çıkardıklarında genç adam çoktan kendinden geçmiş bir haldeydi. Gencin babası bir marki idi; onu babasının evine taşıdılar. Sonra İtalya'nın dört bir yanından doktorlar çağrıldı. Talihsiz gencin beynine saplanan kemikleri almak için bir dizi ameliyat yaptılar. Tüm tıbbi uğraşlar nedense sonuçsuz kaldı. Elvire bir an olsun gencin başucundan ayrılmadı. Üç yıl boyunca hasta olarak yatan genç adam bir gün Elvire'nin elini sıkıca tuttuktan sonra son nefesini verdi.

Ölen gencin babası ile iş ilişkisi olan Piachi, Elvire'yi üç yıl süresince eve her gelişinde görmüştü. Genç kurtarıcısının ölümünden iki yıl sonra Elvire, Piachi ile evlendi. Piachi, ona acısını anımsatmamak için gencin adını bile ağzına almaktan çekiniyordu. Elvire kendisi için acı çeken ve sonunda yaşamını yitiren genç Marki'yi anımsadıkça, nerede olursa olsun, kendinden geçip bayılıyordu. Onu avutmak olanaksızdı. Sessizce bir köşeye çekilip saatlerce ağladıktan sonra ancak kendine gelebiliyordu. Kadının bu derin ruh çöküntüsünün nedenini Piachi'den başka hiç kimse bilmiyordu. Elvire yaşadığı sürece başından geçen bu olayı kimselere anlatmadı. Herkes onun bir sinir hasta-

sı olduğunu ve bu krizlerin geçirdiği ateşli bir hastalıktan kaldığını sanıyordu.

Babasının tüm uyarılarına karşın Xaviera Tartini ile ilişkisini kesmemiş olan Nicolo, birinde, karısından gizli bu kadınla karnavala katıldı. Arkadaşlarında kalacağını söyleyerek genç karısını kandırmıştı. Cenovalı bir şövalye kılığında ve yüzü maskeli olarak geceyarısı eve döndü. Herkes uyuyordu. Ortalık sakindi. Piachi kendini biraz rahatsız hissetmişti. Evde yeterince hizmetçi yoktu. Karısı Elvire, ona ilaç getirmek için odadan çıktı. İlaçların durduğu dolabın kapağını henüz açmıştı ki, kapıda Nicolo göründü. Koridordan yansıyan ışıkta şövalye giysisi açıkça görülüyordu. Elvire'yi fark etmeden umursamaz adımlarla odasına doğru yürüdü. Ama nedense kapısının kilitli olduğunu gördü. Aynı anda da arkasından gelen gürültüyle irkildi ve hızla döndü. Elvire, elindeki bardak ve şişeyle sanki cin çarpmış gibi sarsılarak yere yığılmıştı. Ne olduğunu anlamayan Nicolo korku içinde yerde yatan kadına doğru atıldı. Sonra birden olduğu yerde kaldı. Elvire'nin düşerken çıkardığı ses mutlaka babasını da uyandırmıştı. Ona ne diyecekti şimdi? Hızla kadına yaklaştı ve onun hep yanında taşıdığı anahtarlıktan kendi odasına ait olanı çekip aldı. Sonra anahtarlığı baygın yatan üvey annesinin yanına bıraktı. Kendi odasına koştu, kapıyı açıp içeri daldı. Piachi hasta olmasına karşın duyduğu gürültünün nedenini sanki sezmiş gibi yataktan fırlamıştı. Bir hizmetçiyi de yanına alarak salona girdi ve yerde yatan baygın Elvire'yi kucakladığı gibi kaldırdı. Nicolo da tam o anda kapısını açarak gayet sakin ve rahat bir tavırla ne olduğunu sordu. Elvire henüz kendine gelmemişti; taş kesilmişti sanki. Olanı biteni kimse anlayamadı tabii ki; gerçeği Elvire'den başka hiç kimse bilemezdi. Bu olay bir sır olarak kaldı. Daha sonra yavaş yavaş kendine gelen kadını yatağına taşıdılar. Zavallı Elvire'nin her yanı zangır zangır titriyordu hâlâ. Günlerce ateşler içinde kıvranan Elvire, bünyesinin bu krizle-

re alışık olması nedeniyle sonunda tekrar normale döndü. Ama her seferinde, garip bir eziklik ve burukluğun izlerini bir süre taşıyordu.

Aradan bir yıl geçti. Nicolo'nun karısı Costanza doğum yaptıktan sonra bebekle birlikte ancak bir hafta daha yaşadı ve sonra her ikisi de öldü. Çok iyi yetiştirilmiş bu zarif kadının bir anda yok oluvermesi aileyi derin bir acıya boğdu. Nicolo ise, zaten kadınlara ve eğlenceye düşkündü! Bu beklenmedik olayı fırsat bilerek acısını unutmak bahanesiyle günlerce evden uzak kaldı. Günlerini eskiden yaptığı gibi Karmeliter papazlarının yanında geçirdi. Onun Costanza'yı pek sevmediğini herkes biliyordu. Talihsiz kadın henüz toprağa verilmemişti. Cenaze töreni için evde bekletiliyordu. Elvire rastlantı sonucu odasına girdiğinde, Nicolo'nun yanında bir kız gördü. Bu kız Nicolo'nun sevgilisi Xaviera Tartini'nin oda hizmetçisiydi. Elvire gözlerine inanamadı, başını eğerek hiç konuşmadan dışarı çıktı. Ne Piachi'ye, ne de bir başkasına bu olaydan söz etti. Nicolo'yu çok sevmiş olan Costanza'nın cenazesinde Elvire dizleri üzerine çökerek içli içli ağlamakla yetindi. Ancak Piachi, Nicolo'nun sadakatsizliğini başka bir yoldan öğrenmişti. Ve ona bir ders vermenin gerektiğini düşünüyordu. Hizmetçi kızın eve geldiği gün, Piachi kentten eve erken dönmüş ve kıza kapıda rastlamıştı. Bu kızın ne amaçla burada bulunduğunu hemen anlayan yaşlı adam, kızı kandırarak, biraz da zorlayarak ağzından laf almış ve Nicolo'ya getirdiği mektubu elinden alıvermişti. Hemen odasına çıkarak mektubu bir çırpıda okudu. Tahmin ettiği gibi Nicolo, hâlâ Xaviera adlı o kadının peşindeydi. Onunla mutlaka buluşmak istiyordu. Hizmetçiyi arada haberci olarak kullanarak buluşmalarını gizlice tasarlıyordu. Piachi hiç düşünmeden yazısını değiştirerek Xaviera'nın ağzından bir yanıt yazdı: Geceyarısından önce Magdelene Kilisesine gelmesini bildirdi. Mektubu mühürledi ve hemen Nicolo'ya gönderdi. Piachi'nin hazırladığı tuzak başarılı oldu.

oldu. Beklediği haberi alan genç adam paltosunu giydiği gibi evden fırladı. Karısı Costanza'nın henüz evde tabutta yattığını çoktan unutmuştu. Piachi, içini kaplayan tiksintiyi belli etmemeye çalışarak oyununun ikinci bölümünü uygulamaya geçti. Ertesi gün yapılacak cenaze törenini beklemeden derhal uşaklarına Costanza'nın tabutunu taşımalarını buyurdu. Kendisi ve Elvire de uşakların ardından kiliseye gittiler. Öte yandan paltosu sırtında kilisenin avlusunda bekleyen Nicolo, büyük cenaze alayını uzaktan görür görmez şaşkına döndü. Alayı en arkadan izleyen yaşlı babasına dönerek: "Bu da ne demek oluyor? Kimi taşıyorsunuz?.." diye sordu. Piachi, dua kitabını elinden bırakmadan başını daha da öne eğerek yanıtladı: "Xaviera Tartini. Sonra, sanki Nicolo orada değilmiş gibi, tabut son bir kez daha kutsanarak mezara indirildi.

Bu olay Nicolo için büyük bir utançtı: Elvire'nin bu işi planladığını düşünerek müthiş bir kin duydu. Herkesin önünde rezil olmuştu. Piachi, uzun süre Nicolo ile konuşmadı. Costanza'dan kalan mirası alabilmesi için Piachi'nin izni gerektiğinden bir akşam babasının ellerine sarılarak ondan af diledi. Pişman olduğunu söyledi. Xaviera'yı bir daha görmeyeceğine yemin etti. Aslında bu yeminine sadık kalmayı da hiç düşünmüyordu. O anda rol yapması gerekiyordu. Hatta tam tersine kadınla arasına giren bu engel onu daha da kamçılıyor, dayanılmaz bir istekle yanıp tutuşmasına neden oluyordu. Gariptir ki, bir yandan da üvey annesini ilk kez bir kadın olarak çok çekici ve güzel bulmaya başlamıştı. Hele o akşam, odasına girdiğinde yüzünde beliren hüzün Elvire'yi daha da çekici kılmıştı Nicolo'nun gözünde. Elvire'yi ele geçirmeye karar verdi. Hem yaşlı babasından, hem de üvey annesinden öç almak istiyordu. Kafasında birtakım tasarılar belirmeye başladı.

Piachi'nin evde olmadığı bir gün, Elvire'nin odasının önünden geçti ve içerisini dinledi. Odadan sesler geliyordu. Olduğu yerde kaldı; sonra merak ve heyecan içinde

anahtar deliğinden içeri baktı. Aman Tanrım! Neler görüyordu! Elvire kendinden geçmiş bir halde yatakta yatıyordu ve görünmeyen birine doğru tutkuyla fısıldıyordu: "Colino... sevgilim!" Nicolo kalbi çarparak koridordaki pencereye yaslandı. Buradan gizlice kapıyı gözlemeye koyuldu. Biraz sonra kapı açıldı ve Elvire tekbaşına odadan çıktı. Gayet sakin ve eskisi gibi yine hüzünlüydü. Bir an durup Nicolo'yu dalgın bakışlarla uzaktan süzdü. Sonra merdivenlerden inmeye başladı. Kolunun altında her zamanki gibi işlemesini taşıyordu. Kadının bu hali Nicolo'nun merakını artırdığı gibi biraz da sinirlendirmişti. Hemen saklandığı yerden çıkarak anahtarlığa koştu ve üvey annesinin oda anahtarını aldı. Kimseye görünmeden kapıyı açıp içeri girdi. Ama şaşkınlık içinde öylece kalakaldı. Çünkü oda boştu. Her tarafı iyice aradı. Ama odada hiç kimse yoktu. Sadece bir duvar girintisi içinde kırmızı ipek bir perdenin arkasında saklı duran insan boyunda bir portre vardı. Genç ve şövalye giysili bir adamın portresiydi bu ve özel bir şekilde aydınlatılmıştı. Nicolo, gördüğü karşısında irkildi. Nedenini bilemiyordu, ama karşısında duran ve ona iri, donuk gözlerle bakan bu adam onu rahatsız etmişti. Kimdi bu adam? Ne işi vardı Elvire'nin odasında? Neden gizli tutuluyordu? Bir süre sonra kendini toparlayarak odadan çıktı, Elvire'ye yakalanmak istemiyordu.

Ama gördükleri aklını iyice karıştırmıştı. Sürekli olarak resimdeki adamın kim olabileceğini düşünüyordu. Merak bütün benliğini sarmıştı. Elvire'yi önünde öylesine diz çökertebilen bu adam, anlaşılan çok önemli bir insandı. İçi içine sığmıyordu Nicolo'nun. Sonunda dayanamadı; Xaviera Tartini'ye giderek bu garip olayı ona anlattı. Eskiden beri Elvire'yi pek sevmeyen kadın, bu durumu fırsat bilerek ona kötülük yapmayı düşündü. Nicolo'nun da, üvey annesine bir tuzak hazırlamak istediğini sezen kadın, ona bu olayın açıklığa kavuşmasında yardım edeceğine söz verdi. Birlikte araştırma yaparak Elvire'nin yaşamındaki bu

gizi ortaya çıkaracaklardı. Ancak önce, resimdeki adamı görmesi gerekiyordu. Zira Roma'da haturlı kişileri yakınen tanıyordu. Resimdeki adamın kim olabileceğini rahatlıkla ortaya çıkarabilirdi. Bu arada taşrada bir akrabasını ziyarete giden Piachi çifti onlara tasarılarını uygulama olanağı verdi. Xaviera evlilik dışı kızını da yanına alarak Piachi'lerin evine gitti. Evdeki değerli resimleri ve süslemeleri görmek isteyen bir yabancı bayan kimliğinde eve girmeyi başardı. Her yanı dolaştıktan sonra Elvire'nin odasına da girmeyi başardı. Nicolo, portreyi örten perdeyi kaldırınca küçük Klara, kızın adı buydu, şaşkınlık içinde haykırdı: "Aman Tanrım! Senyor Nicolo, bu resimdeki sizsiniz!.. Xaviera resme bakakalmıştı. Gerçekten de Nicolo adama çok benziyordu. Karnavalda giydiği şövalye giysisiyle tıpkı resimdeki adamdı. Nicolo, bu beklenmedik rastlantı sonucu yüzünün kızarmasını engelleyemedi. Şaşkınlığını gizlemeye çalışarak küçük kıza dönüp onu öptü ve "Haklısın tatlım, bana ne kadar da benziyor!" dedi. Xaviera içinde kabaran kıskançlık duygusunu saklamaya gerek görmeyerek aynaya doğru yürüdü; buz gibi bir sesle resimdeki adamın kim olduğunun o kadar önemli olmadığını, ancak ne amaçla odada gizli tutulduğunun daha önemli olduğunu söyledi. Ardından da soğuk bir ifadeyle odadan çıkıp gitti.

Xaviera'nın gitmesiyle Nicolo sanki rahatlamış gibiydi. Elvire'nin resimdeki adama olan tutkusunu anımsadı ve içini sevinç kapladı birden. Belli belirsiz bir gurur duygusu benliğini kapladı. Portredeki adama çok benziyordu çünkü. Bu benzerlikten yararlanacaktı. Elvire'ye yaklaşmak, ondan öç almak için bu rastlantıyı kullanacaktı. Artık yapılacak tek şey kadının dönüşünü beklemekti. Elvire'nin portredeki adamın önünde diz çökerek 'Colino' diye fısıldaması gözünün önüne geldikçe, üvey annesine duyduğu istek daha da güçleniyordu. Ama, adamın adı tuhafına gitmişti. Pek sık kullanılan bir ad değildi.

Elvire birkaç gün sonra geri döndü. Ziyaretine gittiği

kuzeninin evinden genç bir akrabasını da yanında getirmişti. Genç bir kız olan bu konuk, Roma'yı gezip görmek istiyordu. Elvire arabadan inerken kendine yardım eden Nicolo'nun sevecen davranışlarına kaçamak ve anlamsız bakışlarla karşılık verdi. Genç konuk bayanın gelişiyle evin içindeki düzen değişmişti. Elvire, kızın tüm isteklerini yerine getirmeye özenle dikkat ediyordu. Her gün Roma'nın içinde ve dışında geziler yapılıyordu. İşinden ayrılamayan Nicolo ise bu gezilere katılmadığı için gün boyu Elvire'yi göremiyordu. Bu durum canını çok sıkıyordu. Giderek resimdeki adamı daha çok düşünmeye başladı. Elvire'nin ona taparcasına bağlı olması Nicolo'ya acı vermeye başlamıştı. Hele geceleri, Elvire sessizce yemek masasında oturup nakış işlediğinde, Nicolo dayanılmaz bir özlem ve tutkuyla doluyordu. Birkaç gün önce Piachi, Nicolo'nun çok eskiden ders çalışırken kullandığı fildişi harf kutusunun nerede olduğunu sormuştu. Artık kimse kullanmadığına göre komşu çocuklardan birine hediye etmek istiyordu. Hizmetçi eski kutuları aramış, sonunda sadece 'Nicolo' sözcüğünü yazan altı harfi bulabilmişti. Herhalde Nicolo, küçükken kendi adını yazmak için bu harfleri kullanmıştı. Ötekiler ise kaybolup gitmişti. O gece hep birlikte otururken, Nicolo'nun gözüne masanın üzerinde duran harfler takıldı. Eskiden yaptığı gibi adını yazmak istedi. Ama aklı çok karışıktı, derin düşüncelere dalmıştı yine. Harflerin diziliş sırasını farkında olmadan değiştiriverdi. Birden ortaya başka bir ad çıktı: 'Colino!' Bu ad onu çok heyecanlandırdı. Yan tarafta oturan Elvire'ye kaçamak bir bakış yöneltti. İki ayrı adın aynı harflerden oluşması ona pek garip gelmişti. 'Colino.' Harflerin yerini hiç bozmadan masada öylece bıraktı. Elvire'nin, başını masaya çevirip harfleri okumasını istiyordu. Çok geçmeden beklediği oldu. Başını yavaşça çeviren Elvire masa üzerindeki sözcüğü gördü. Biraz miyop olduğu için hemen okuyamadığından öne doğru eğildi. Doğrulduğunda yüzü pembeleş-

ti. Başını çevirdi, gözleri nemlenmişti ve yaşlar akıyordu. Elvire'nin ruhunda esen fırtınayı ona sezdirmeden izleyen Nicolo, kadının duygularını çözmeye çalışıyordu. O harflerin kendi adını da ifade ettiğini Elvire mutlaka görmüş olmalıydı. Elvire, daldığı sessizlikten sıyrılarak harfleri üst üste sıraladı ve sonra ayağa kalktı. Elindeki işi bir kenara bırakarak yatak odasına yöneldi. Nicolo da peşinden gitmek için fırlamıştı ki, Piachi içeri girdi; Elvire'yi göremeyince hizmetçiye nerede olduğunu sordu. Kendini pek iyi hissetmediği için odasına gittiğini öğrendi. Piachi pek etkilenmiş görünmeyerek döndü ve karısının odasına doğru yürüdü. On beş dakika sonra geri geldi. Gayet sakin görünüyordu. Elvire'nin yatmış olduğunu ve salona dönmeyeceğini söyledi. Nicolo günlerdir beynini kurcalayan düşüncelerine bir çözüm bulduğuna inanıyordu artık.

Ertesi gün, bir önceki gece yaşadığı olaydan çıkardığı sonuca göre nasıl davranacağını planlarken Xaviera'dan bir haber aldı. Kadın, onun mutlaka gelmesini istiyordu. Elvire hakkında ilginç açıklamalar yapacaktı. Xaviera, birlikte yaşadığı piskoposun sayesinde kilise çevresiyle yakından ilgiydi. Elvire'nin de özellikle 'Karmeliter' kilisesinde dua ettiğini öğrenmişti. Sonuçta bu yoldan istediğini öğrenmeyi başarmıştı. Nicolo geldiğinde Xaviera divana uzanmış alaylı bir ifadeyle ona bakıyordu. Kıskançlık duygularını saklamaya gerek görmeden öğrendiklerini Nicolo'ya aktardı. Elvire'nin gizli aşkı on iki yıl önce ölen genç bir markiydi. Nicolo'nun umutları boşunaydı. Monferrat markisiydi resimdeki adam. Ve gerçek adı da Aloysius idi. Ancak Paris'te yaşayan amcasının yanında büyüyen markiye, amcası *'Collin'* adını takmıştı. Ama İtalya'da ona *'Colino'* denmişti. Portredeki Cenovalı şövalye kılığındaki marki, Elvire'nin çok eskiden tanıdığı biriydi. Yıllar önce bir yangından kurtarmıştı Elvire'yi. Ancak aldığı bir yaradan ötürü kendi yaşamını yitirmişti. Xaviera öğrendiklerini Nicolo'ya anlattıktan sonra ondan bu gizi saklamasını

istedi. 'Karmeliter' kilisesinden biri ona güvenerek her şeyi anlatmıştı. Nicolo, yüzü sapsarı, kafası karmakarışık bir halde kendini toplamaya çalışarak kadına istediği sözü verdi. Xaviera'nın alaycı bakışlarına dayanamıyordu. Uğradığı düş kırıklığını göstermemeye çalışarak işe gitmesi gerektiğini bahane ederek kadının yanından ayrıldı.

Utanç, hınç ve kin duyguları birbirine karışmıştı. Elvire'nin temiz kalbini aldatmak şimdi daha kolay olacaktı. Piachi, birkaç gün sonra kentin dışına çıktığında, Nicolo şeytani planını uygulamaya karar verdi. Karnavalda giydiği ve Elvire'nin de gördüğü şövalye kıyafetinin aynısını aradı ve buldu. Pelerin ve tüylü şapka ile tıpkı portredeki adam gibi giyindi. Sonra Elvire'nin odasına girip saklandı. Portreyi siyah bir örtüyle kapadı; şövalyenin duruşunu taklit ederek geçip önünde durdu ve beklemeye koyuldu. Düşündüğü gibi az sonra Elvire odaya girdi; soyunup rahat bir giysi giydi ve ipek perdeyi araladı. Portre canlanmıştı sanki. Elvire bir an bakakaldı ve "Colino!.. sevgilim!" diye haykırarak düşüp bayıldı. Nicolo durduğu yerden çıktı. Bir an üvey annesinin bembeyaz olan yüzünü ve narin bedenini hayranlıkla seyretti. Sonra zaman kaybetmeden onu kucaklayıp yatağına yatırdı. Portrenin üzerindeki siyah örtüyü çekip aldı. Gidip kapıyı kilitlemek istedi. Ama kapı zaten kilitliydi. Elvire içeri girerken kilitlemişti demek. Dönüp kadına baktı. Nicolo içini kaplayan tutku dalgasına karşı koyamıyordu artık. Elvire'yi öpücüklere boğmak için can atıyordu. Yaklaşarak kadının üzerine doğru eğildi. Ama kader ağlarını Nicolo'nun aleyhine örmüştü. Tam o anda, hiç beklenmedik bir şey oldu. Kapı dışarıdan açıldı ve Piachi içeri giriverdi. Eve erken dönmüştü. Karısının uyuduğunu düşünerek odasına gelip yanında taşıdığı kendi anahtarıyla kapıyı açmıştı. Yıldırım çarpmış gibi ayağa fırlayan Nicolo kendini yaşlı adamın ayaklarının dibine attı. Çılgınlar gibi özür diliyor, bağışlanmak için dil döküyordu. Yeminler ediyordu. Bir daha asla üvey annesi-

nin yanına bile yaklaşmayacaktı. Ona yan gözle bile bakmayacaktı. Yaşlı Piachi nedense çok sakindi. Olayı sanki örtbas ister gibi bir hali vardı. Hiç konuşmadan Elvire'nin yatağının perdelerini kapattı. Duvarda asılı duran kırbacını eline alarak kapıyı açtı ve Nicolo'ya evi terk etmesini söyledi. Ancak Nicolo birden yerinden fırladı. Masal kahramanı Tartüff'e benzer gizli bir güçle sanki canlanmıştı. Tüm korkusu bir anda yok olmuştu. Piachi'ye dönerek bu evde bütün hakların kendisine ait olduğunu, her şeyin belgelerle saptanmış olduğunu anımsattı! Piachi kulaklarına inanamıyordu. Bu ne küstahlıktı! Sonra Nicolo'yu görmeye daha fazla katlanamayarak şapkasını ve bastonunu kaptığı gibi evden dışarı fırladı. Sadık arkadaşı doktor avukat Valerio'ya koştu. Kapıyı açan doktor Valerio, içeri girer girmez düşüp bayılan Piachi'yi hemen kendi yatağına yatırdı. Daha sonra uşaklarını göndertip Elvire'yi de getirtti. Ertesi gün, yasal yoldan o hain Nicolo'nun icabına bakmak üzere kollarını sıvadı. Piachi, Nicolo'ya devredilen tüm hakların geri alınması için ne gerekiyorsa yapmasını istedi arkadaşından. Bu arada, başına geleceklerden korkan Nicolo bir mektup yazarak evden kaçtı. Karmeliter papazlarından yardım isteyecekti. Yaşlı babasının çıldırdığını, kendisini korumalarını istiyordu. Haber kısa sürede yayıldı. Xaviera olanları duyunca çok sevindi. Nicolo'nun bu aciz durumundan yararlanabilirdi. Zaten yaşlı sevgilisinden de bıkmıştı. Ondan kurtulmanın tam sırasıydı. Xaviera, Nicolo'yu kendisiyle evlenmeye zorladı. Ancak bu evlilik, onu yaşlı Piachi'nin elinden kurtarabildi. Çaresizlik içinde kıvranan Nicolo kadınla evlenmeye razı oldu.

Bu arada Piachi, geçirdiği şoktan kurtulamayarak hayata veda eden talihsiz Elvire'yi toprağa vermişti. Yaşadığı bu iki acının etkisiyle aklını yitiren Piachi, sonunda elde ettiği vazgeçme belgesi ile Nicolo'nun saklandığı yere geldi. Doğuştan bedenen zayıf ve çelimsiz olan Nicolo'nun üzerine saldırdı. Hiç acımadan onu öldürdü. Her şey olup

bittikten sonra evdekiler Piachi'yi fark ettiler. Nicolo hâlâ elleri arasındaydı ve Piachi belgeyi onun ağzına tıkmıştı. Sonra olaylar hızla gelişti. Hemen tutuklanan Piachi'nin duruşması yapıldı ve bilerek öldürme suçuyla ölüm cezasına çarptırıldı.

Kilise, ölüm cezası verilen bir insanın günah çıkarmadan idam edilmesini yasaklamıştı. Oysa iyice çılgınlaşan Piachi, günah çıkarmamakta direniyordu. Kendisine kilise kurallarının zorunluluğu açıklandıysa da, Piachi söz dinlemedi. Sonunda, idam sephasına götürülürken, ölüm korkusuyla son anda imana geleceği düşünüldü. Papaz onu bekliyordu. Günahkâr olarak öbür dünyaya göçerse cehennem ateşinde yanacağını Piachi'ye anlatmaya çalıştı. Bir başka din adamı da, elinde tuttuğu Hz. İsa heykelini ona yaklaştırdı. Peygamberin ilahi gücünden medet ummasını, ruhunun kurtulması için dua etmesini telkin etmeye başladı. Boşunaydı! Piachi direniyordu. Papaz ona döndü ve ısrarla: "Öbür dünyada, kutsal efendimizin seni kurtarmasını istemiyor musun?" diye sordu. "Hayır..." dedi Piachi. "Neden böyle günahkâr gitmek istiyorsun?" "Kutsanmak istemiyorum. Cehennemin ta dibine gitmek istiyorum... benim gibi cehennemlik olan Nicolo'yu orada bulacağım. Yaşarken tam olarak alamadığım öcümü orada ondan bir kez daha alacağım!" — Piachi, daha fazla konuşmak istemediği için idam sephasının merdivenlerini tırmandı ve cellata görevini yapmasını söyledi. Hiçbir mahkûm bu durumda ölüme gönderilemeyeceğinden infaz ertelendi. Ve Piachi hücresine geri götürüldü. Üç gün boyunca onu ikna etmeye çalıştılar. Ama boşuna! Nuh diyor, peygamber demiyordu. Üçüncü günün sonunda da boynuna ilmeği geçirmeden idam sehpasından aşağı indirdiklerinde, Piachi ellerini çılgın gibi yukarı kaldırıp Tanrıya lânetler yağdırmaya başladı. Neden ölmesine izin verilmiyordu. O cehennemlikti nasılsa. Lânet olası dinsel kurallardan kurtuluş yok muydu? İlk fırsatta bir din adamı-

nı boğazlayacağını haykırdı. Piachi'nin Tanrıya isyanı başpiskoposa bildirildiğinde, hemen idam edilmesini buyurdu. Günah çıkarmasına gerek yoktu artık. Şimdi gerçekten cehennemlik olmuştu işte. Kilise onu tekbaşına idama gönderdi. Popolo Alanında, boynuna ilmek geçirilirken yanında cellattan başka hiç kimse yoktu.

KUTSAL CECILIE YA DA MÜZİĞİN GÜCÜ

(BİR EFSANE)

On altıncı yüzyılın sonlarına doğru, Hollanda'da başgösteren dinsel tasvir talanı yıllarında, Almanya'nın Wittenberg kentinde eğitim gören üç erkek kardeş Aachen'da buluştu. Hollanda'da vaizlik yapan dördüncü kardeşleri de gelip onlara katıldı; yaşlı ve pek iyi tanımadıkları amcalarından kalan miras işlerini çözümlemek istiyorlardı. Ne var ki, başvurdukları yerde kendilerine yardımcı olabilecek hiç kimse bulamadıklarından, geri dönerek bir handa konakladılar. Burada birlikte geçirdikleri birkaç gün boyunca Hollanda'da yaygınlaşan kilise olaylarından konuşup durdular. Tam o günlerde, Aachen kentinin surlarının önünde yapılmış 'Kutsal Cecilie' manastırı rahibelerinin özel bir ayine hazırlandıkları haberini aldılar. Hollanda'da başlayan kilise karşıtı ayaklanmaların etkisiyle, dört kardeş Aachen'da da benzeri ayaklanmalara önderlik etme isteğiyle yanıp tutuşmaya başladılar. Damarlarında akan gençlik kanı, bu dört kardeşi, papalığa karşı olan öteki dincileri ayaklanmaya itmişti. Bu tür kilise karşıtı hareketleri yönetmiş olan dördüncü kardeş, çevresinde yenidincilerden oluşan birtakım gençleri toplamaya başladı. Kentin surları üzerinde gün ağarırken, ellerinde baltaları ve her türlü kırıcı aletleriyle kalabalık bir topluluk, dinsel tasvir talanına hazır bir durumda bekliyordu. Sözleştikleri gibi aynı anda harekete geçeceklerdi. İncil'den esinlenmiş görüntülerle süslü camları taşlayacaklardı. Ne var ki, halkın galeyana gelmesinden korktukları için, katedralin

çanları çalmaya başladığı an taşlamaya ara vereceklerdi. Başrahibe, bu saldırı hazırlıklarının haberini alır almaz, krallık nöbetçilerine ardı ardına adamlar göndertip manastırın korunmaya alınmasını istedi. Papalığa düşman, öte yandan da aslında yenidincilerin yandaşı olan komutan, başrahibeye hayâl gördüğünü ve manastırı tehdit eden hiçbir tehlikenin söz konusu olmadığını ileri sürerek koruma nöbetçilerini göndermeyi kabul etmedi. Bu arada rahibeler 'Kuddas' ayini için dualar ederek hazırlıklara başladılar. Hiç kimsenin onları korumayacağı kesindi. Başlarına gelecekleri kabullenerek ayinin yapılacağı büyük salonda son hazırlıkları tamamlamaya koyuldular. Manastırın yetmiş yaşındaki vekilharcından başka kimse yoktu yanlarında. Son anda birkaç gönüllü manastır hizmetlisi de onlara katılınca küçük bir topluluk oluşturdular. Sonuna kadar dayanacaklardı. Hizmetliler hemen silâhlandılar ve ana giriş kapısında yer aldılar. Manastırda ayin müziğini genellikle rahibeler yönetirdi. Çoğu kez de derin bir Tanrısal duyarlılık ve uyum içinde olduklarından, erkeklerin yönettiği dinsel orkestralardan (belki kadınsı bir gizem onları müziğe daha yatkın kılıyordu) daha başarılı olurlardı. Manastırı saran ayin telâşına bu hiç beklenmedik saldırı haberinin sıkıntısı da eklenince, rahibeler tümüyle çaresizliğe kapıldılar. Üstelik bunlar yetmezmiş gibi bir de orkestrayı yönetecek rahibe Antonia birkaç gün önce ateşlenip yatağa düşmüştü. Öte yandan saldırıyı planlayan dört kardeş çoktan manastıra girmiş ve sütunların arkasına saklanmışlardı. Dikkati çekmemek için paltolarına sarılmış, ayini bekler gibiydiler. Başrahibe, bir gece önce, ayini çok eski ve pek bilinmeyen bir İtalyanca ilahiyle başlatma buyruğunu vermişti. Bu müziğin Tanrısal etkisi ayini daha da güzelleştirecekti. Hasta rahibenin son durumunu öğrenmek amacıyla birini onun odasına göndermişti. Ne olursa olsun bu ilahı çalınacaktı. Rahibe Antonia'nın durumunu öğrenmeye giden habercinin getirdiği bilgi pek iç açıcı de-

ğildi. Zavallı hasta rahibe kendinden geçmiş bir durumda ateşler içinde yatıyordu. Rahibeler orkestrasını yönetmek için ayağa kalkmasına olanak yoktu. Bu arada, katedralin dışında gittikçe çoğalarak biriken eli baltalı ve taşlı çeşitli yaşlardaki asi dinciler harekete geçmeyi bekliyorlardı. Ama kapıda nöbet tutan görevlileri olmadık terbiyesizlik ve ahlâksızca davranışlarla rahatsız etmeye başlamışlardı; hatta ortalıkta koşuşturan rahibelere bile sataşıyorlardı artık. Bu duruma dayanamayan manastır vekilharcı, başrahibenin huzuruna çıktı, ayinden vazgeçilmesi, gerekirse manastırdan ayrılıp resmi makamlara sığınmaları için yalvarmaya başladı. Ama başrahibe sarsılmaz bir inat ve inançla, Tanrı adına düzenlenen bu kutsal ayinden vazgeçmemekte direndi. Üstelik ayinin derhal başlatılmasını buyurarak manastır vekilharcına dinsel görevini anımsattı. Eğer gerekirse hep birlikte Tanrı adına asilere karşı direneceklerdi. Vakit kaybetmeden çanların çalınmasını ve korkuyla titreşen rahibelerin çevresinde bir oratoryo oluşturmasını sözlerine ekleyerek vekilharcı yanından uzaklaştırdı. Başrahibe her şeyi göze alarak töreni başlatacaktı.

Başrahibenin kesin tutumu karşısında tüm rahibeler orgun çevresinde sıralanmaya başladılar. Ancak ilahiyi kim yönetecekti? İşte, tam bu sırada, şaşılacak bir şey oldu. Hasta rahibe Antonia biraz soluk bir yüzle merdivenlerin trabzanında beliriverdi. Sanki hiç hastalanmamış gibiydi. Üstelik o eski İtalyan ilahisinin ilk partisyonu elindeydi. Sakin ve kendinden emin bir tavırla başrahibenin ısrarla istediği ilahinin giriş bölümünü yönetmeye hazırlandı. Bütün rahibelerin dilleri tutulmuştu sanki. "Nasıl böyle birden iyileşebildiniz?.." sorusunu, kısaca "Olduğunca çabuk kardeşlerim!.. diye yanıtladı. Yanında getirdiği notaları dağıttı; ruhani bir huzurla orgun başına geçip oturdu ve beklenen o ilk Tanrısal ezgiler çevreye yayılmaya başladı. Orgun çıkardığı ve ruhlara işleyen o sesle bir-

likte öteki rahibeler de çalgılarına sarıldılar. Kanatlanarak Tanrı katına doğru yükselmiş gibiydiler; oratoryo başrahibenin istediğinden de başarılı ve kusursuzdu. İlahi tamamlanıncaya kadar salondaki sıralardan çıt çıkmadı. 'Salve regina' ve 'Gloria excelsis' bölümlerinde kilisenin içindeki insanlar sanki taş kesilmişti. Soluk bile almıyorlardı. Ayini izleyenlerin arasına karışmış olan o dört kardeş ve asi dinciler sanki yok olup uçmuştu. Manastır, bu olaydan sonra 'Otuz Yıl Savaşları' sonuna kadar uzun yıllar sapasağlam ve dimdik ayakta kaldı. Daha sonra Westfalya yasalarına göre laikleştirildi.

Altı yıl sonra, insanlar artık o ayin gününü neredeyse unuttukları günlerde, dört gencin annesi Hollanda'nın Haag kentinden çıkageldi. Uzun zamandır oğullarının kayıp olduğunu, en son Aachen kentinde bulunduklarını ve bir 'Kuddas' ayinine katıldıklarını öğrendiğini söyledi. Ve şimdi, nerede oldukları belli olmayan oğullarının başına gelenleri araştırmak için resmi makamlara başvurdu. Oğullarından aldığı en son haber, sözü edilen ayinden bir gece önce yazılan dört sayfalık bir mektuptu. Anvers'teki arkadaşına yazan vaiz oğlu, 'Cecilie' manastırına bir saldırı düzenlediklerini anlatıyordu. Daha sonra hiçbir ses çıkmamıştı oğullarından. Zavallı kadının konuştuğu insanlar, sonunda o olayı anımsadılar. Evet, yıllar önce, nereden geldikleri bilinmeyen dört genç adam, kralın buyruğuyla kent tımarhanesine yatırılmışlardı. Bu gençlerin, dinsel bir saplantı yüzünden hastalanmış olduklarını, yapılan soruşturmada akli dengelerinin bozuk olduğuna karar verilmişti. Bu durum zavallı anneyi daha da perişan etti. Çok sağlıklı bildiği oğullarının bu duruma düşmeleri olanaksızdı. Kadın olanlardan hiçbir şey anlamıyordu. Yanına katılan resmi bir görevliyle talihsiz oğullarını görmek üzere kent tımarhanesine gitti. Kapıdan adımını atar atmaz gördüğü manzara karşısında annenin kapıldığı dehşeti anlatmaya sözcükler yetmez. Epey yaşlanmış olan

oğulları siyah giysileriyle bir masanın çevresinde oturuyorlardı. Masanın üzerinde bir haç vardı ve onlar ellerini dua edercesine kenetlemiş öylece duruyorlardı. En yakında duran bir sandalyeye çöken kadın ağlamaklı bir sesle: "Ne... ne yapıyorlar böyle?.." diye mırıldandı. Yanında ayakta duran görevli, kadına acıyan gözlerle bakarak anlatmaya koyuldu: "İlahi Mesih'i kutsuyorlar! Ve onun Tanrının gerçek oğlu olduğuna dünyadaki tüm Hıristiyanlardan daha çok inanıyorlar. Bu adamlar, altı yıldır, bu dinsel saplantıyla böylesine kendilerinden geçmiş bir halde yaşıyor. Çok az uyuyorlar ve neredeyse hiç yemek yemiyorlar. Sesleri de hiç çıkmıyor. Tam geceyarısı, oturdukları yerden kalkıp pencere camlarını zangırdatan bir sesle 'Gloria in Excelsis'i söylemeye başlıyorlar."

Tımarhane yetkilisi gençlerin bedence sapasağlam olduklarını da söylemeyi unutmadı. Dahası ilahiyi söylemeye başladıkları zaman yüzlerinde belli belirsiz bir neşe ve rahatlama belirdiğini de ekledi. Böylesine zevkle ve içten gelerek 'Gloria'yı söylemeleri, işleri olmasa, tüm Aachen'lıları harekete geçirebilirdi. Bu insanlara akıl hastası damgası vurmak gerçekten acı vericiydi.

Oğullarının bu durumuna daha fazla dayanamayan zavallı anne, neredeyse sürünerek oradan ayrıldı. Hemen ertesi gün bu olayın nedenlerini araştırmaya koyuldu. Altı yıl önce 'Kuddas' ayininde olanları en ince ayrıntısına kadar öğrenmek istiyordu. Anvers'te eskiden vaizlik yapan oğlunun kendisine yazdığı en son mektuptan aklında kaldığına göre, şu anda kentin tanınmış kumaş tüccarı olan Bay Veit Gotthelf de yıllar önce 'Kutsal Cecilie' manastırına yapılan saldırıya katılmıştı. Hiç zaman kaybetmeden Bay Gotthelf'i ziyaret etmeye karar verdi. Adam bu arada evlenmiş, çocukları olmuş, babasının işini devralmıştı. Kendini görmeye gelen yaşlı kadını çok candan karşıladı. Yabancı kadının geliş nedenini öğrenince onu bir yere oturttu ve sonra gidip kapıyı kilitledi. Sonra da anlatmaya

başladı: "Sevgili bayan! Oğullarınızla altı yıl önce yakın dosttuk; bu konuda sizden hiçbir şey saklamayacağım. Vaiz olan oğlunuzun size gönderdiği son mektupta sözünü ettiği gibi o saldırıyı birlikte hazırlamıştık. Ne var ki, çok iyi planlanmış saldırı hiç beklenmedik bir şekilde hüsranla son buldu. Bugün bile nedenini tam olarak anlamış değilim. Rahibeler manastırını sanki Tanrı koruyordu. Elimiz kolumuz tutuldu; oysa üç yüzden fazla silâhlı insan dinsel tasvirleri parçalayacaktık. Ve vaiz olan oğlunuzun işareti vermesini bekliyorduk. Manastırı yerle bir edecektik. Ama tam o sırada başlayan ayin müziğinin ilk ezgileri yükselirken, oğullarınız birden şapkalarını çıkardılar ve elleriyle yüzlerini örttüler. Kısa bir duraksamadan sonra, vaiz oğlunuz çılgın gibi haykırarak bizlere döndü ve şapkalarımızı çıkarmamızı buyurdu. Çevredeki arkadaşları onu dürterek saldırı işaretini vermesinin zamanı geldiğini hatırlatmaya çalıştılar. Ama boşunaydı! Tam tersine, oğlunuz elleri göğsü üzerinde kenetlenmiş bir halde dizleri üzerine çöktü; onunla birlikte kardeşleri de başlarını neredeyse yere değdirecek kadar eğilerek ilahiyi mırıldanmaya başladılar. Gördükleri manzara karşısında tüm asi dinciler öylece kalakaldı ve ayin bitinceye kadar yerlerinden kıpırdamaya cesaret edemediler. Bu arada, kentin komutanı da olaya el koymaya karar vermiş olacak ki, arada bir homurdanan birkaç asiyi yaka paça dışarı attırdı. Sonunda manastıra saldırmaya gelenlerin hepsi halkın arasına karışarak Tanrı evinden sessizce ayrıldı. Akşam, handa oğullarınızı boşuna aradım. Manastırdan ayrılanlara katılmadıkları kesindi. Ortalıkta görünmüyorlardı. Huzursuz olmuştum; birkaç arkadaşımı da yanıma alarak onları aramak üzere manastıra geri döndüm. Büyük ana kapıda hâlâ nöbet tutan manastır görevlilerine dört yabancı genci görüp görmediklerini sormak üzereydim ki, tam sunağın önünde, toz toprak içinde yere yığılmış, elleri kenetli, kutsal toprağı öperken gördüm onları. O anda içimi kaplayan

dehşeti anlatamam size, sevgili bayan! Ben şaşkınlıkla onları izlerken manastır vekilharcı yanımıza geldi. Oğullarınızı yerden kaldırmak için paltolarından, paçalarından çekiştirdi. Ortalıkta bizden başka kimse yoktu. Biraz kendilerine gelir gibi oldular, zorla sunaktan dışarı çıkardık onları. Güneşin altın ışıklarıyla parlayan katedralin kulelerine hülyalı gözlerle bakarak içlerini çektiler ve hiç konuşmadan kentin yolunu tuttular. Ben ve arkadaşlarım onları yalnız bırakmayıp peşlerine takıldık. Yolda neden böyle davrandıklarını sorduk durduk. Neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorduk. Ama oğullarınız güleç yüzlerle bize baktılar, sonra kendi anlaşılmaz garip dünyalarına dalarak gözlerini başka yana çevirdiler. Sanki bizi hiç duymuyor gibiydiler. Bir yandan da gözpınarlarında biriken yaşları siliyorlardı. Yüreğimiz sızladı. Onların bu haline bir anlam veremiyorduk bir türlü. Hele ben, çok etkilendim. Hâlâ anımsadıkça gözlerim doluyor. Hep beraber hana ulaştık. Hemen bir tahta parçası bulup haç yaptılar. Bir mumun içine yerleştirip, iki lâmba arasına masanın üzerine koydular ve geçip karşısına oturdular. Arkadaşlarının çoğu onları görmeye geldi. Karşılaştıkları görünüm karşısında çaresiz ve şaşkın durumda ellerini ovuşturarak bir yana çekilip tapınmalarını seyrettiler. Dış dünyayla tüm bağlantıları kopmuştu; masanın çevresinde hareketsiz oturuyor ve sessizce dua ediyorlardı. Hizmetçinin getirdiği yemeği bile görmüyorlardı. Giderek ortalık kararmaya başladı. Akşam oluyordu artık. Yan odaya onlar için yataklar hazırlandı. Hancının garipseyen ve kaygılı bakışları arasında, birkaç sadık arkadaş bir kenara çekilip beklemeye koyuldu. Dört genç için hazırlattığı sofranın böyle boş kalması hancıyı giderek tedirgin etmeye başlamıştı. Adamı daha da huzursuz etmemek için bizler masaya oturduk. Lokmalarımızı zorla yutmaya çalışıyorduk. Birden geceyarısını haber veren çanların sesini duyduk. Oğullarınız bir süre bu sesi dinledikten sonra birden ayağa kalktılar. Biz

peçetelerimiz önümüzde şaşkın ve korkuyla onlara bakıyorduk. Gergin bir hava esmeye başladı. Olacaklar bizi kaygılandırıyordu. Sonra birden kulakları sağır eden bir sesle 'Gloria in excelsis'i söylemeye başladılar. Sanki, dondurucu kış aylarında uluyan kurtlar ve leoparlar gibiydiler. Hanın tüm pencereleri bu sesle titremeye, zangırdamaya başladı. İnanın bana, sayın bayan! Dayanılmaz bir manzaraydı bu. Saçlarımız diken diken oldu. Kendimizi dışarı attık. Paltolarımızı almaya bile cesaret edemedik. Yan sokaklara dalarak uzaklaşmaya, o sesten kaçmaya çalıştık. Kısa zamanda, sokaklar yataklarından fırlayan insanlarla doldu. Sonra, bu gür seslerin kimden çıktığını görmek için hana doğru koşmaya başladılar. Duydukları, cehennemin derinliklerinden çıkıp gelen, sonsuza dek lânetlenmişlerin Tanrıya yakarış sesiydi sanki! Çanlar saat biri vurduğunda, ne hancının kendine gelmesine, ne de toplanan insanların öfkeye kapılmasına fırsat kalmadan sesleri birden kesiliverdi. Alınlarından çenelerine, göğüslerine akan iri ter tanelerini mendilleriyle sildiler. Paltolarını çıkarıp yere döşemenin üzerine serdiler ve yatıp derin bir uykuya daldılar. Saatlerdir yaşadıkları iç gerilimin tutsağı olmuşlardı sonunda. Bitkindiler. Hancı onların derin uykuya daldıklarını görünce, rahatlamış bir halde haç çıkardı. Sabah olunca, her şeyin düzeleceğini, dört gencin bu çılgınlıktan vazgeçeceğini, tekrar normal durumlarına döneceklerini umarak odadaki meraklıları dışarı çıkardı. Ama hayır! Daha horozun ilk ötüşüyle, dördü birden ayağa fırladı; masanın çevresine çöküp keşiş hayatlarını bıraktıkları yerden sürdürdüler. Yürekleri sızlatan bir uysallıkla hancıya yalvarmaya başladılar. Öteki insanları, kendilerine yaklaştırmamasını istediler hancıdan. Biraz ekmek ve sudan başka da hiçbir şey istemiyorlardı. Sonunda hancı bu duruma daha fazla dayanamadı. Bu dört gencin hanından götürülmesi için resmi makamlara başvurdu. Gençlerin içine kötü ruhların girmiş olduğunu sanıyordu. Hemen

tıbbi denetime alınan gençlerin deli olduklarına karar verildi. Bildiğiniz gibi, krallık buyruğuyla kentin surları dışında yaptırılmış olan akıl hastanesine yatırıldılar." Veit Gotthelf bütün olanları anlatıp bitirdikten sonra yaşlı kadından bir ricada bulundu. İleride yeniden soruşturma açılırsa, kendisinin de kilise olayına karışmış olduğunu saklamasını istiyordu.

Duyduklarından çok etkilenen yaşlı anne, üç gün sonra bir arkadaşının yardımıyla, biraz hava almak için kentte yürüyüşe çıktı. İçindeki sıkıntıyı atmak istiyordu. Hava da oldukça güzeldi. Yürüyüş sırasında farkında olmadan adımları onu manastırın bulunduğu yere getirdi. Aslında onu buraya sürükleyen bilinçaltıydı. Oğullarının yaşamını altüst eden bu manastırı görmek istemişti. İki kadın binaya yaklaştığında, ana girişin kapatılmış olduğunu fark ettiler. Parmaklıkların üzerine çıkarak aralıktan içeriye baktılar. Arka bahçede güller açmıştı. Yüzden fazla işçi, neşeli şarkılar söyleyerek, tahta iskeleler üzerinde çalışıyordu. Çan kuleleri yükseltilmekteydi. Çatıya, güneşte pırıl pırıl parlayan bakır levhalar kaplanıyordu. Çevrelerini seyre dalan kadınlar, ileride, manastırın gerisinde beliren bir bulut gördüler. Bulut ağırlaştı; birden şimşekler çakmaya başladı. Sonra yaklaştı, yaklaştı, manastıra doğru kaydı. Giderek dağılmaya başladı ve sonunda belirdiği gibi kayboldu, dağılıp gitti. Çok kısa süren bu doğa olayını düşünceli bakışlarla izleyen ve manastırın yan binalarından birinin merdivenlerine oturmuş olan bu iki yabancı kadını çevrede dolaşan rahibelerden biri fark etti. Kadınlardan en yorgun ve bezgin görünüşlü olanın kim olabileceğini sanki tahmin etmiş gibiydi. Çünkü kente gelen Hollandalı yabancı kadının aslında kim olduğu söylentisi ta manastıra kadar gelmişti. Başrahibe de pencereden bakarken iki kadını uzaktan görmüş, onları alıp getirmesini istemişti rahibeden. Yaşlı kadın, kendisine yaklaşan rahibenin davetini heyecan içinde kabul etti. Sanki bunu bekliyordu.

Hiç düşünmeden yerinden kalktı ve rahibenin peşine düştü. Arkadaşı ise, girişin hemen yanındaki bir odaya girip beklemeye koyuldu. Önden giden rahibe, kadını üst kata çıkardı. Başrahibe, kraliçe tavrıyla bir koltukta oturuyordu. Ayaklarını çok süslü bir mindere dayamıştı. Yanındaki masanın üzerinde bir ilahinin giriş bölümüne ait notalar duruyordu. Yabancı kadına oturması için bir sandalye gösterdikten sonra, kentin belediye başkanından buraya geliş nedenini öğrenmiş olduğunu açıkladı. Oğullarının nasıl olduğunu sorduktan sonra, dört genç adamın başına gelenlerin gerçekten yürekleri sızlattığını, ama artık yapılacak bir şey olmadığını, zavallı annenin metin olması gerektiğini dile getirdi. Daha sonra, Anvers'te bir zamanlar vaiz olan büyük oğlunun, okul arkadaşına göndermiş olduğu son mektubu görmek istediğini söyledi başrahibe. Bu isteğin ne anlama geldiğini önce pek anlamayan anne bir an duraksadı, ancak daha sonra başrahibenin iyi niyetli olduğunu ve kendisine yardım etmek istediğini sezerek göğsünde sakladığı mektubu çıkarıp önce öptü, sonra başrahibeye uzattı. Başrahibe mektubu okumaya koyuldu; yaşlı kadının gözü masada duran notalara takıldı bir an. Sonra Gotthelf'in anlattıkları aklına geldi. Törende çalışan Tanrısal müzik yüzünden oğulları akli dengelerini kaybetmişti. Yaşlı kadın, içini kemiren soruyu daha fazla geciktirmeden sordu: "Yıllar önce, 'Kuddas' ayininde çalınan ilahinin notaları mı bunlar?" Oturduğu sandalyenin arkasında duran rahibeyavaşça yanıtladı: "Evet." İlahi o günden beri bir daha hiç çalınmamıştı. Ama yine de başrahibenin odasında duruyordu. Zavallı annenin aklı karışmıştı, ayağa kalktı, notalara yaklaştı, eğildi ve incelemeye koyuldu. Notalar o dayanılmaz gücü içlerinde saklayan sihirli işaretlermiş gibi görünüyorlardı. Şaşılacak şeydi! Tam da, oğullarının aklını başından alan 'Gloria in excelsis' bölümüydü önünde duran. Zavallı yaşlı anne titreyerek tekrar sandalyesine oturdu. Başı dönüyordu, sanki o ezgileri duyar gi-

biydi. Başrahibe bu arada mektubu okuyup bitirmişti. Kadına dönerek yeniden konuşmaya başladı: "Tanrı o gün oğullarınızın kötü niyetini biliyordu ve onları cezalandırdı. Bizi ve inananları korumasına aldı. Bunun nasıl olduğunu, siz Protestan olduğunuz için pek anlayamazsınız. Hele şimdi size anlatacağım şeye belki de hiç inanmayacaksınız. Ama bu gerçeğin ta kendisi. Oğullarınızın manastıra saldırı düzenlediği gün, rahibeler orkestrasını kimin yöneteceğini benden başka kimse bilmiyordu. Ve o ilahiyi yönetebilecek becerikli tek rahibemiz, 'Rahibe Antonia' ise birkaç gündür hasta yatıyordu. Arkadaşları onu günlerdir hiç yalnız bırakmamışlardı. Şimdi beni dikkatle dinleyin sayın bayan! Tam ayin başlamak üzereyken, onu sapasağlam ayakta, karşımızda bulduk. Sanki hiç hastalanmamış gibiydi. Ve ayinin açılış ilahisini, yani şu gördüğünüz notaları, orgu ile Tanrısal nağmelere dönüştürdü. Nasıl ayağa kalkabildiğini hiç anlayamadık, belki daha sonra bize anlatacaktı, ama ne yazık ki o gece yeniden eski durumuna dönerek ateşlendi; sabaha çıkamadı. Ayinin yapıldığı o gece son nefesini vermişti. Bu yörenin en büyük din adamı olan Trier başpiskoposu olayı öğrenince, aynı anda iki mucize gerçekleştirenin Tanrının sevgili azizesi ve bu manastıra adını veren 'Kutsal Cecilie' olduğunu açıkladı. Ayrıca papa da resmi bir açıklamayla bu mucizeyi halka duyurdu. "Kent, koruyucu azizesi Kutsal Cecilie'ye çok şey borçluydu. Başrahibe bu açıklamalardan sonra, elinde katlamış olduğu mektubu yaşlıyı anneye geri verdi. Bu konuda artık hiç kimseyle konuşmayacağı konusunda anneye söz vererek, o dört gence acil şifalar diledi. Zavallı anneye yardım edebileceğini, gerekirse para da verebileceğini sözlerine ekleyerek konuşmasını bitirdi. Anne, ağlayarak rahibenin ellerine sarıldı, eteklerini öptü ve hiçbir şey istemeye hakkı olmadığını mırıldandı. Başrahibe, perişan durumdaki anneyi içtenlikle uğurladı.

Bu efsane burada bitiyor. Aachen'da daha fazla kal-

masının bir yararı olmadığını anlayan yaşlı anne, oğullarının bakımı için tımarhane yetkililerine bir miktar para bırakarak yurduna geri döndü. Bu olaydan çok etkilenen kadın, aradan bir yıl geçmeden, Protestanlıktan ayrılıp Katolik kilisesine geçti. Aachen'da kalan oğulları, yıllar içinde yaşlandı ve bir gün yine aynı tutku ve dinsel coşkuyla son kez Gloria in excelsis'i söyledikten sonra ruhlarını teslim ettiler.

DÜELLO

Alt-Huningen soyundan gelme Kontes Katharina von Heersbruck ile gizli ilişkisi olan Dük Wilhelm von Breysach'ın, üvey kardeşi Kont Rotbart ile uzun zamandır arası açıktı. On dördüncü yüzyılın başlarında, bir gece Alman kralı ile Worm kentinde yaptığı bir toplantıdan dönüyordu. Kutsal 'Remigius' gecesiydi. Dükün evliliği süresince doğan çocuklarından hayatta kalan tek oğlu Kont Philipp von Huningen'in dukalığın resmi vârisi olması konusunda kraldan söz almıştı. İstediğini elde etmiş olmanın ve geleceğe güvenle bakmanın verdiği rahatlıkla, şatonun arka bölümünü kaplayan geniş parka ulaştı. Ancak, karanlıkta çalılıkların arkasından fırlayan bir ok tam göğsüne saplandı. Yardımcısı ve en yakın dostu Friedrich von Trota, öteki şövalyelerin de yardımıyla onu şatosuna getirdi. Von Trota olaydan çok etkilenmişti. Yaralı Dük, eşinin kolları arasında yatarken son gücünü kullanarak krallığa bağlı bütün derebeylerini yanına çağırtıp çok önemli bir konuşma yaptı. Ölmeden önce dukalığın vârisini resmen belirlemesi gerekiyordu. Krallık yasalarına göre vâris tayin etme maddelerini bir bir okuttu. Yasalara göre dukalık tacı üvey kardeşi Kont Rotbart'a aitti. Ancak kral ile yaptığı görüşme sonucu, oğlu Kont Philipp'in tacın vârisi olması kararlaştırılmıştı. Krallık derebeyleri bu görüşmede verilen sözü dikkate alarak Dükün son isteğine karşı çıkmadılar. Ne var ki, tacın vârisinin yaşının küçük olması nedeniyle, annesi, yani Düşes, geçici olarak dukalık tahtına oturacaktı. Her şeyi istekleri doğrultusunda düzenleyen Dük, bu arada tüm gücünü de yavaş yavaş tüketmişti. Sonunda içi rahat, ama yorgun bir halde başını yastığa da-

yadı ve son nefesini verdi.

Düşes, kocasının ölümünden sonra yönetimi ele geçirdi; kayınbiraderi Kont Jakob Rotbart'a haberci göndererek durumu bildirdi ve tahta çıkma törenine hazırlanmaya başladı. Dukalık derebeyleri, Kont Rotbart'ın bu durumdan hoşnut kalmayacağını biliyorlardı. Nitekim öyle de oldu: Jakob Rotbart ağabeyinin kendisine yaptığı bu haksızlığı kınadı ve çevrede kendine yandaş edinme çabalarına girişti. Ancak yine de olumsuz bir etki yapmamak için, olayı kabullenmiş görünerek genç yeğeninin tacını onayladı; ona gelecekteki yaşamı için iyi dileklerde bulundu. Çevresine topladığı şövalyelerle neşeli akşam toplantıları düzenleyen Kont, onlara eşinin ölümüyle kendisine çok para kaldığını, bu parayla dilediği gibi özgür ve rahat bir şekilde şatosunda yaşamını sürdürebileceğini anlatmaya koyuldu. Üstelik komşu derebeyliklerdeki soylu kadınlarla dostluk kurmayı, kendi eliyle yaptığı şarabını içmeyi, candan arkadaşlarla birlikte olmayı ve avı çok seviyordu. En son arzusu da Haçlı Seferlerine katılıp kutsal topraklara gitmekti. Gençlik yıllarında, hatta şu yaşlılık zamanlarında artan günahlarını bağışlatmak istiyordu. Yaptığı her şeyin bedelini ödemeliydi. Yaşamının son yıllarını böyle geçirecekti. Çocukluklarından beri tacın vârisi olabileceklerini umarak büyümüş olan iki oğlu, babalarının bu suskun ve pes etmiş halini eleştirip durdular. Babaları hakkı olan taht için neden uğraş vermiyordu! İlgisizlik ve boşvermişlik içinde yaşamını sürdürecek miydi? Kont Rotbart, kısa, ama öz bir konuşmayla oğullarını susturup sakinleştirmeyi bildi. Hatta ölen amcalarının cenaze törenine katılıp toprağa verilirken tabutunu omuzlarında taşımaları gerektiğini bile savundu. Cenazeden sonra büyük salonda yapılan taç giyme törenine giden Kont, yeğeni genç prense, annesinin yanında iyi dileklerde bulundu ve şans diledi. Kutlama törenini öteki soylularla birlikte izledi; gösterdiği büyüklükten ötürü kendisine saygı duyanla-

rın ısrarlarına karşın daha fazla oyalanmadan yengesinin şatosundan ayrıldı. Adamlarını alarak kendi şatosuna gitmek üzere yola çıktı.

Düşes, kocasının cenaze töreninden ve taç giymesinden sonra, ölen Dükün katilini araştırıp bulmak için girişimlere başladı. Kocasını öldüren oku incelemek ve katili bulmak için harekete geçen Düşes, güvendiği kişi ve sağ kolu olan Godwin von Herrthal ile işbirliği yaptı. Ancak oku atanın kim olabileceği hakkında en ufak bir ipucu bulamadılar. Yalnızca, okun çok sağlam ve usta işi olduğu anlaşıldı. Gerçekten de usta bir elden çıkmış işçiliği vardı. Okun özel bir ağaçtan yapıldığı ve o yöreye yabancı bir biçimi olduğu açıkça görülüyordu. Ayrıca, ucu da çeliktendi. Özellikle avda kullanılan türdendi. Ya da çok başka bir amaçla yaptırılmıştı. Okun bir kenarında yapılış tarihi kazılıydı ve bu tarih oldukça yeniydi. Kocasının katilini bulmakta kararlı olan Düşes, araştırmalarını yılmadan sürdürdü. Oku, özel mühürüyle bir muhafaza içine koyarak, Almanya'nın silâh yapan tüm ustalarına tek tek göstermeye karar verdi. Bu oku yaptıranın kim olduğunu kendisine bildirmelerini istedi.

Aradan beş ay geçti. Bir gün, Godwin'e Strassburg'daki bir silâh ustasından beklediği haber geldi. Bu okları üç yıl önce Kont Jakob Rotbart ısmarlamıştı. Habere çok şaşıran Godwin, gelen mektubu birkaç gün odasındaki gizli dolabında sakladı. Ölen efendisinin kardeşi Kont Jakob Rotbart aslında oldukça sorumsuz bir yaşam sürüyordu, ama böylesine acımasızca bir cinayet işleyecek kadar kötü bir insan olabilir miydi? Her şeye karşın Kontun iyi yanları da vardı. Bunları gözardı etmek olanaksızdı. Düşesin adil davranacağından hiç kuşkusu yoktu. Ancak, kocasını öldürdüğü kesinleşirse, Konta düşman olacağı ve bağışlayıcı olmayacağı kesindi. Bu haberin kesinlik kazanması ve kanıtlanması gerekiyordu. Godwin, cinayetin işlendiği gece, Kont Rotbart'ın şatosunda olup olmadığını araştırma-

ya koyuldu. Aslında şatosunda pek sık ayrılmayan Kont Rotbart, o gece şatosunda değildi. Bu son durum üzerine, gerçeği daha fazla saklamaktan çekinen Godwin, ilk toplantıda öğrendiklerini Düşese iletmeye karar verdi.

Kayınbiraderinden pek çekinmeyen, ancak onunla arasının bozulmasını da istemeyen Düşes, mektubu iki kere okuduktan sonra çok sakin bir dille bu kuşkulu durumu tartışmak ve aydınlığa çıkarmak için dukalık meclisinin toplanması gerektiğini söyledi. Ancak bu beklenmedik gelişme canını sıkmıştı. Bu haberde bir yanlışlık ya da bir aldatmaca olduğunu düşünüyordu. Mektupta yazılanları dukalık meclisine açıklamama kararı aldı sonunda. Yalnızca bir araştırma yapılmalıydı. Hepsi o kadar. Hele şu sıralar tacından vazgeçtiği için halk arasında saygı ve sevgi uyandıran Kont Rotbart'ı böyle bir cinayetle suçlamak yanlış bir davranış olabilirdi. Öte yandan kentte dedikodular alıp yürümesin diye kayınbiraderine haber göndertip, ortaya çıkan bu kuşku uyandırıcı durumu bildirdi. Ancak kendisinin bu iddiaya inanmadığım da mektubuna eklemeyi unutmadı.

Arkadaşlarıyla içki masasında oturan Kont, yengesinin gönderdiği haberciyi içeri çağırttı. Mühürlü mektubu alıp hemen okudu. Anında rengi sapsarı kesilen Kont arkadaşlarına dönüp: "Kardeşlerim, şuna bakın! İğrenç bir suçlama. Ağabeyimi öldürmekle suçlanıyorum. Sözü edilen okun bana ait olduğu doğru. Ama bu benim katil olduğumu kanıtlamaz ki!" diye bağırmaya başladı. Kontun arkadaşları da aynı düşüncedeydiler. Ayağa fırlayıp söylenmeye ve Kontu suçlayanlara lânetler okumaya başladılar. Cinayeti, iddiayı ortaya atanın üzerine attılar. Hatta Düşesi korumasına alan dukalık meclisini de kınayacak kadar işi ileri götürdüler. Kont Rotbart bu arada mektubu bir kez daha okudu; sonra birden hızla döndü ve "Sakin olun arkadaşlar," diye seslendi. Köşede duran kılıcına uzanıp aldı ve haberi getiren şövalyeye dönerek, "Sizi tutsak alıyo-

rum!" dedi. Şövalyenin şaşkınlıkla, "Doğru mu duydum? Yani beni tutsak almakla size yöneltilen bu iki suçu kabul mü ediyorsunuz?" diye sorması üzerine, Kont hırsla karşılık verdi: "Madem öyle diyorsunuz... evet!" Aslında işi fazla uzatmadan, olayın araştırmasını sadece Düşese bırakmayı tasarlıyordu. Ancak Kontun bu tutumu arkadaşlarını rahatsız etti. Onlara göre, böyle nazik bir konuda ancak Krala güvenmeliydi. Krallık Yargı Meclisi olayı ele almalıydı. Kont, Düşesin adaletinden kuşkusu olmadığını savunarak, dukalık meclisi önüne çıkmakta ısrar etti. Adamlarına seslenip atını hazırlamalarını buyurdu. Bir yandan da oturup Düşese bir mektup yazdı. Böyle ağır bir suçlama karşısında, bir şövalyenin kendi ordusuyla mahkemeye gelmeye hakkı olduğunu ve güvenlik açısından 20.000 gümüş mark teminat istediğini bildirdi.

Kayınbiraderinin bu kararlı ve katı tutumu karşısında, ayrıca kentte alıp yürüyen dedikodulardan gözü korkan Düşes, olayın dışında kalmayı yeğleyerek, yasal soruşturmanın Kral huzurunda yapılmasını istediğini bildiren bir mektup gönderdi. Bu karışık ve zor davanın çözümlenmesi işini tamamen Krallık Yargı Meclisine bırakarak kenara çekildi. Dolayısıyla da elinde bulunan bütün kanıtları ve belgeleri krallığın başsavcısına göndertti. Almanya Kralı, o sıralar Basel kentinde bulunmaktaydı. Düşesin bu isteğini onayladı. Hemen üç kont, on iki şövalye ve iki devlet adamından oluşan özel bir yargılama kurulu kuruldu. Kont Rotbart'a haber gönderilip, Krallık jürisi önünde yargılanmak üzere davet edildi. Tabii, istediği 20.000 gümüş mark kendisine teminat olarak verildi. Kral, cinayetin işlendiği Remigius gecesi Kontun nerede olduğunu kanıtlamasını ve Dükü öldüren okun katilin eline nasıl geçtiğini açıklamasını istiyordu.

'Trinitatis' gününden sonraki pazartesi günü, Kont Jakob Rotbart şövalyelerinden oluşan ordusuyla Basel'e geldi. Soylu jüri üyelerinin oluşturduğu mahkeme önün-

de kendine yöneltilen suçlamalara karşı savunmasını yaptı. "Sayın şövalyeler!" diyerek sözlerine başladı; sonra jürinin önündeki parmaklıklara dayanarak gözlerini onlara dikti ve şert bir sesle konuşmasını sürdürdü." Dukalık tacının beni ilgilendirmediğini sanırım sizlere kanıtladım. Öyleyse niçin, beni pek sevmediğim ama yine de ağabeyim olarak kendisine sadık kaldığım Dük Braysach'ı öldürmekle ya da cinayete katılmakla suçluyorsunuz?.. Hele o gece şatomda bulunmayışım sizi daha da kuşkuya düşürüyor. Eğer böyle bir suçlamayla karşı karşıya kalmasaydım, yaşamımın son anına kadar saklamaya yemin ettiğim bir gizi size açıklamayacaktım. Ancak kıyamet günü Tanrı huzurunda gerçek ortaya çıkacaktı. Ama mademki Kral ve siz sayın kurul üyeleri bana o gece nerede olduğumu soruyorsunuz, sizlere gerçeği söyleyeceğim! Hepinizin tanıdığı saygıdeğer bir dul bayanın yanındaydım Remigius gecesi: Bu bayan, dukalık yöneticilerinden Winfried von Breda'nın kızı Wittib Littegarde von Auerstein'dır. Kocası öldüğünden beri babasının yanında yaşamaktadır."

Bayan Wittib Littegarde von Auerstein, ülkenin en güzel ve en dürüst kadınlarından biri olarak tanınmaktadır. Komutan olan kocası von Auerstein'ın, evlendiklerinden birkaç ay sonra ateşli bir hastalık sonucu ölmesinden bu yana, babasının şatosunda sakin ve kapalı bir yaşam sürmektedir. Ancak babasının kendisini yeniden evlendirmek istemesine karşı koyamadığı için, zaman zaman çevre şövalyelerinin, özellikle de Kont Rotbart'ın düzenlediği av partilerine ve törenlere katılarak, gelecekte kendine eş olabilecek bir soylu bey aramaktadır. Çevresini saran soylulardan biri de Friedrich von Trota idi ve bir av partisinde genç kadının hayatını kurtarmıştı. Kocasından kalan mirasın güvenilir ellere geçmesini istemesine karşın Littegerde bir türlü bu soylu ve sağlam karakterli adamla evlenmeye karar verememişti. Öte yandan iki erkek kardeşi, mirasın kendilerine kalmasını bekledikleri için kızkardeşleri-

nin ikinci bir evlilik yapmasını istemiyorlardı. Bu arada ağabey Rudolf, zengin bir kadınla evlenip üç yıl sonra bir oğlu olunca, Bayan Auerstein, Friedrich von Trota ile evlenmekten tamamen vazgeçti. Babasının Ren kıyısı boyunca uzanan topraklarının yönetimini üstlendi.

Ayrıca, o bölgedeki manastırların başrahibelik görevini de üstlenecekti. Strassburg piskoposu, bu işleri yoluna koymak için girişimlere başladığı günlerde, Winfried von Breda'ya, Krallık Meclisinde yapılan mahkemede Kont Jakob Rotbart'ın, kızı Littegerde ile ilgili iddiasını açıklayan belge gönderildi. Yaşlı adamın Basel'e gelmesi ve olayı aydınlatması isteniyordu. Gönderilen belgede, iddia edilenler tüm ayrıntılarıyla belirtilmişti. Kont Rotbart'ın kızı Littegarde ile ne zaman ve nerede birlikte oldukları açıkça belirtiliyordu. Hatta ölen kocasına ait bir yüzüğü Kont Rotbart'a armağan olarak verdiği bile ileri sürülüyordu. Bu belge ortalığı karıştırmaya yetti. Yaşlı von Breda elinde tuttuğu belgeyle odanın ortasında yığılıp kaldı ve geçirdiği şok sonucu felç oldu. Babalarının bu durumunu gören iki erkek kardeş onu hemen yatağına yatırdılar ve doktor çağırdılar. Ama ani üzüntüden felç olan yaşlı adam tüm çabalara karşın kurtarılamadı. Bayan Littegarde von Auerstein, bu olanlar karşısında deliye döndü ve kendinden geçerek düşüp bayıldı. Daha o ayılmadan babası çoktan ölmüştü. Zavallı genç kadın, babasına suçsuz olduğunu söyleyememişti. İki erkek kardeşin öfkesi anlatılacak gibi değildi. Kont von Rotbart'ın geçen yaz sürekli olarak kızkardeşlerine kur yaptığını herkes biliyordu. Kontun genç kadının peşinden bir an olsun ayrılmadığını bilen kardeşler olayın gerçek olduğuna inanarak Littegarde'yi ağır bir şekilde suçladılar. Kont, yaz boyu Littegarde için av partileri düzenleyip durmuştu. Ve bu partilerde öteki kadınlarla hiç ilgilenmemişti. Şu anda Kont Rotbart'ın elinde bulunan ve Bayan Auerstein'ın kendisine armağan ettiğini ileri sürdüğü yüzük, kutsal Remigius günlerinden

birinde düzenlenen o av partisinde kaybolmuştu. İki erkek kardeş bunu kesinlikle biliyor ve bu olayla bir ilgisi olduğunu düşünüyorlardı. En büyük kardeş Rudolf, dizlerine kapanan ve suçsuz olduğunu söyleyen kızkardeşine, "O gece Kontun yanında olmadığını kanıtlayacak bir tanığın var mı?" diye sordu. Genç kadın çaresizlik içinde başını salladı. Çünkü oda hizmetçisi, akrabasını ziyarete gittiği için o gece şatoda yoktu ve Littegarde yalnızdı. Dolayısıyla bir tanık gösteremezdi. Bu açıklama üzerine Rudolf, dizlerine kapanmış olan kızkardeşini ayağıyla itti; duvarda asılı duran kılıcını alıp Littegarde'yi ölümle tehdit ederek onu şatodan uzaklaştırdı. Zavallı Bayan Auerstein sapsarı bir yüzle ayağa fırladı ve yola çıkmadan önce gerekli bazı eşyalarını toplamak istedi, ama öfkeden kudurmuş olan Rudolf buna fırsat vermeyerek onu ite kaka dışarı attı. Bir yandan da "Dışarı... defol... gözüm görmesin seni!.." diye haykırıyordu. Rudolf'un karısı, kocasına engel olmaya çalıştı. Ama boşunaydı! Ancak son anda biraz üst baş ve para verdikten sonra küfürler ve lânetler yağdırarak şatonun ağır kapısını kızkardeşinin yüzüne kendi elleriyle kapadı.

Şimdiye kadar yaşadığı mutlu ve güvenli ortamdan yoksulluğun karanlık bilinmezliğine yuvarlanmak genç kadını perişan etti. Bu, onun taşıyamayacağı kadar ağır bir utançtı. Nereye gideceğini bilemeden yollara düştü. Tarlaların arasından geçiyordu ve yaklaşan geceyi geçirebileceği bir yer bulması şarttı. İleride, vadi içinde yayılmış bir köye yaklaştığında, artık daha fazla gücü kalmamıştı. Olduğu yerde yığıldı kaldı. Bir saat kadar öylece yattı, ortalık iyice kararmıştı. Gözlerini açtığında çevresinde meraklı ve yardıma hazır köylüleri gördü. Oyun oynayan bir çocuk yerde yatan yabancı kadını görmüş, koşarak gidip köye haber vermişti. Bayan Littegarde von Auerstein kendisini bulan çocuğun ailesi tarafından köye götürüldü. Hemen ilk tedavisi yapıldı. Littegarde kısa zamanda kendini

toparladı. Köyden bakınca ta uzaklarda, bir zamanlar babası ve kardeşleriyle mutlu yaşadığı şatoyu görebiliyordu. İki köylü kadın, şatonun sahibesi olduğunu anlayarak onu geri götürmek istediler. Ama Littegarde şiddetle karşı koydu. Yanına ona yol gösterecek bir rehber vermelerini istedi yalnızca. Bu durumda yola çıkamayacağını söyledilerse de, Littegarde, bir an önce şato topraklarından dışarı çıkması gerektiğini, yaşamının tehlikede olduğunu söyleyerek isteğinde direndi. Çevresini saran köylülerin baskısından kurtulmak için oturduğu yerden fırlayıp kalkan Littegarde, gece olmasına karşın yola çıkmaya hazırlandı. Sonunda köylüler ısrar etmekten vazgeçip ona bir araba buldular ve yanına da bir rehber kattılar. Bayan Auerstein, Basel'e gitmek üzere yola koyuldu.

Köyden ayrıldıktan kısa bir süre sonra Basel'e gitmekten vazgeçen Littegarde, arabacıya yön değiştirmesini ve birkaç mil ötedeki Frotenburg'a gitmesini söyledi. Basel'de Kont Jakob Rotbart gibi güçlü bir adamla tek başına uğraşamayacağını anlamıştı. Üstelik Kontun ortaya attığı iddianın yalan olduğunu kanıtlayacak bir tanığı da yoktu ne yazık ki. Eski dostu Friedrich von Trota hâlâ sadık bir hayranıydı, onun yardımını isteyebilirdi. Trota'nın şatosuna ulaştığında çoktan geceyarısı olmuştu. Yorgunluktan bitkin bir halde kapıya yaklaştığında içeride ışık yandığını fark etti. Araba sesine kapıyı açan bir uşağa, evin sahibine geldiğini haber vermesini söyledi. Tam o sırada alt katta bulunan Friedrich'in kızkardeşleri Bertha ve Kunigunde sesleri duyup kapıya çıktılar ve perişan haldeki arkadaşları Littegarde'yi gördüler. Sevgili arkadaşlarını içten bir sevinçle selâmlayıp arabadan inmesine yardım ettiler. Littegarde'yi, üst kattaki odasında masanın başına oturmuş birtakım işleri yoluna koymaya çalışan ağabeylerinin yanına çıkardılar. Duyduğu ayak sesleriyle dönüp kapıya bakan Friedrich, eşikte duran zavallı Littegarde'yi görünce, "Aman Tanrım! Sevgili Littegarde, ne oldu size böy-

le?" diye haykırdı ve genç kadını kucakladığı gibi bir koltuğa yerleştirdi. Littegarde biraz kendine gelir gibi olunca tüm olanları bir bir anlattı. Kont Rotbart'ın, Dük olan ağabeyini öldürmekle suçlandığını ve onun da cinayet gecesi kendisiyle birlikte olduğunu ileri sürerek, şerefine leke sürdüğünü bir çırpıda söyledi. Şu anda Basel'de, Krallık Yargı Meclisinin toplanmış olduğunu ve Kont Rotbart'ın orada bulunduğunu, bu arada babasının şok geçirip öldüğünü de sözlerine ekledi. Babasının ölümünden kendisini sorumlu tutan ağabeyi öfkeden kudurmuş ve üzerine yürümüştü. Sonunda da acımasızca kapı dışarı edilmişti. Genç kadın, umutsuzca Friedrich'in kendisiyle birlikte Basel'e gelmesini rica etti. Kralın karşısında kendini savunurken yanında bulunmasını ve ona akıl vermesini istiyordu eski dostundan. Littegarde, Kont Rotbart'ın öteden beri bilinen kötü ününden dolayı ondan nefret etmişti. Geçen yaz Kontun yaptığı bütün önerileri geri çevirmiş olmasına karşın, sinsi adam kendini kurtarmak için masum bir kadının onurunu lekelemekten çekinmemişti. "Tamam... Littegarde... suçsuzluğunu kanıtlayabilmek için kendini daha fazla yormana gerek yok! Ben zaten sana inanıyorum. Tüm kanıtlardan da öte bu inanç benim için. Hayırsız ve kötü kardeşlerinin seni bu durumda yalnız bırakmalarına üzülme! Beni en sadık dostun ve istersen kardeşin olarak kabul et. Senin koruyucunve savunucun olma onurunu bana vermiş olman bile bana yeter. Basel'de elimden gelen her şeyi yapacağım. Sakın merak etme!" Genç kadının elini tutup sıktı, sonra da dudaklarına götürüp öptü. Littegarde'nin gözlerinden yaşlar boşandı. Bu sadık ve gerçek dostuna bütün kalbiyle inanıyordu. Friedrich von Trota, genç kadını elinden tutarak kaldırdı ve yatak odasına çekilmiş olan annesi Bayan Helena'nın yanına götürdü. Onu annesiyle tanıştırdı; çok yakın bir arkadaşı olduğunu ve ailesiyle arasında bir sorun bulunduğu için bir süre kendileriyle birlikte şatoda kalacağını bildirdi. Hemen

o gece şatonun bir kanadı Littegarde'nin özel dairesi olarak hazırlandı. Kızkardeşlerin gardırobundan alınan elbiseler onun odasına taşındı. Ayrıca genç kadının özel hizmetini yapacak birkaç hizmetçi de emrine verildi. Üç gün sonra Friedrich von Trota kalabalık bir şövalye grubuyla Basel'e doğru yola çıktı. Ancak mahkemede, genç kadını savunmak için ne söyleyeceğini pek bilemiyordu.

Bu arada, Littegarde'nin erkek kardeşleri von Breda' lar, Basel'deki yargı meclisine bir mektup göndererek, kızkardeşlerinin krallık meclisinde yargılanmasını istediler. Bayan Auerstein'ın şatodan ayrılış nedenini gizleyerek onun kendi isteğiyle şatodan çıkıp gittiğini belirttiler. Şu anda nerede ve kimbilir kimlerle birlikteydi. Ailenin onurunu korumak için bu kadının adını soykütüğünden tamamen silip atmak istiyorlardı. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, babalarından kalan miras hakkından da vazgeçmesini istiyorlardı. Ancak Basel'deki yargıçlar bu suçlamalara ve isteklere pek aldırmadılar. Bu arada Kont Jakob, Littegarde'nin nerede bulunduğunu araştırmaya koyuldu. Genç kadını korumasına alıp şatosuna yerleştirmeyi tasarlıyordu: Kontun bu girişimini öğrenen yargı meclisi üyeleri, onun bu soylu davranışına kanarak bütün söylediklerinin doğru olduğu kanısına vardılar. Genç kadını zor durumda yalnız bırakmak istemediğine göre demek ki aralarında yakın bir bağ ardı. Dolayısıyla da Dükü öldürdüğü ileri sürülen gece Bayan Auerstein ile birlikteydi. Kont Rotbart hakkında açılan cinayet davasını düşürmeye karar verdiler. Ailesi tarafından reddedilen ve açıkta kalan genç kadına şatosunun kapılarını açan ve onu korumasına almak isteyen Kont Rotbart, bu davranışıyla tüm iddiaları bir anda çürütmeyi başarmıştı. Hatta daha da ileri giderek Konttan özür dilemeye bile kalkıştılar. Artık bu serüvenin sözü edilmemeliydi. Ancak yasalara göre, yine de Kral huzurunda Kont Jakob Rotbart'ın suçsuz ilan edilmesi gerekiyordu. Sonuçta Kont Rotbart hem saygınlığını

kazanıyor hem de gizli emeline ulaşıyordu. Yargı meclisinin sözcüsü iddiaları okuyup bitirmiş, daha sonra da Kralın onur belgesini okumaya hazırlanıyordu ki, tam o sıra Friedrich von Trota birden ortaya çıkıverdi ve jürinin önüne gelerek, Littegarde von Auerstein hakkındaki suçlama belgesini görmek istediğini belirtti. Öteki soylular gibi onun da bunu istemeye hakkı vardı. Herkes şaşkınlık içinde Trota'ya bakıyordu. Salondakilerin meraklı bakışları arasında, kendisine suçlama belgesi verildi. Trota bir an okur gibi yaptı ve birden belgeyi yırtmaya başladı. Sonra, yırttığı kâğıt parçalarını ve eldivenini Kont Rotbart'ın yüzüne fırlatarak, yüzüne karşı onun adi bir yalancı ve ahlâksız olduğunu haykırdı. Bayan Littegarde'ye sürdüğü bu lekeyi cam pahasına da olsa sileceğine yemin etti! Sapsarı kesilen Kont Rotbart, Trota'nın yüzüne fırlattığı eldiveni hemen çekip aldı ve jüriye dönerek, "Öyleyse, söylediklerimin doğruluğunu kanıtlamak üzere Tanrı huzurunda sizi düelloya davet ediyorum! İzin veriyor musunuz, sayın üyeler? Bay Trota ile nerede ve ne zaman karşılaşacağımıza karar verilsin!" diye bağırdı. Hiç beklenmedik bir gelişmeydi bu. Jüri üyeleri, içlerinden birini son durumu Krala bildirmekle görevlendirdi. Friedrich Trota'nın Bayan Auerstein'ın savunucusu olarak ortaya çıkması, Kralın Konta olan güvenini pek sarsmadı. Ancak düello yapılacaktı. Bayan Auerstein'a haber gönderterek Basel'e çağırttı. Kendi adına yapılacak düelloda yasalar gereği onun da hazır bulunması gerekiyordu. Bu garip düellonun kutsal bir günde yapılmasının daha hayırlı olacağını düşünen Kral, 'Margarethe' gününü düello günü olarak kararlaştırdı. Ayrıca yer olarak da Basel'deki sarayın meydanını seçti. Kont Rotbart ile Bay von Trota, kararlaştırılan gün ve yerde Bayan Littegarde'nin huzurunda, onun suçsuzluğu adına düello yapacaklardı.

Beklenen kutsal günde, sarayın meydanında görülmemiş bir kalabalık düelloyu izlemek için toplandı. Zırhları-

na bürünmüş olan Rotbart ile Trota karşılıklı duruyor ve başlama işaretini bekliyorlardı. Çevre derebeyliklerden gelen soylular ve şövalyeler de merak içinde düellonun başlamasını bekliyorlardı. Düelloyu başlatacak olan görevli krallık locasının tam önünde duruyordu. Kral, locasına oturmuştu; yanında eşi, prensleri ve prensesleri yer almıştı. Hakem iki rakip şövalyenin zırhlarını denetledikten sonra silâhlarını verdi. Tam o sırada, Littegarde ile birlikte Basel'e gelmiş olan Bayan Helena ile kızları Bertha ve Kunigunde nöbetçilere yaklaşarak Bayan Auerstein ile konuşmak istediklerini belirttiler. Eski bir geleneğe göre, uğruna düello yapılan Bayan Littegarde, etrafı parmaklıklı bir set üstünde oturuyordu. Genç kadın, kendisi için canını tehlikeye atan Trota adına Tanrıya dua ediyordu. Haklı olan, bu düelloda ortaya çıkacaktı. Bayan Auerstein'ın yaşamı bir dönüm noktasına gelmişti. Şimdiye kadar çok titiz ve sınırlı boyutlar içinde yaşamıştı. Ama şimdi bir sınav bekliyordu onu. Ölen kocasına ait yüzüğün Kont Rotbart'ın elinde kanıt olarak bulunması durumunu zorlaştırıyordu. O kutsal Remigius gecesi oda hizmetçisinin izinli olması, genç kadının elindeki son kanıtı da ortadan kaldırıyordu. Öte yandan, Bayan Helena bütün bunları bildiği için huzursuzdu. Oğlunun yaşamını tehlikede görüyordu. Littegarde'nin gerçekte ne ölçüde suçsuz olduğunu bilemiyordu. İçini kemiren kuşkuyu yenemiyordu yaşlı kadın. Düello başlamadan önce son bir kez Littegarde ile konuşmak istedi. Tanrı adına silâhlar ve iki adamın gücü sınav verecek ve sonuçta gerçek adalet yerini bulacaktı. Dolayısıyla Littegarde, kendi adına bu sınava girecek olan Trota'nın yazgısını bir bakıma elinde tutuyordu. Tanrının adaleti şaşmazdı kuşkusuz, ama sınavı Kont Rotbart kazanırsa ne olacaktı? Littegarde derin düşüncelere dalmıştı. Birden Bayan Helena ile kızlarının kendine yaklaştıklarını görünce saygıyla yerinden kalktı ve onları karşıladı. Bir yandan da tam düello başlamak üzereyken neden buraya

geldiklerini sormaktan kendini alıkoyamadı. "Sevgili kızım!" diye konuşmaya başlayan Bayan Helena onu kenara çekti: "Oğlundan başka bir hazinesi olmayan yaşlı bir kadının ricasını kabul etmeni istiyorum. Ren Nehrinin öteki yakasındaki topraklarımızı size armağan olarak vermeyi düşünüyoruz. Bu armağanı alınanızı istiyoruz. Oğlumun mezarında rahat uyuyabilmesi için şimdi düello başlamadan önce sizden söz almalıyız." Littegarde sapsarı bir yüzle bir süre yaşlı kadını süzdü. Bayan Helena'nın ne demek istediğini anlar anlamaz, eğilip önünde diz çöktü. "Çok sevgili ve soylu bayan!" diye söze başladı. "Tanrının beni suçlu bulacağı kuşkusuyla mı soylu oğlunuz böyle bir istekte bulunuyor?" "Neden?" diye yanıtladı Bayan Helena. "Çünkü eğer öyle düşünüyorsa, kendimi yazgıma bırakıp düşmanınınkazanmasına izin vereceğim!" "Hayır!" diye kekeledi Bayan Helena, "Oğlumun hiçbir şeyden haberi yok! Size inandığı için mahkemede şeref sözü verdi. Yazgınızın sınanacağı şu anda böyle bir öneride bulunmayı düşünemez bile. Suçsuzluğunuzdan asla kuşku duymuyor. Ve düşmanınız Kont Rotbart ile düelloya hazır. Her olasılığa karşı ben ve kızlarım böyle bir öneride bulunmaya karar vermiştik. Oğlumun aklı sizde kalsın istemedik..." Littegarde yaşlı kadının elini sevgiyle öperek, "Öyleyse bırakalım, verdiği sözü tutsun! Ancak şunu bilmenizi isterim ki benim vicdanım temiz. Gizlediğim hiçbir şey yok! Zırh ve başlık giymeden dövüşse bile Tanrı ve melekleri onu benim adıma koruyacaktır. Bundan eminim. Siz de emin olun!" Littegarde konuşmasını tamamladıktan sonra ayağa kalkarak Bayan Helena ile kızlarını parmaklıklı özel bölmeye doğru götürdü. Kendisi de yine kırmızı örtülü koltuğa oturdu.

Az sonra Kralın işaretiyle düelloya başlama işareti verildi. İki şövalye, kalkan ve kılıçlarıyla birbirleri üzerine yürümeye başladılar. Friedrich Trota ilk vuruşta Kont Rotbart'ı kolundan yaraladı; kılıcın ucuyla zırhı delmişti. Kan fışkırmaya başladı. Ancak bu öldürücü bir yara değil-

di. Kont geri kaçtı ve yarasını yokladı. Alanın çevresinde sıralanmış duran şövalyeler hoşnutsuzlukla homurdandılar. Kontun bu beceriksizce davranışını kınadılar. Ama Kont yeniden toparlanıp saldırdı. Şimdi kılıç ve kalkanların şakırtısı birbirine karışmıştı. Kıyasıya dövüşüyorlardı. Zaman geçiyor, düello giderek uzuyordu. Sonuçta kimin kazanacağı hiç belli değildi. Friedrich Trota rakibinin başına darbeler indiriyordu. Kont ise her seferinde bu darbeleri çevik hareketlerle savuşturuyordu. Düello uzadıkça Kont daha baskın olmaya başladı. Saldırıları giderek artıyor ve şiddetleniyordu. Friedrich Trota, bazan yerde, sırtüstü yatmış bir halde tüm gücüyle kendini savunuyordu. Düello yaklaşık bir saattir sürüp gidiyordu. Bir ara, Friedrich Trota'nın ayağı kayarak yana doğru sendeledi. Kont Rotbart hiç zaman kaybetmeden üzerine saldırdı ve kılıcını rakibinin gövdesine indirdi. Trota acıyla doğruldu. Başlığını düzelterek yeniden Konta saldırdı. Ancak acıdan gözlerini kısmıştı ve Kontun hareketlerini tam olarak izleyemiyordu. Kont kılıcını ikinci kez Trota'nın gövdesine sapladı. Bu sefer tam göğsüne isabet almıştı. Kılıç ve kalkanı elinden düştü. Kont rakibinin üzerine çıkıp dizini dayadı. Sonra başını kaldırıp Kralı ve halkı selâmladı. Kral, dehşet ve acıma duygusuyla ayağa fırladı. Aynı anda Bayan Helena, deli gibi oğlunun yanına koştu: "Friedrich... oğlum!" diye haykırıyordu bir yandan da. Littegarde ise, Trota'nın yenildiğini görünce düşüp bayılmıştı. Nöbetçiler onu yerden kaldırıp taşımaya başladılar. Bayan Helena ise artık çığlık çığlığa bağırıyordu. "Ah... ahlâksız kadın... yalancı kaltak! Suçsuz olduğunu iddia ederek günahkâr bedenin uğruna oğlumu feda ettin. Lânet olsun sana... Oğlunun zırhını çıkarmış, akan kanını durdurmaya çalışıyor, bir yandan da inliyordu. Trota bir sedyeye konarak doktorların da yardımıyla bir hücreye taşındı. Tanrı huzurunda o da suçlu bulunmuştu. Bayan Helena ve kızlarına, Trota'nın yanında kalmaları için izin verildi. Nasıl olsa öle-

cekti ve son nefesini verirken ailesi yanında olmalıydı.

Ne gariptir ki, Trota'nın yarası kalbine çok yakın olmasına ve çok kan kaybetmesine karşın öldürücü değildi. Doktorlar, perişan haldeki ailesine onun kısa bir süre sonra yeniden hayata döneceği güvencesi verdiler. Sağlam ve güçlü bedeni onu kesin bir ölümden korumuştu. Kendine gelir gelmez Trota'nın ilk sorusu şu oldu: "Bayan Littegarde nasıl? Şu anda nerede?.. Genç kadının bir hücreye kapatıldığını öğrenince gözyaşlarını tutamayarak ağlamaya başladı. Kızkardeşlerine, talihsiz ve zavallı Littegarde'yi gidip görmeleri için yalvardı. Oğlunun bu isteğine çok kızan annesi ona, bu ahlâksız ve yalancı kadını unutmasını önerdi. Kontla yaptığı düello nun yenilgiyle sonuçlanması zamanla unutulacaktı, ama o kadının ikiyüzlülüğü ve yalancılığı le ailenin onuruna leke sürmüş olması unutulmayacaktı. Ama Trota bu davada Tanrının adaletini esirgediğini, suçludan yana olduğunu söylemesi üzerine Bayan Helena şaşkınlık ve öfkeyle bağırdı: "Ne dedin? Tanrının adaletinden nasıl şüphe edersin. Her ikinize de eşit şans verildi. Önce sen rakibini yaraladın. Ama sonunda hak yerini buldu ve sen yenildin. Çünkü Kont Rotbart gerçeği söylüyordu!" "Olabilir anne... ama mademki ölmedim demek gerçek tam olarak ortaya çıkmış sayılmaz. Bak bana anne! Şu anda yaşıyorum ve birkaç gün sonra ayağa kalkıp bu yenilgiyi sizlere unutturacağım. İkinci bir düello daha yapılacak!" "Budala!" diye haykırdı annesi, "Bilmiyor musun ki, Tanrı huzurunda yapılan ve rakiplerden birinin yenilgisiyle sonuçlanan düello ikinci kez tekrarlanamaz! "Bence olur anne!" diye üsteledi Trota. "İnsanların koyduğu kurallar beni engelleyemez. Rakiplerden birinin kesinlikle ölmesi gerekir düellonun sonuçlanması için. Tanrı bana bir kez daha şans tanımalı... "Karşı çıktığın kurallar tüm insanlığı yöneten kutsal ve dinsel inançlardan doğmuştur. İnsanlar Tanrı buyruğuna karşı çıkamaz. Boyun eğmek zorundayız. Tanrı seni ve o kadını lânetle-

di, diye ısrarla düşüncesini savundu Bayan Helena. "Ah, işte bu düşünce beni deli ediyor. Suç bütünüyle ona yüklendi. Oysa ben onun masum olduğunu herkese kanıtlayacaktım. Ama yapamadım. Ona ihanet ettim. Aslında Tanrı beni kendi günahlarım için cezalandırmak istedi. Ve yanlış bir adım atmama neden olarak yenilginin kucağına attı. Benim yüzümden o zavallı masum kadın şerefsizlik lekesine bulandı... Trota içinden gelen coşkulu duygularla annesini inandırmaya çalışıyordu. Öylesine kendini kaptırdı ki sonunda gözlerinden yaşlar boşandı. Genç adam arkasına dönüp yüzünü saklamaya çalıştı. Bayan Helena ve kızları çok etkilenmişlerdi; sessizce Trota'nın yatağının kenarına diz çöktüler. Onun böylesine yüce ve acıma dolu bir yüreğe sahip olması içlerini titretti. Utanç duydular; onların da gözlerinden yaşlar boşandı. Eğilip Trota'nın ellerini öpmeye koyuldular. Bu arada nöbetçi gardiyan yemek getirdi. Trota, Bayan Littegarde'nin nasıl olduğunu sordu hemen. Nöbetçi aldırmaz ve alaycı bir sesle, kadının bir saman yığını üzerinde hiç kımıldamadan öylece oturduğunu ve hiçbir şey yemediğini söyledi. Trota nöbetçi ile Littegarde'ye haber gönderip hayatta olduğunu bildirdi. Sevdiği kadına cesaret ve dayanma gücü vermek istiyordu. Tamamen iyileşip ayağa kalkınca doğru onun yanına koşacaktı. Ancak nöbetçi Littegarde'ye haberi ulaştırdığında hiç beklenmedik bir tepkiyle karşılaştı. Kadın hiç kimseyle konuşmak istemediği gibi kimseyi de görmek istemiyordu. Hatta yetkililerden hücresine hiç kimsenin sokulmamasını bile istemişti. Trota, Littegarde'nin bir bunalım geçirdiğini anlamıştı. Daha çok üzülmeye başladı. Birkaç gün sonra ayağa kalktığında, annesi ve kızkardeşlerini de yanına alarak Littegarde'yi görmeye gitti.

Zavallı Littegarde'nin mutsuzluğu ve perişanlığı anlatılacak gibi değildi. Saçları darmadağınık, göğsü bağrı açık öylece büzülmüştü köşeye. Trota'yı kızkardeşleri Bertha ile Kunigunde'nin kollarına girmiş bir halde karşısında gö-

rünce çılgın gibi bağırmaya başladı: "Gidin... uzak durun benden... gidin!" Sonra hücrenin dibine doğru sindi, yüzünü elleriyle kapadı ve "Eğer içinizde biraz acıma duygusu kaldıysa gidin. Yalnız bırakın beni... diye inlemeye başladı. Trota dehşet içinde kalmıştı. Annesine dayanarak, "Aman Tanrım! Sevgili Littegarde... ne oldu size böyle?" diye mırıldandı. Yavaşça uzanarak perişan haldeki Littegarde'nin elini tutmaya çalıştı. "Dokunmayın bana... çıldırmamı istemiyorsanız, uzaklaşın buradan!" diye haykırdı genç kadın ve geriye doğru çekildi. "Benim için bir üzüntü kaynağısın sen. Ateş bile senden daha az acı verici!.." "Ne dedin? Sana acı mı veriyorum? Ben sana ne yaptım, Littegarde? Nasıl söylersin bunu!" diye kekeledi zavallı Trota. Ağabeyinin durduğu yerde sallanmaya başladığını gören Kunigunde hemen bir sandalye verdi Trota'nın altına. Littegarde ise Trota'nın oturuşunu, korkuyla açılmış gözlerle izliyordu. Sonra birden haykırmaya başladı: "Oh Tanrım! Çık buradan... git! Yalvarırım git... istersen ayaklarına kapanayım... ama ne olur çık git buradan. Beni yalnız bırak." Friedrich Trota ne yapacağını bilemez haldeydi. Öylece oturuyordu sevdiği kadının karşısında. "Benim varlığım bu denli üzücü mü senin için Littegarde?" diye mırıldandı bir kez daha. "Korkunç... dayanılmaz! Seni görmek beni tüketiyor... diye inledi genç kadın ve yüzünü örterek başını eğdi. Neredeyse iki büklüm olmuştu. Saklanmak ister gibiydi." Cehennem azabı bile senin şu anda bana sevgiyle bakan yüzünden daha iyi... "Tanrım yardım et bana," diye haykırdı Trota, "seni bu hale getiren nedir? Söyle bana. Tanrı huzurunda kendini suçlu mu buldun yoksa? Benden sakladığın bir şey mi var? Bu yüzden mi bakamıyorsun bana?.." "Suçlu bulundum... lekelendim ve lânetlendim!" Littegarde dövünmeye başladı birden. "Tanrı beni cezalandırdı. Git artık... çıldırmak üzereyim. Dayanacak gücüm kalmadı!" Littegarde'nin ölesiye umutsuzluğu karşısında Trota birden sapsarı kesildi ve fenalaştı. Otur-

duğu yerden kayıp yığıldı kaldı. Littegarde artık onu görmüyordu. Bir şal ile yüzünü örterek yatağına çekilip büzüldü ve öylece kaldı. Bertha ile Kunigunde haykırarak ağabeylerinin üzerine kapandılar. Öte yandan kendini daha fazla tutamayan Bayan Helena "Lânet olsun sana... oğlumu mahvettin. Kendinle birlikte onu da felâkete sürükledin. Tanrı cezanı versin... diye beddua etmeye başladı. "Ah, ben sana nasıl inandım! Oysa, Augustiner manastırındaki rahibin bana söylediklerini gözardı etmemeliymişim. Kont, düellodan önce ona gidip günah çıkarmıştı. Mahkemede ileri sürdüğü iddianın doğru olduğuna dair Tanrı huzurunda yemin etmiş. Sözleştiğiniz o gece senin bahçe kapısında beklediğini ve Kontu odana çıkardığını bir bir anlatmış rahibe. Geceyi birlikte geçirdiğinizi söyleyerek yeminler etmiş. Bir insan Tanrı huzurunda nasıl yalan yere yemin edebilir. Kont ta başından beri doğru söylüyordu. Ve ben bunu bile bile oğlumun düelloya girmesine göz yumdum. Ona hiçbir şey anlatmadım." Bayan Helena içini döktükten sonra oğluna dönerek, "Gel oğlum, gidelim buradan. Bu sefil kadınla işimiz yok artık bizim..." dedi. Littegarde başını örtmüş, çılgın gibi ağlıyordu. Hıçkırıklarının arasında konuşmaya çabaladı: "Şimdi anımsıyorum... o kutsal Remigius gecesinden üç gün önce erkek kardeşlerimle Kontun şatosunda konuktuk... babam gitmemi ve benim şerefime düzenlenen törene katılmamı istemişti. Gece geç vakit masamda bir mektup buldum. Tanımadığım biri yazmıştı ve bana ilanı aşk ediyordu. Mektubu okuduğum sırada kardeşlerim de yanımdaydı. Hiç düşünmeden mektubu onlara da gösterdim. Büyük kardeşim Rudolf, elyazısının Kont Rotbart'a ait olduğunu hemen anladı. Öfkeden kudurmuş bir halde gidip Kontla hesaplaşmak istedi. Ancak küçük kardeşim bu davranışın yanlış olacağını söyledi. Çünkü Kont mektubu imzalamamıştı; dolayısıyla kendisinin yazdığını kabul etmeyecekti. Kardeşlerim Kont Rotbart'ın bu aşağılık davranışına çok

kızmışlardı. Hemen o gece beni de yanlarına alarak şatodan ayrıldılar. İşte o ahlâksız adamla aramdaki ilişki bu kadarla kaldı. Onu bir daha hiç görmedim! Yemin ederim..." Bu arada Trota kendine gelmiş ve Littegarde'nin ağlayarak anlatmaya çalıştığı her şeyi duymuştu. Genç adam birden doğruldu. İçini kaplayan umutsuzluk sanki yok olmuştu. "Ne dedin? Az önce anlattıkların doğru mu?" diye sordu. "Bu sözlerin kulağıma müzik gibi geldi..." Yerinden fırlayıp kalktı ve gidip Littegarde'nin önünde diz çöktü. "Demin anlattıklarını bir kez daha söyle... bakayım... kulaklarıma inanamıyorum. Tanrım! Littegarde, sen masumsun... anlamadın mı? Kendi ağzınla açıkladın işte. Kontun ileri sürdüğü her şey sadece yalan, iftira. Ben bu gerçeği herkese kanıtlayacağım. Hatta sana bile. Kendini suçlu hissetmene hiç gerek yok! Bence bir melek kadar masumsun sen. Günah çıkaran birinin vicdanı nasıl rahatlarsa, sen de aynen öyle olmalısın. Tanrım!.." diye haykırdı Trota sevinç içinde ve Littegarde'nin dizleri dibine çöktü. "Söylediklerin beni yeniden yaşama döndürdü. Ölüm beni korkutmuyor artık. Kararan dünyam şimdi yeni doğan gün ışınlarıyla yeniden aydınlanır gibi. Artık sıra bizde. Kontun ne düzenbaz olduğunu Krala kanıtlayacağım." Littegarde Trota'nın ellerine sarıldı ve gözyaşları içinde, "Sevgilim... benim... demek bana inanıyorsun..." diye mırıldandı. "Neden inanmayayım ki?" diye sordu Trota. "Çılgınlık bu! Peki düelloda neden yenildin öyleyse. Tanrı beni suçlu buldu demek. Sence de öyle değil mi?" "Sevgili Littegarde, kendine işkence etmekten vazgeç artık. Aklını başına topla. İçini kemiren o acıyı yenmeye çalış. Çaresiz ve lânetlenmiş değilsin artık!" Trota ellerini kaldırarak kendi kendine mırıldanmaya başladı. "Tanrım, yardım et bana. İçimizi kaplayan bu kuşkudan kurtar bizi. Senin yüce, senin adaletine sığınıyoruz. Neden gerçeğin ortaya çıkmasını engelledin? Yoksa bize bir ders mi vermek istedin? Yaşarken ölümü, ölüm anında da sonsuzluğu düşünmemizi istedin.

Sana olan sarsılmaz inancımızı bize geri ver Tanrım!.. Trota yeniden Littegarde'nin ellerine sarıldı ve "Bir tanem, canım sevgilim... senin suçsuzluğunu kanıtlamak için elimden gelen her şeyi yapacağım..." dedi. Bayan Helena bir kenara çekilmiş onları izliyor, bir yandan da sessizce ağlıyordu. Tam bu sırada hapishane yetkilisi içeri girdi. Henüz tam olarak iyileşmemiş olan Trota'ya bu kadar heyecanın zararlı olacağını belirtti. Genç adamı dışarı çıkarmak istedi. Annesi ve kardeşlerinin de ısrarı üzerine Trota kendi hücresine geri dönmeye karar verdi.

Bu arada Basel'deki Krallık Yargı Meclisi, Littegarde ve onun savunucusu Friedrich Trota hakkında karar vermişti. Tanrı huzurunda yalan söyledikleri ve bilinçli olarak jüriyi aldatmaya çalıştıkları için yasalar gereği düellonun yapıldığı meydanda halkın önünde yakılacaklardı. Bu kararı bildirmek üzere biri görevlendirildi. İnfazın yerine getirilebilmesi için Trota'nın tamamen iyileşmesi gerekiyordu. Ancak bu arada çok ilginç bir durum ortaya çıkmıştı. Trota tarafından hafifçe yaralanan Kont Rotbart nedense bir türlü iyileşemiyordu. Doktorların tüm çabaları sonuçsuz kalıyordu. Günler geçiyor, ama Kontun yarası kapanmıyordu. Oysa Kral, infazda Kontun da bulunmasını istiyordu. O dönemde bilinen tüm tıbbi yöntemler uygulanıyordu; ancak yarayı kemiren ve giderek büyümesine neden olan iltihabı yok edemiyorlardı. Kolun içine kadar yayılan, bütün kasları ve sinirleri zedeleyen bu beklenmedik komplikasyonla doktorlar başa çıkamıyorlardı. En sonunda kolu kesmeye karar verdiler. Başka çare kalmamıştı. Ne var ki iltihap sanki Kontun tüm bedenine yayılmış gibiydi ve kokuyordu. Doktorlar, durumun ümitsiz olduğunu ve Kontun kısa zamanda öleceğini açıkça belirttiler. Öteyandan Augustiner Manastırının başrahibi, Kont Rotbart'ın yengesi ile arasındaki sorunu çözmesi gerektiğini, artık gerçeğin ortaya çıkmasının zamanının gelip geçtiğini düşünüyordu. Kont ise kutsal kitaba yeniden el basarak

söylediklerinin doğruluğunda ısrar ediyordu. Bayan Littegarde'ye iftira etmektense sonsuza kadar lânetlenmeye razıydı. Ölmek üzere olan Kontun bu denli içten ve ısrarlı konuşması çevresindekileri etkiliyor ve herkesi inandırıyordu. Çünkü Kont dindar bir insan olarak biliniyordu ve ölüm döşeğinde bu konuda yalan söyleyemezdi. Von Breda'ların kule nöbetçisi, yapılan sorgulamada Remigius gecesi Kontun kendisine para vererek kapıyı açtırdığını ve şatoya girdiğini itiraf etti sonunda. Bu durumda Kontun geceyi sarayda geçirdiği kuşku götürmezdi. Ayrıca Littegarde'nin oda hizmetçisi Rosalien adlı bir kızla ilişkisi olduğu anlaşıldı. Biraz oynak ve ahlâksız biri olan Rosalien geceleri fırsatını bulunca Konta eşlik ediyordu. Littegarde'nin son kez kardeşleriyle Kontun şatosunda bulunduğu ve o aşk mektubunu aldığı sırada, Rosalien, Kontun kendisini unutup Bayan Littegarde ile ilgilenmesine çok sinirlenmişti. Her ikisinden de öç almaya karar verdi. Littegarde aynı gece kardeşleriyle şatosuna geri döndüğünde, Rosalien onun ağzından Konta bir mektup yazdı. Remigius gecesi Kontu babasının şatosunda beklediği yazılıydı mektupta. Tasarısının başarılı olacağından hiç kuşkusu olmayan şeytan ruhlu kız, Kontun gönderdiği yanıtı kolaylıkla ele geçirmişti. Kont davet edildiği gibi Remigius gecesi geleceğini bildiriyor, ancak kendisine yol gösterecek birinin görevlendirilmesini rica ediyordu. Rosalien hemen ikinci bir mektup yazarak, o gece bahçe kapısında kendisinin Kontu bekleyeceğini bildirdi. Ve Kontun geleceği geceden bir gün önce hasta kızkardeşini görmeye gideceğini bahane edip Littegarde'den izin alarak şatodan ayrıldı. Onun gittiğini şatodakiler gördü. Ancak gece olmadan yine şatoya döndü. Kimseye görünmeden şatonun alt katında bulunan ve pek kullanılmayan bir odaya girip saklandı. Buluşma gecesi, Kont şatonun kule nöbetçisini parayla kandırarak içeri girdi ve bahçeye doğru hızla koştu. Mektupta yazıldığı gibi, gerçekten de yüzü şalla örtülü bir ka-

dın onu bekliyordu. Kont kendisine hazırlanan tuzaktan haberi olmadığı için çok rahat hareket ediyordu. Yüzü örtülü kadın Kontu hafifçe dudaklarından öptükten sonra öne düşüp onu şatonun dar ve loş koridorlarından geçirdi. Çok şatafatlı bir odaya girdiler. Odanın perdeleri sıkıca kapatılmıştı. Kadın yüzündeki şalı hâlâ açmamıştı. Fısıldayarak ağabeyinin yan odada uyuduğunu söyleyip sessiz olmasını istedi Konttan. Sonra adamı elinden tutarak yatağa çekti ve yan yana oturdular. Kont Rotbart ileri yaşında, genç bir kadınla birlikte olmanın heyecanı içindeydi. Dolayısıyla kadındaki garipliği sezemedi. Sabaha karşı yerinden fırlayıp kalkan kadın, gecenin anısı olarak, Bayan Littegarde'nin kocasından kalan yüzüğü son anda Kontun parmağına geçirdi. Kont ise, Littegarde sandığı kadına ikinci bir yüzük göndererek o geceyi noktalamak istedi. Ama Rosalien, üç gün sonra şatoya gönderilen yüzüğü hemen ele geçirdi. Aradan geçen günler sonunda Rosalien yaptığı işten korkmaya başladı. Bayan Littegarde kimliğinde bu ilişkiyi daha fazla sürdürmeyi göze alamayacaktı. Bir gün şatoda bir hırsızlık olayına adı karıştı. Bayan Littegarde, Rosalien'in işine son verdi ve onu şatodan uzaklaştırdı. Çaresiz kalan kız Ren bölgesinde yaşayan ailesinin yanına dönmek zorunda kaldı. Aradan dokuz ay geçti. Rosalien hamileydi. Giderek büyüyen karnını daha fazla gizleyemediği için sonunda her şeyi ailesine anlattı. Kontun Littegarde'ye göndermiş olduğu yüzük ise hâlâ yanındaydı. Kız çok değerli olan bu yüzüğü saklamıştı. Ayrıca bu yüzük Kontla arasında geçenlerin bir kanıtıydı. Rosalien'in ailesi kızlarını hamile bırakan Kont hakkında babalık davası açmaya karar verdi. Ren bölgesindeki mahkeme, Schwaben'den İsviçre'ye kadar tüm ülkeyi merak içinde bırakan davadan haberdar olduğu için Rosalien'in ailesinin açtığı babalık davasının önemini anlayıp durumu Basel'deki Krallık Meclisine bildirmeye karar verdi. Bu iş için görevlendirilen biri, Rosalien'in mahkemede verdiği

yazılı itirafnameyi ve Kont Jakob Rotbart'ın yüzüğünü kanıt olarak Basel'e götürdü.

Olaylar böyle gelişirken Basel'deki yargı meclisi de iki talihsiz insanı ölümle cezalandırmıştı. İnfaz günü gelip çatmıştı. Kral ise çok huzursuzdu. İnfaz kararının yerinde verilip verilmediğini düşünüyordu. Kontla ilgili söylentiler onu rahatsız etmeye başlamıştı. İşte bu sırada itirafnameyi ve yüzüğü getiren görevli dosdoğru Kontun yanına giderek kanıtları ona gösterdi. Kont ise, gerçeği anlamıştı sonunda. Daha fazla dayanamayarak, "Beni sedyeye koyup Krala götürün. Cezamı çekmeden ve gerçek ortaya çıkmadan ölemem. Her şeyi açıklamalıyım!.." diye bağırarak olayı sonuçlandıracak kararı verdi. Kontu hemen bir sedyeye yatıran başrahip, dört uşağa taşıtarak onu infaz yerine götürdü. Halk meydanda birikmiş bekliyordu. Başrahip sedyeyi Kralın tam önünde yere bıraktırdı ve "Durun Kralım! O iki insanı ateşe vermeden önce söyleyeceklerimi dinleyin!" dedi. "Ne demek oluyor bu?" diyerek yerinden fırladı Kral. Birşeyler olduğu belliydi. "Konuşun rahip! Tanrı huzurunda adaleti temsil etmedim mi? Yoksa yanıldım mı? Büyük bir hata mı yapıyorum?.. Kral dönüp sedyede yatan Konta baktı bir an. Sonra hemen sedyeye yaklaştı ve Konta doğru eğildi. Çok ağır yaralı ve halsiz olan Kont da bu arada tüm gücünü toparlamaya çalışarak anlatmaya başladı: "Onlar suçsuz! Trota'nın aldığı yaralara karşın hâlâ yaşadığını görüyorsunuz. Oysa benim yaram sadece bir sıyrıktı. Bakın beni ne hale getirdi. İçimdeki yaşam gücünü alıp götürdü. Şimdi bana inanmayacaksınız belki de. İşte kanıtlarım: Remigius gecesi beni odasına alan Bayan Littegarde'nin oda hizmetçisi Rosalien idi. Ve ben sevdiğim kadına sahip olduğumu sanırken o şeytan kız beni kandırmış..." Kral taş kesilmiş gibi öylece kalakaldı. Duyduklarına inanamıyordu. Ne büyük bir yanılgıydı bu! Yakılmak üzere odun yığınının üzerine çıkarılmış olan Littegarde ile Friedrich'i hemen yanına getirmesi için bir şöval-

yeyi gönderdi. Saçı başı dağılmış, yarı baygın haldeki perişan Littegarde'ye doğru yürüyen Kral: "Tanrının melekleri sizi hep korudu!" diye mırıldandı. Littegarde'nin yanında onun elini tutmuş olarak yürüyen Friedrich ise heyecandan titriyordu. Bu bir mucizeydi. Halk sevinç ve saygıyla onlara yol açmış, kenara çekilmişti. Herkes şaşkınlık içinde Kralı ve iki sevgiliyi izliyordu. Kral ise, eğilip önünde duran bu iki talihsiz insanı alınlarından öptü. Sonra yanında duran eşinin üzerindeki hermelin kürkü alıp Littegarde'nin parçalanmış giysisinin üzerine örttü. Daha sonra Littegarde'yi elinden tutup kaldırdı ve kolunu ona uzatarak genç kadını sarayın krallık salonuna doğru götürmeye hazırlandı. Bu arada Trota'nın da üzerine şövalyelik pelerini örtülmüştü. Kral son anda dönüp sedyede yatan Kont Rotbart'a şöyle bir baktıktan sonra yanındaki doktora sordu: "Kurtulma ümidi var mı?" Kont yattığı yerden kendisi yanıtladı: "Yok efendim! Ben ölümü çoktan hak ettim. Artık Tanrının adaletinden kaçamam. Ağabeyimi de ben öldürttüm... o oku bu iş için özel olarak yaptırmıştım... sözlerini tamamlayamadı ve yeniden sedyeye yığıldı kaldı. Sonunda kötü ruhunu teslim etmişti. Kralın yanında duran Düşes ise: "Adalet yerini buldu sonunda!" diye mırıldandı. Kral hemen dönüp adamlarına seslendi: "Götürün onu. Cesedini yakın! Çok şükürki Tanrı beni büyük bir hata yapmaktan korudu..." Az sonra Kont Rotbart'ın cesedi alevler içinde cayır cayır yanmaya başladı. Sanki cehennem ateşinde yanıyor gibiydi. Rüzgâr küllerini anında çevreye savurdu. Kral daha fazla bakmadı bu manzaraya. Hâlâ Littegarde'nin kolunu tutuyordu. Genç kadına gülümsedi ve onu sarayın ana kapısından içeri soktu. Trota ve öteki soylular da onları izlediler. Kral, Littegarde'ye erkek kardeşlerinin fırsattan yararlanıp ele geçirdikleri baba mirasını geri verdi. Üç gün sonra, ölen Dük Breysach'ın şatosunda Littegarde ile Trota'nın düğünü yapıldı. Düşes, kocasının öcünün alınmasında ve gerçeğin or-

taya çıkmasında önemli rol oynayan Littegarde ile Trota'ya gönül borcunu ödemek için Kont Rotbart'tan kalan toprakların bir bölümünü genç çifte armağan etti. Kral da düğünden sonra Friedrich von Trota'ya bir şeref madalyonu taktı. Daha sonra devlet işlerini tamamlamak üzere Worms'a döndü. Ve ilk iş olarak da kutsal düello fermanının altına şu sözleri yazdırdı: "Tanrının dediği olur!"

Kleist

LOCARNO DİLENCİSİ

Goethe sonrası Alman romantik-gerçekçi geleneğinin en önemli yazarı sayılan *Heinrich von Kleist* 1777 yılında Frankfurt'ta doğdu, 1811 yılında intihar ederek yaşamına son verdi. Prusya ordusuna çok sayıda subay yetiştirmiş Slav kökenli bir aileden gelen *Kleist* da orduya katıldı, ancak askerlik disipliniyle uyuşmadığı için 1799 yılında yüzbaşıyken ordudan ayrıldı; aynı yıl felsefe, tarih ve matematik okumak amacıyla üniversiteye yazıldı. Yapıtlarında irdelemeye çalıştığı sorunların yanıtlarını Kant felsefesinde arayan *Kleist*'ın uzun öyküleri de oyunları kadar önemlidir. Friedrich Hebbel'e göre, Alman edebiyatının en iyi öykülerini *Kleist* yazmıştır. Alman edebiyatının önde gelen yazarlarının, elinizdeki kitapla ilgili görüşleri şöyle:

"Kleist, Alman edebiyatında büyük bir eksikliği tamamlamak için yaratıldı. Kanımca Schiller ve Goethe bile bu boşluğu onun kadar dolduramazdı."
(Egon Friedell)

"Alman edebiyatında onun öyküleri kadar gözlemci, donuk, ama o oranda da ustaca bu maddecilik sergilenmemiştir. Duyduğu gerilim ve acı karşısında okurun dudaklarını ısırdığını görebiliriz."
(Stefan Zweig)

"Bu kitap okurları sürükleyecek niteliktedir, çünkü Kleist'in gözler önüne serdiği her şey gerilimli, aşırı ve çarpıcıdır."
(Thomas Mann)

Kapaktaki resim: HIERONYMUS BOSCH

ISBN 975-510-462-3

KDV içindedir

34.000 lira